

Bwób Zitüł Ngaensingül Bóktan

Ini Peba Laróbóka Apónda

Ini **Bwób Zitüł** pebadó abün umulürrün póep asiko. Darrü póep módóga, God ia ngaenggópan pam akó kol tónzapónórr, Adam akó Ib. Darrü póepa Noanbóka apónda akó ene naiz, blaman tüp ne klama ngaslaorr. Akó darrü póepa Eibrra-amónbóka apónda akó tóba olmalbobatalabkwata.

Blaman ini póepa pamkolpam tómbapondako igó tonarrankü, God [Mesaya] ki zirrsapóne, Eibrra-amón bobat nótóke. Ene Mesaya, Yesu Kerriso, watóke Godón [alkamül-koke bóktan] nótó küppükü yónürr, God ne poko ekyanórr Eibrra-amón: “Marükama, ka blaman bwób-bwób pamkolpam ini tüpdü sab bles ninünümo.”

Ini Peba Nótó Wialómórr

Ini peba nótó wialómórr, oya ngi babula ini pebadó, a abün pamkolpama amkoman angundako wagó, Moses wialómórr. God Mosesón iliönürr Isrrael pamkolpam balngomólóm Izipt kantri ridügabi, i [leba zaget] pamkolpam ne kwarilürr. Moses amtómól küsil yarilürr ene tonar rdó Bwób Zitülan póepa nóma tómbapónórr. Ngaen-gógópan pamkolpama ene póep tibiób olmalbobataldó büdratnóp, kókó darrü oloma Moseska adrratórr. Olgabi Moses ene póep wibalómórr.

A abün elklaza *Bwób Zitüł* pebadó God wata umul yarilürr. Darrü pam babul yarilürr God tüp nómá tónggapónórr ó darrü pam babula, gaodó nótóke ngibürr pamkolpama laró pokó gyagüpítótókdako. We ngarkwatódó, God watóke ini peba wialómórr. Wa darrü pam iliónürr ini elklaza wibalómóm.

Ini Peba Nibióbka Wialómórróna

Moses ne pam nómá yarilürr ini peba nótó wialómórr, wa ini peba Isrrael pamkolpamabkü wialómórr, wa nibiób balngomól yarilürr, [ngüin-koke bwóbdüma]. I ene tüpdü barrbünum kain kwarilürr, God ne alkamül-koke bóktan ingrinürr ibü akyanóm. Mosesón ubi yarilürr ibü ene wialómórrón peba akyanóm ibü ngambangólóm blaman ne elklaza-a tómbapónórr. Ene wirri kla yarilürr ibü ngambangólóm God ibü iazan nilinóp tóba pamkolpamóm bainüm.

Ini Peba Nómá Wialómórrón Yarilürr

Moses aprrapórr we pail aodó ngyaben yarilürr 1500 akó 1230, Kerrison amtómól küsilan nómá yarilürr. Da Moses ne ene pam nómá yarilürr ini póep nótó dakabainürr akó wibalómórr, ini peba wialómórrón yarilürr we pail aodó 1500 akó 1230, Kerrison amtómól küsilan nómá yarilürr. Solkwat ngibürr wialóm pama aprrapórr ngibürr pokó emelóp darrü kla müsirrga ainüm, atang pamkolpama aprrapórr koke ki umul bainóp, ini aüd pokozan:

1. Bwób Zitül 13:7 igó bóktanda wagó, “*Ene tonarrdó, Keinan pamkolpam akó Perris pamkolpam, i ta ugón ene tüpdü ngyaben koralórr.*” Aprrapórr ini poko nótó wialómórr, oya tonarrdó ini pamkolpama myamem koke ngyaben kwarilürr ene tüpdü.

2. Bwób Zitül 14:3 igó bóktanda wagó, “*Blaman ini 5 kinga gazirrüm we dabinóp Sidim buruburuduü. (Kapórr Malu errkya nege.)*” Aprrapórr darrü pama ini poko “Kapórr Malu errkya nege” emelóp ene atang pamkolpam tangbamtinüm, solkwat nidi ngyaben kwarilürr, umulüm ini pokoa nadü malubóka apónda.

3. Bwób Zitül 36:31 bóktanda wagó, “*Ngaen, Isrraelón king küsilan nóma kwarilürr.*” Ene pama ini poko nótó wialómórr ene tonarrdó ngyaben yarilürr Isrraelón king asi yarilürr.

Enana ini müsirrga ain poko solkwat tonarrdó emelóp, blaman bóktan opor ini pebadó wata amkomana. Ene tonarrdógbabi kókó errkya, pamkolpama ini Bwób Zitül peba atang kwarilürr amkomán Godónbóka umul bainüm akó tóba tónggapórrón bóktan blaman bwóbab pamkolpamabkü.

Ini Peba Ne Zitülkusdü Wialómórr
 Ini Bwób Zitül peba mibü bómtyanda God ia pam nis tónzapónórr akó ibükagab pamkolpama ia bayop. Akó ini peba mibü bómtyanda, Godón ubi ia laró yarilürr ibü ngyabenóm tóba obzek kwata. Ini peba ta amtyanda wagó, kolae tonarra ia tamórr tüpdü akó wa ia kolaе yarilürr. Solkwat Yesu Kerriso tamórr ini tüpdü akó pamkolpam gaodó ninóp Godka

dabyónüm oya amkoman angundi akó wa nadü
kla tónggapónórr kolae tonarr barrgonóm.

Ini Peban Bóktan Zono Módógako:

- A. God tüp akó pülpül tónzapónórr *1:1-2:3*
- B. Adam a Ib *2:4-25*
- C. Kolae tonarran zitulkus akó darrem *3:1-24*
- D. Kein a Eibol *4:1-26*
- E. Adamkagabi kókó Noa *5:32*
- F. Noa akó naiz nae *6:1-10:32*
- G. Babilon tawa *11:1-9*
- H. Noan ngaen olom Syem, oya olmalbobatal
11:10-32
- I. Isrrael pamkolpamab abalbobatal Eibrram,
Aesak, akó Žeikob *12:1-35:29*
 - 1. Eibrra-am a Aesak, ibü póep *12:1-25:18*
 - 2. Zeikobón póep *25:19-35:1-29*
- J. Isaon olmalbobatal *36:1-43*
- K. Zosep akó tóba naretal *37:1-45:28*
- L. Isrrael pamkolpam Izipt kanrridü *46:1-50:26*

God Tüp akó Pülpül Tónzapónórr

¹ Ngaen bwób zitüldü, God tüp akó pülpül tónzapónórr. ² Tüpan obzeksyók ugón tómbapónóm yarilürr: darrü kla babulan yarilürr. Tümüna kukurru malubarr nae tumum ngalaorr. Da Godón Samua nae kwitana zaorrón tótók yarilürr. ³ Da God bóktanórr wagó, “Zyón asi ki yarilün,” da zyón asi yarilürr. ⁴ God igó ngakanórr wa, zyón morroala. God zyón a tümün we nürrgratórr. ⁵ Wa zyón ngi ngyesilürr “ngürr”, akó wa tümün ngi ngyesilürr “irrüb”. Da irrüba wamórr akó

irrbia tamórr akó wamórr. Ene ngaen-gógópan ngürr yarilürr.*

6 God wagó, “Ngarkwat kan asi ki yarilün nae aodó, da wa nae ki arrgrrat naedógab, nis bainüm.” **7** Da God ene ngarkwat kan inzan we tónggapónórr, da wa ene kan tüpana nae we arrgrratórr kwitana naedógab. Da ene amkoman inzan we yarilürr. **8** God ene ngarkwat kan ngi ngyesilürr “pülpül”. Da irrüba wamórr akó irrbia tamórr akó wamórr. Ene nis ngim ngürr yarilürr.

9 God akó bóktanórr wagó, “Pülpül tüpana naea darrpan pokodó ki kwób basu, da mólög bwóba ki okaka tibyó.” Da ene amkoman inzan we yarilürr. **10** Wa ene mólög bwób ngi we ngyesilürr “tüp”, a kwób basurrün nae ngi we ngyesilürr “malu”. God esenórr wa, morroala.

11 God bóktanórr wagó, “Tüpa elklaza zid ki dódórr nyónünüm: kari küppükü elklaza zid akó küppükü nugup ngórr ini tüpdü, blaman tibiób darrpan tonarr obzekpükü.” Da ene amkoman inzan we yarilürr. **12** Tüpa elklaza zid we dódórr nyónónóp: küppükü nugup zid tibiób darrpan tonarr obzekpükü, akó küppükü nugup ngórr tibiób darrpan tonarr obzekpükü. God esenórr wa, blaman kla morroalako. **13** Da irrüba wamórr akó irrbia tamórr akó wamórr. Ene aüd ngim ngürr yarilürr.

* **1:5** [Zu pamkolpam], ibü ngürra simam 6 oklok ngarkwat bókyanda, abüsa nóma mórranda. Ibü ngürra darrü simam 6 oklok blakónnda. Mibü ngürr ma inzana: irrüb 12 oklok ngarkwat bókyanda, kókó darrü irrüb 12 oklok blakónnda. **1:7** 2 Pita 3:5

14 God akó bóktanórr wagó, “Zyón kla asi ki kwarilün pülpüldü, ngürr arrgrratóm irrübdügab. Timam ki koralón, ngürr, pail, a tóre melpal[†] bómzyatóm. **15** Ini zyón kla ki koralón pülpüldü, tüp warri apónóm.” Da ene amkoman inzan we yarilürr. **16** God wirri zyón kla nis tónzapónórr - wirrian zyón kla, ngürr angomólóm, kari zyón kla, irrub angomólóm. Wa akó wimurr tómbapónórr. **17** God ibü blaman pülpüldü we irrbünürr, tüp warri apónóm, **18** ngürr akó irrub ngakanóm akó zyón arrgratóm tümündügab. God esenórr wa, morroala. **19** Da irrubá wamórr akó irrbia tamórr akó wamórr. Ene tokom ngim ngürr yarilürr.

20 God bóktanórr wagó, “Blaman naea ki murrbausnüm abün ngón aman elklaza-e, akó póyaea tüp kwitudü ki barrmulülün pülpül tüpana.” **21** Da God maludu wirri balóng wapi we tómbapónórr, akó blaman ngón aman akó ngübyón elklaza, nae ne klamanme barümürrüna, tibiób darrpan tonarr obzekpükü, akó blaman tappükü póyaet ta inzan, tibiób darrpan tonarr obzekpükü. Da God esenórr wa, morroala. **22** God ibü bles ninóp da bóktanórr wagó, “E küppükü abün bailamke. E malu nae gwarrónamke, akó póyaea ta tüpdü abün ki bainünüm.” **23** Da irrubá wamórr akó irrbia tamórr akó wamórr. Ene 5 ngim ngürr yarilürr.

[†] **1:14** Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: seasons. Mibü seasons módóga, pail akó abüs. Ngibürr kanrridü ene seasons módágako: winter, springtime, summer, akó autumn.

24 God akó bóktanórr wagó, “Tüpa ngón aman elklaza ki balngó, tibiób darrpan tonarr obzekpükü: ngabyón lar, ngübyón elklaza, akó narr lar, tibiób darrpan tonarr obzekpükü.” Da ene amkoman inzan we yarilürr. **25** God tómbapónórr narr lar tibiób darrpan tonarr obzekpükü, akó ngabyón lar tibiób darrpan tonarr obzekpükü, akó tüpdü ngübyón elklaza tibiób darrpan tonarr obzekpükü. Da God esenórr wa, morroala.

26 Da God bóktanórr wagó, “Mi‡ kya pam tómbapónónóm, mibiób dandangzan, mibü obzeksyók ngarkwatódó. I sab ibü ki balngomól kwarilün, maludü wapi, kwitüm pýae, ngabyón lar, dudu ini bwób, akó blaman tüpdü ngübyón elklaza.”

27 God pam tónggapónórr, tóba dandang ngarkwatódó,
Godón dandang ngarkwatódó wa oya
tónggapónórr;
wa ibü igó tónzapónórr, pam a kol.

28 Wa ibü bles nyónürr, da ibüka we bóktanórr wagó, “E küppükü namülamke, akó sab abün bailamke, tüpa tai ki gwarran yabübókamde, da tüp idódlamke yabü tangdó. E maludü wapi sab balngomólólamke, akó kwitüm pýae, akó blaman elklaza, ne klama agóltagoldako ini tüpdü.”

29 Da God bóktanórr wagó, “Turrkrruuam, ka yabü alióndóla blaman kari küppükü elklaza

‡ **1:26** Mi, oya kùp móðóga: Ab, Olom, akó Samu. **1:27** Bwób Zitül 5:1-2; 9:6; Metyu 19:4; Mak 10:6 **1:28** Bwób Zitül 9:1, 7

zid ini dudu tüpdü akó blaman küppükü nugup ngórr. Sab yabü alo kla kwarile. ³⁰ Blaman pórngaepükü zid, ka ibü alióndóla alom, blaman narr lar ini tüpdü, blaman kwitüm pójae, akó ne klama ngübyóndako tüpdü - blaman ngón aman elklaza." Da ene amkoman inzan we yarilürr.

³¹ God blaman elklaza nosenóp, wa ne kla tómbapónórr, da módoga, blaman amkoman morroal kwarilürr. Da irrüba wamórr akó irrbia tamórr akó wamórr. Ene 6 ngim ngürr yarilürr.

2

¹ Tüp a pülpül tómbapóna inzan blakónórr, akó blaman elklaza, ne kla koralórr ibü kugupidü.

² 7 Ngim ngürr nóma semrranórr, Godón zaget ugón blakórrón yarilürr, wa ne kla tómbapón yarilürr. Da ene ngürr, wa ngón ngagónórr tóba blaman zagetódógab, wa ne kla tómbapón yarilürr. ³ God 7 ngim ngürr bles yónürr, da tebe-tebe amaikürr, zitulkus wa ene ngürrdü ngón ngagónórr tóba blaman zagetódógab, wa ne kla tómbapón yarilürr. ⁴ Tüp a pülpül tónggapón póepa ae blakónda.

God Didiburr Tónggapónórr Idenóm

[LOD] God tüp a pülpül nóma tónzapónórr, ugón ⁵ tüpdü elklaza zid babul kwarilürr akó küpa koke bamkenóp, zitulkus LOD God darrü ngup koke zirrsapónórr tüpdü. Akó pam babul

yarilürr tüp kesu angónóm. ⁶ Nae godeata* tüpdügab tumkulnóp, da i blaman tumum tüp naengnóp.

⁷ Da LOD God tüp buru-i pam we tónggapónórr, da wa arról ngón we semanórr oya syók tótórr nisdü. Ene pam ama arról pamakanóm bainürr.

⁸ LOD God didiburr we irtümülürr Iden[†] bwóbdü, abüsa nólgabi banikda, da ne pam tónggapónórr ola ingrinürr. ⁹ Da LOD God abün-abün obzek nugup dódórr ninóp tüpdügab, morroal ne kla koralórr basenóm akó alom. Didiburr aodó nis nugup namülnürri, [ngarkwat-koke arról] gail nugup asi yarilürr, akó umul gail nugup asi yarilürr, morroal a kolae nega.

¹⁰ Tobarra Iden bwóbdügab olmealórr ene didiburr nae angóm, da didiburr kalkuma, tokom il we bangónórr. ¹¹ Ngaen-gógópan tobarr ngi módóga, Pison; wa blaman Abila kantrri myangrao apónda, [gold] nólamase. ¹² (Ene kantrrian gold morroala, akó morroal ilang móeg[‡] akó kómal wirri darrem ingülküp, ngi oniks, ta ola asisko.) ¹³ Nis ngim tobarr ngi módóga, Gion; wa blaman Kas kantrri myangrao apónda. ¹⁴ Aüd ngim tobarr ngi módóga, Taegrris. Wa olmeanda Asirria kantrri kabéana, abüsa nólgabi banikda. Tokom ngim tobarr ngi módóga, Yúprreitis.

* ^{2:6} nae godeat: Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: gles. † ^{2:8} Iden ngian küp módóga: barnginwóm.

^{2:9} Okaka Amzazirrún Kla 2:7; 22:2, 14 ‡ ^{2:12} móeg, Mórrke-mórrke módóga: bdellium.

Adam a Ib

¹⁵ LOD God pam ipadórr, da we ingrinürr didiburrdü Idenóm, tüp kesu angónóm akó morroal ngakanóm. ¹⁶ Akó LOD God pam arüng bóktan we ekyanórr wagó, “Marü taia blaman ini nugupdüğab alom didiburr kugupidü, ¹⁷ a ma sab ini nugupdüğab alogu, ne nugupa umul gailda, morroal a kolae nega. Zitülkus módóga, ma ne sab nómá elo-o, ma amkoman narrótoko.”

¹⁸ LOD God bóktanórr wagó, “Ini go morroal kokea; pam tebe püoran koke yarile, a ka morroal tangamtin gódam tonzapono oyankü.” ¹⁹ LOD God ne blaman molpokodó nurr lar akó kwitüm póyae tómbapónórr tüpdüğab, wa ibü ugón simarrurr pamdó oya basenóm, wa ia nadü ngi ki ngibasil yarile. Wa nadü ngi ngibasile, ene wata ibü ngi módó korale. ²⁰ Da pama ngi we ngibasilürr ngabyón lar, kwitüm póyae, akó blaman molpokodó nurr lar. A paman ma darrü morroal tangamtin gódam babul yarilürr.

²¹ LOD God pam büdül ut iminürr, da wa nómá umtulürr, wa darrpan nólkak kus irruanórr, da ene gao akó murrausürr tóba murri. ²² LOD God kol tónzapónórr ene nólkak kusdüğab, wa ne kla irruanórr pamdögab, da we tudódürr ama pamdó. ²³ Da pama bóktanórr wagó,

“Dómdóm:

Ini kus kürü kusdüğabia,
akó murr kürü murrdüğabia;
oya sab ngi ngizwasilórre: ‘kol’,

zitülkus oya pamdógab urrunóp.”§

²⁴ Da ini zitülküsdü pama tóba aipab nis nümgüte, ama tóba koldó dabine, da i ama darrpan bübüüm baini.

²⁵ Pam a kol nizan kakapur namülnürri, a i büód ta koke aengrri.

3

Kolae Tonarran Zitükus

¹ Da módoga, gwar* wa kari ilklió-bülión gyagüpítótóke pam koke yarilürr blaman molpokodó narr lardögab, [LOD] God ne kla tómbapónórr. Wa kol umtinürr wagó, “God ia amkoman bóktanórr nugup ngórr alogum blaman nugupdügab ini didiburrdü?”

² Da kola bóktanórr gwardó wagó, “Ki wa eloli blaman nugup ngórr ini didiburrdü. ³ A God igó yarilürr wagó, ‘Didiburr aodó nugupdügab, e sab ngórr alogu, akó amurr ta amurrgu! E ne nóma tónggapóni, e sab narrótóki.’ ”

⁴ Gwara bóktanórr koldó wagó, “E sab kokean narrótóki! ⁵ A God umula wagó, e sab nóma eloi, yabü ilküpa sab babzeli: e sab morroal akó kolae umul baini, God tüóbzane.”

⁶ Kola nóma esenórr, ene nugup ngórr morroal kwarilürr alom akó morroal obzek kwarilürr, oya wirrian ubi yarilürr [wirri gyagüpítótók] apadóm, da wa nugup ngórr we aginürr, da

§ **2:23** Ma pam akó kol Ibrru bóktane nóma ngilino, ibü gyagüp minggupananamli: ish akó isha. * **3:1** Ene gwar [satani] yarilürr. Satania gwarran buli tamórr (Okaka Amzazirrún Kla 12:7). **3:1** Okaka Amzazirrún Kla 12:9; 20:2

ngibürr poko elorr. Wa akó tóba müór ngibürr poko we iliönürr, wankü nótó yarilürr, da wa ta elorr. ⁷ Ibü nizanab ilküpa babzelörri, da i ugón umul bairri wagó, i kakapuramli. Da i tibiób ngablaom tib [pig] nugup pórngae-e kurrnis nürrgüprrri.

⁸ Simaman, bwóba güb nóma bainürr, ene pama tóba kolpükü LOD Godón tótók gógóram arrkrrurr, didiburrana nóma agóltagól yarilürr, da i we anikürri didiburr nugup paldó LOD Godón obzekdóágab. ⁹ Da LOD God pamdó we górrganórr wagó, “Ma ia negla?”

¹⁰ Pama wagó, “Ka marü tótók gógóram arrkrura didiburrdü, da ka gum namüla, zitülkus ka kakapurla. Da ka igósidi tünika.”

¹¹ God we bóktanórr wagó, “Marü nótó müzazile igó, ma kakapurla? Ia ma eloa ene nugupdügab, ka marü ne arüng bóktan mókyarró alogum?”

¹² Pama we bóktanórr wagó, “Ma ne kol tungrinürr kankü, kürü ngibürr wató küline ene nugup ngórrdügab, da ka we eloa.”

¹³ LOD God ene kol umtinürr wagó, “Ini ia pokoa? Ma ia larógóm tónggapóna?”

Kola bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü gwara ilklió küline, da ka igósidi amkoman kuri eloa!”

Kolae Tonarran Darrem

¹⁴ Da LOD God gwardó bóktanórr wagó, “Zitülkus ma ini poko tónggapóna, “Ka marü amórrdóla blaman ngabyón lardógabi akó blaman molpokodó nurr lardógabi;

ma sab bikómi ngain namulo,
 akó ma sab tüp buru elolo
 blaman ngürrzan moba nyabén tonarrdó.

15 Ka sab alzizi aman nyabén sidüdo,
 matóka kol,
 akó marü kùp akó oya kùp;
 oya kùpa sab marü singül emkóle,
 akó ma sab oya kùpan wakub elóngo.”

16 A koldó LOD God igó bóktanórr wagó,
 “Ka marü azid aeng sab wirrian ino bikóm
 amarrudi
 akó olmal balngende;
 marü moboküpdu sab metat wirri ubi asi yarile
 moba müórdü,†
 a wa ma sab metat marü singüldü pam
 yarile, marü alngomólóm.”

17 LOD God pamdó we bóktanórr wagó,
 “Zitülkus ma moba kolan bóktan arrkrrua, akó
 mazan eloa ene nugupdügab, ka marü ne arüng
 bóktan mókyarró alogum,
 “ka tüp errkya amórrdóla marübókamde.

Ma sab moba büb barre enan emkalolo tüp
 kesu angónde moba alo kla basenóm,
 blaman ngürrzan moba nyabén tonarrdó.

18 Sab tüpa tórezpükü opopor dódórr nyónórre,
 akó ma sab apapdó akó molpokodó zid alo
 namulo.

19 Marü sab gügürüma tópkale

3:15 Okaka Amzazirrún Kla 12:17 † **3:16** Ngibürr Ibrru
 bóktanankwata wirri umul pama igó gyagüpi tótókdako, ini
 pokoa inzan bóktanda wagó, “... marü moboküpdu sab metat
 wirri ubi asi yarile moba müór alngomólóm, a wa ma sab metat
 marü singüldü pam yarile.”

alo kla basenóm,
 kókó ma tüpdü alkomoło,
 zitülkus ma olgab apadórrónla.
 Zitülkus ma tüp burula,
 da ma akó sab tüp burum baino.”

²⁰ Módóga, Adam tóba kol ngizwasilürr “Ib”,[‡]
 zitülkus wa blaman arrólab aipbobat warilürr.

²¹ Lod God lar sopae mórrkenyórr
 tómbapónórr Adamónkü akó oya kol, da wa ibü
 we klame püti nyónürr. ²² Da Lod God tóbaka
 bóktanórr wagó, “Pama errkya mizan kuri
 baine; morroal a kolae ta wa umula. Wa tóba
 tang koke ki adrratól nugup ngórr aginüm akó
 alom, ene ngarkwat-koke arról ne nugupa gaildo.
 Wa ne nóma elo-e, wa sab metat ngyabele!” ²³ Da
 Lod God pam tóba kolpükü zirrapónórr Iden
 Didiburrdügab, tüp kesu angónóm oya nól gab
 tónggapónórr. ²⁴ Da wa ibü Iden Didiburrdügab
 we kolanókyanórr. Abüsa nól gab banikda,
 wa wirri arüng anerruzan kla irrbünürr akó
 darrpan ur ulitpükü gazirr turrik. Ene turrika
 ongang bapólórr akó balkomentóbalkomen
 yarilürr ene ngarkwat-koke arról gail nugupan
 kwat murrausüm.

4

Kein a Eibol

¹ Adam tóba kolpükü umtulürr, kola bikóm
 we ipadórr. Da siman olom we ilngumilürr,

[‡] **3:20** Ib ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana, oya küp
 módoğa: arról ó arról akyan. **3:22** Okaka Amzazirrún Kla
 22:14

ngi Kein.* Wa ene ngi ekyanórr, zitulkus wa oyakwata igó bóktanórr wagó, “[LODÓN] tangbamtindügab ka pam olom ilngumila!”
 2 Solkwat oya zoret we ilngumilürr, Eibolón.[†]

Eibol wa [gout] a [sip] ngabkan pamóm bainürr, a Kein ama wa ngaon pamóm bainürr.
 3 Darrpan ngürr Kein ngibürr alo kla simarrurr, tóba apapdó ne kla abülürr, urdü amselóm LODÓN akyanóm. 4 Da Eibol tóba ngibürr ngaensingül babótórrón sipdügab olgol murr we simarrurr, urdü amselóm, akyanóm. LOD Eibolón morroal tonarre esenórr, wa ne [gyaur kla] simarrurr. 5 A wa Keinün morroal tonarre koke esenórr, wa ne gyaur kla simarrurr.

Da Keinün wirri ngürsila we simiögürr, akó oya mólmónapükü tupürr.

6 Da LOD Keinün we imtinürr wagó, “Ma ngürsil iadela? Akó marü mólmóna iade tupe?
 7 Ma ne dümdüm kla nóma tónggapóndóla, ma ia singül koke kwit ino barnginwómpükü? Ma ne dümdüm kla koke nóma tónggapóndóla, marü kolae tonarra akyanda narr larzan mampaedó zangórrón. Oya ubi marü amiögüma. Da ma ene kolae tonarr [ut-ut yó].”

8 Kein bóktanórr tóba zoretódó Eibolka wagó, “Nau, mi kya aum kóbó aurri pórrpótyapdó.”‡ I

* 4:1 Kein ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana, oya küp módóga: olom asen ó alngumil. † 4:2 Eibol ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana, oya küp módóga: ngón. ‡ 4:8 Ibrru bóktane tange wialómórrón Bwób Zitüł pebadó ini bóktan pokó babula. Wata ngibürr Godón Bukdü asine, ngaen ne kla izazinóp Ibrru bóktandó.

olazan namülnürri, Kein Eibolka ara seprranórr, da we emkalórr büdülümpükü.

⁹ Da LOD Keinün imtinürr wagó, “Marü zoret Eibol ia nega?”

Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Ka umulkókla! Ka ia kólba zoret ngakan pamla?” carin.

¹⁰ LOD bóktanórr wagó, “Ma ia pokotónggapóna? Turrkrru! Marü zoretan óea taegwarrdase kürüka tüpdügab. ¹¹ Errkya ma amórrorrónla, da marü tüpdü ngaon errkyakulairrúna. Tüpa tae kuri tapa alngamóle marü zoretan óe anónóm marü tanganme. ¹² Ma tüpnóma zagetan ngitino, sab myamem alo klama koke dódórr bain kwarile marünkü. A ma sab popa apól-apól ngyabenkü wamlo ini tüpdü.”

¹³ Kein bóktanórr Lodka wagó, “Kürü [kolaean darrem] kari kokea, kürü bügasilüm nabea!

¹⁴ Ma turrkrru, ma kürü tüpdügabi kuri kolakókyena ini ngürr, akó ka marü obzekdógbaganikürrün namulo. Ka sab popa apól-apól ngyabenkü wamlo ini tüpdü. Darrü oloma, sab kürü nótó kósene, sab kürü kómkóle!”

¹⁵ LOD bóktan yalkomólórr wagó, “Marü sab koke mómkólórre, zitülkus, sab marü büdülümpükü nótó mómkóle, ka sab oya 7 münüm kolaean darrem ekyeno.” Olgabi LOD Keinün bübdü wi ingrinürr, darrü pampükü ne nómá baseni, da oya igósidi koke emkóle.

¹⁶ Módóga, Kein LODÓN obzekdógbabi we bumanikürr, da Nod[§] tüpdü we ngyabelórr, Iden bwóbdü abüsa nóltagabi banikda.

Keinün Olmalbobatal

¹⁷ Kein kolpükü umtulürr, da kola bikóm esenórr, Inokón we ilngumilürr. Olgabi Kein darrü wirri basirr ael yarilürr, da wa ene basirr tóba oloman ngi atenórr, Inok. ¹⁸ Inok olom esenórr, ngi Irrad. Irrad Meuza-elón ab yarilürr. Meuza-el Metusya-elón ab yarilürr. Metusya-el Lamekón ab yarilürr.

¹⁹ Lamek nis kol nümiögürr. Ngaen-gógópan kol ngi Ada, akó nis ngim kol ma Zila. ²⁰ Ada Zabalón ilngumilürr; ngaen-gógópan olom wató yarilürr palae müótüdü ngyabenóm akó [kau] ngabyónüm. ²¹ Oya zoret ngi Zubal yarilürr; ngaen-gógópan olom wató yarilürr ap* barng-inüm akó tatarror apulüm. ²² Zila ta siman olom ilngumilürr, ngi Tubal-Kein. Wa abün-abün obzek zaget elklaza tólbael yarilürr brronze akó ayane.[†] Tubal-Keinün bólbot Na-ama warilürr. ²³ Lamek bóktanórr tóba kol nisdü wagó,

“Ada akó Zila, kürü kurrkrruam;

Kürü bóktan turrkrruam, e Lamekón kol nidipamli.

Ka pam büdülümpükü kuri emkóla, kürü óepükü nótó kómkóle,
darrü küsil pam, kürü gaopükü nótó kuri kómkóle.

* **4:21** ap gitazan klama. Oya dokyanan syeako. Mórrke-mórrke módóga harp. Ma dandang ngakanke atang opor Wórr Peba 23:2. † **4:22** Ngibürr Ibrru bóktane tange wibalómorrón Bwób Zitüł Pebadó inzan angrirrüna: ngaen-gógópan olom wató yarilürr abün-abün obzek zaget elklaza tólbael brronze akó ayane.

24 Darrü oloma ne büdülümpükü nóma emkóle
Keinün, ene kolaean darrem 7 münüm
ipüde;
da olgabi, darrü oloma ne kürü
büdülümpükü nóma kómkóle, ene
kolaean darrem sab 77 münüm ipüde!"

Set akó Inos

²⁵ Adam akó tóba kolpükü umtulürr, da wa akó darrü siman olom ilngumilürr. Wa ngi ngyesilürr Set,[‡] inzan bóktanpükü wagó, "God akó kürü darrü olom kuri kókyene, Eibolón pabodó, Kein noan emkalórr." ²⁶ Set ta olom esenórr, da ngi ngyesilürr Inos.[§] Ene tonarrdó, pamkolpama ngaen-gógópan bókyenóp Lodón ngian ngilianóm, oya [ótókde].

5

Adamkagab ama Noan Amrran, Ibü Olmalbobatalab Zitüł

¹ Ini Adamón olmalbobatalab wibalómórrón ngiko.

God pamkolpam nóma tómbapónórr, wa ibü tóbanan obzeksyók ngarkwatódó tómbapónórr.

² Wa ibü igó tónzapónórr, pam a kol, akó wa ibü bles ninóp, da ngi ngyesilürr "Pamakan".*

³ Adam 130 pail nóma yarilürr, wa abóm ugón bainürr darrü siman olompükü tóba dandan-gzan, tóba obzeksyók ngarkwatódó. Wa oya Set

[‡] **4:25** Set ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana, oya küp módoğa: kuri ekyene. [§] **4:26** Inos ngian küp módoğa, pam ó pamakan. * **5:2** Pamakan, Ibrru bóktane Adam. **5:2** Bwób Zitüł 1:27-28; Metyu 19:4; Mak 10:6

ngi ngyesilürr. ⁴ Setón amtómól kakóm, Adam akó 800 pailüm ngyabenórr, akó ngibürr simanal a ópal olmal nósénóp. ⁵ Da módóga, Adam blaman kókó 930 pailüm ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

⁶ Set 105 pail nóma yarilürr, wa Inosón abóm ugón bainürr. ⁷ Inosón amtómól kakóm, Set akó 807 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nósénóp. ⁸ Da módóga, Set blaman kókó 912 pailüm ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

⁹ Inos 90 pail nóma yarilürr, wa Kenanón abóm bainürr. ¹⁰ Kenanón amtómól kakóm, Inos akó 815 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nósénóp. ¹¹ Da módóga, Inos blaman kókó 905 pailüm ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

¹² Kenan 70 pail nóma yarilürr, wa Ma-alalelón abóm ugón bainürr. ¹³ Ma-alalelón amtómól kakóm, Kenan akó 840 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nósénóp. ¹⁴ Da módóga, Kenan blaman kókó 910 pailüm ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

¹⁵ Ma-alalel 65 pail nóma yarilürr, wa Zarredón abóm ugón bainürr. ¹⁶ Zarredón amtómól kakóm, Ma-alalel akó 830 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nósénóp. ¹⁷ Da módóga, Ma-alalel blaman kókó 895 pailüm ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

¹⁸ Zarred 162 pail nóma yarilürr, wa Inokón abóm ugón bainürr. ¹⁹ Inokón amtómól kakóm, Zarred akó 800 pailüm ngyabenórr akó wa

ngibürr simanal a ópal olmal we nósenóp.
20 Da módóga, Zarred blaman kókó 962 pailüm
 ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

21 Inok 65 pail nóma yarilürr, wa Metuselan
 abóm bainürr. **22** Metuselan amtómól kakóm,
 Inok Godón minggüpanandó ngyabelórr akó
 darrü 300 pailüm akó wa ngibürr simanal a ópal
 olmal we nósenóp. **23** Da módóga, Inok blaman
 kókó 365 pailüm ngyabenórr. **24** Wa Godón
 minggüpanandó ngyabelórr. Olgabi, darrpan
 ngürr wa we bamrukürr, zitülkus God oya wata
 arról pam sipadórr tüpdügab.

25 Metusela 187 pail nóma yarilürr, wa
 Lamekón abóm ugón bainürr. **26** Lamekón
 amtómól kakóm, Metusela akó 782 pailüm
 ngyabenórr akó wa ngibürr simanal akó ópal
 olmal we nósenóp. **27** Da módóga, Metusela
 blaman kókó 969 pailüm ngyabenórr, da wa we
 narrótókórr.

28 Lamek 182 pail nóma yarilürr, wa siman
 oloman abóm bainürr. **29** Lamek tóba olom
 Noa† ngi ekyanórr, zitülkus wa oyakwata igó
 bóktanórr wagó, “Ini wa sab mibü ul tirre mibü
 ini tüpan wirri müp zagetódógabi, [LOD] ne tüp
 amórrórr metatómpükü.”‡ **30** Noan amtómól
 kakóm, Lamek akó 595 pailüm ngyabenórr akó

5:24 Ibrru 11:5; Zud 14 † **5:29** Noa ngi darrü Ibrru bóktan
 opor minggüpanana. Ene ngian küp módóga: Ul ain. ‡ **5:29**
 Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: Tai
 tüpdügab, LOD metatómpükü ne tüp amórrórr, ini wa sab mibü
 ul tirre mibü wirri müp zagetódógab. Ini wa waenbóka apónda;
 Noa ngaen-gógópan olom nótó yarilürr [grreip] zid aritüm
 didiburrdü (9:20). Waen kuri tónggapóna grreip ngórrdüğab.

wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.
³¹ Da móðoga, Lamek blaman kókó 777 pailüm
 nyabenórr, da wa we narrótókórr.

³² Da Noa 500 pail ne tonarrdó yarilürr, wa ibü
 abóm ugón bainürr, Syem, Am, akó Zeipet.

6

Kolae Tonarra Tüp Kolae Syónürr

¹ Pamkolpama ini tüpdü abün nóma bainónóp, akó ópal olmal nóma balngónónóp, ² da Godón simanal olmala* ini pamkolpamab ópal olmal igó nosenóp wagó, ene morroal agurr kolako. Da i ngibürr bumigóp popa tibiób kolóm, i nibióbka ubi bainóp. ³ Olgabi [LOD] bóktanórr wagó, “Kürü arról akyan samua sab pamkolpamdo koke burrmute wirri ngarkwat tonarróm, zitulkus i enan bupso bübako, sab narrbarine. Sab ugórr ibü nyaben kokrrap ngarkwat wata 120 pail yarile.”

⁴ Ene ngürrdü, akó ngibürr tonarr kakóm, wirri kwitüm akó wirri arüng pam† ini tüpdü asi kwarilürr. Godón simanal olmala tüpan kolpükü nóma bazurrulürr ngaen nyaben tonarrdó, i igó olmal balngónóp: arüng bügür akó umulürrün pam nidi koralórr.

* **6:2** Godón simanal olmal, ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrúna: godab simanal olmal. Godón Bukbóka wirri umul pama umul-kókako wagó, ia anerru, samu, o pamakan kwarilürr. † **6:4** wirri kwitüm akó wirri arüng pam, ibü darrü ngi Ibrru bóktane: Nepilim (Bótang Peba 13:31-33). Ene ngian küp móðoga: Balókórrón pam. **6:4** Bótang Peba 13:33

5 LOD igó esenórr, paman kolae kari koke yarilürr ini tüpdü, akó oya moboküpa ne kla gyagüpi amalórr, wata kolaean yarilürr metat.

6 Da LOD kari gyaur koke yarilürr, zitulkus ibü wató tómbapónórr ini tüpdü. Ini pokoa oya moboküp itülürr. **7** Da LOD bóktanórr wagó, “Ka sab ini blaman pamkolpam, ka nibiób tómbapórró, blaman pabzuo ini tüpdügab. Pamkolpam tibióban koke: tüpdü agóltagól elklaza, ngübyón elklaza, akó kwitüm pójae. Ka gyaurla kótó tómbapórró.” **8** A LOD wata Noaka morroal esenórr tóba obzek kwata.

Noa

9 Ini Noankwata póepe. Noa tebe püoran dümdüm ngyaben pam wató yarilürr ene ngyaben tonarrdó, akó wa Godón minggüpanandó ngyabelórr. **10** Noan äud olmal kwarilürr, ngi Syem, Am, akó Zeipet.

11 Da módoga, Godón ngakande, tüp abürrünsabürrün yarilürr kolae tonarranme. Blaman pamkolpama abün-abün kolae tulmilpükü ngyabenónóp akó gazirrwóm ini tüp gwarrarrón yarilürr. **12** God tüp esenórr, da módoga, tüp amkoman kulairrún yarilürr, zitulkus blaman pamkolpama ini tüpdü tibiób ngyaben tulmil kulainóp. **13** Da God Noaka we bóktanórr wagó, “Ka gyagüpitótók kuri esena blaman pamkolpam kulainüm, zitulkus gazirrwóma ini tüp kuri gwarróne ibübókamde. Turrkrru, ka sab ibü blaman pabzuo ini

tüppükü! ¹⁴ Wirri but elke yabióbkü, goperr[‡] nugupdügabi. Olgabi ut bwób singgalgónke ene kugupidü, da tótórr murrnausnümke tarre,[§] kugupi kwata akó kalkuma. ¹⁵ Ene but inzan tónggapónke: 150 küór kokrrap, 25 küór taptap, akó 15 küór kwit. ¹⁶ Twól tónggapónke butankü. Kari kan, 44 sentimita, amgatke twól a gri, ibü aodó. Barrbün mamtae kabedó ingrinke, akó aüd paug balmelke but kugupidü - tüpana, ao, akó kwitana. ¹⁷ Turrkrru, ka wirri naiz nae ódód kari pokola ini tüpdü blaman arról elklaza amruküm, ne klama ngón amandako. Blaman elklaza ini tüpdü sab nurrbarine. ¹⁸ A mankü, ka sab kólba [alkamül-koke tónggapórrón bóktan] ingrino. Da e sab butüdü barrbuno - mató, marü simanal olmal, marü kol, akó marü simanal olmalab kol mankü. ¹⁹ Ma sab blaman obzek lar ninis simarrulünke ama butüdü - siman a óp - mankü arról asenóm. ²⁰ Blaman obzek póyae, akó blaman obzek lar, akó blaman obzek tüpdü ngübyón elklaza, sab marüka ninis togoble arról asenóm - siman a óp. ²¹ Ma sab blaman obzek alo kla yazebo, da irrbuno butüdü. Ene alo kla sab marüpükü akó ibüpükü kwarile."

²² Da Noa blaman elklaza tómbapónórr, God oya enezan arüng bóktan ekyanórr.

7

Naiz Nae

[‡] **6:14** goperr Ibrru bóktan opora. Mórrke-mórrke aprrapórr módóga: cypress. [§] **6:14** tarr arrób-arrób pugan móegzan klama. Mórrke-mórrke módóga: tar.

¹ [LOD] bóktanórr Noaka wagó, “Butüdü ugó bangri, mató akó moba olmalkol, zitulkus ka igó kuri ngakóna, ma wata dümdüm nyabéen pam mobela blaman pamkolpamdögabi ini tüpdü nidi nyabendako.

² “Mankü yazebke 7 simanal lar tibiób ópal gómdamalpükü blaman ia-ia obzek tóman-koke* lardógab butüdü arrbünum. A blaman ia-ia obzek tómanpükü lardógab, ma mankü wata darrpan siman lar ipadke tóba óp gódamampükü butüdü angrinüm. ³ Mankü ta yazebke 7 simanal pýoae tibiób ópal gómdamalpükü blaman ia-ia obzek kwitüm pýoaeedögab, ibü zid ainüm akó kupo balngónóm ini dudu tüpdü akó. ⁴ Zitulkus módoga, 7 ngürr kakóm ka sab ngup ugón zirrsapono ini tüpdü. Sab ngupa 40 ngürrüm akó 40 irrübüm timilóle, da ka ini tüpdügabi blaman arról elklaza simrüko, ka ne kla tómbapórró.” ⁵ Da Noa blaman elklaza tómbapónórr, LOD oya arüng bóktan enezan syalórr.

⁶ Noa ugón 600 pail yarilürr, naiz naea ini tüp nóma ngaslaorr. ⁷ Noa butüdü bangrinürr ene naiz naedögab kyab kórzyónüm - wa tüób, oya simanal olmal, oya kol, akó oya olmalab kol. ⁸ Tóman-koke akó tómanpükü lar, pýoae, akó tüpdü ngübyón elklaza - siman a óp - ⁹ ninis Noaka ogoblórr butüdü, God Noan arüng bóktan enezan syalórr. ¹⁰ ⁷ Ngürr kakóm, naiz naea tüp

* ^{7:2} tóman-koke, Mórrke-mórrke módoga: clean. Oya kùp módoga, ene lar ngarkwatódó kwarilürr alóngóm akó urdú amselóm Godón akyanóm.

ugón ngaslaorr.

¹¹ Noa 600 pail nóma yarilürr, 17 ngim ngürrdü, nis ngim melpalan, blaman tüp kugupidü arób naea wirri arüngi ugón bónganórr, akó nae mamtae tapanukuóp kwitudü. ¹² Da ngupa ugón bókyanórr wirri arüngi amil, 40 ngürr akó 40 irrübüm.

¹³ Tai ene ngürrandó, Noa, tóba simanal olmal, Syem, Am, akó Zeipet, tóba kol, akó tóba olmalab kol but kugupidü barrbüñürr. ¹⁴ Inkü ene butüdü we kla kwarilürr ninis: blaman narr lar, blaman ngabyón lar, blaman tüpdü ngübyón elklaza, blaman póyae, tibiób obzek ngarkwatódó - akó blaman tappükü kla. ¹⁵ Ninis ogoblórr ama Noaka butüdü, blaman elklaza ne klama ngón amandako. ¹⁶ Blaman arról elklaza ne klama barrbüñürr, simanal a ópal kwarilürr, God Noan arüng bóktan enezan ekyanórr. Olgabi LOD oya kakóm mamtae we murrausürr.

¹⁷ 40 Ngürrüm ene naiz naea tai byamróklórr. Naeazan byamrók yarilürr, butpükü ta kwit yólürr tüpdügab. ¹⁸ Naiz naeazan tai buku bailürr tüp kwitana, buta udarüküm ugón bainürr nae kwitüm. ¹⁹ Naiz naea amkomán wirrian nóma bainürr, blaman wirri podo nüdarükóp. ²⁰ Naea tai tüngülürr kókó podo solo nganolop, 7 küór ngarkwat. ²¹ Blaman arról elklaza, ne klama agól-tagól kwarilürr tüpdü, narrbarinürr - póyae, ngabyón lar, narr lar, tüpdü ngübyón elklaza, akó blaman pamkolpam. ²² Blaman arról elklaza mólóg bwóbdü, ne klama ngón tomalórr, narrbarinürr. ²³ LOD

ini tüpdü ne arról klama ngyabenónóp blaman pabzaurr - pamkolpam, lar, ngübyón elklaza, akó kwitüm pýoae. Wata Noa akó wankü but kugupidü nidi kwarilürr, idi baminürr. ²⁴ Ini tüp naiz naea wata inzan ngalaorrón yarilürr 150 ngürrüm.

8

Naiz Naea Alkomólórr

¹ Da God Noan gyagüpi amaikürr, akó blaman narr akó ngabyón lar wankü ene butüdü. Wa wór zirrsapónórr busom ini tüpdü, da naiz naea we ukyólürr. ² Ene aumana tüp kugupidü arób nae, akó kwitüm nae mamtaepükü murrnausóp. Da wirri ngupa amil piküp bainürr kwitüdügab.

³ Da módoga, ene naiz naea zaorrón we alkomólólórr; 150 ngürra nóma blakónóp, naea ama barrkyananbóka ukyónürr. ⁴ 17 Ngim ngürrdü, 7 ngim melpaldó, but naea we am-gatórr darrü Arrarrat podo kwitüm. ⁵ Naea zaorrón inzan alkomólólórr kókó 10 ngim melpal. Ngaen-gógópan ngürrdü, ene melpaldó, ngibürr podoa panzedó ugón pulkaka tübinóp.

⁶ 40 Ngürra nóma blakónóp, Noa pokar mamtae we tapakurr, wa ne kla tónggapónórr butüdü, ⁷ da kokabzan pýoae arrmulüm we elkomólólórr. Ene pýoaea arrmulülürr bwób-bwób, kókó ta blaman naea ukyónürr tüpdügab. ⁸ Da wa nurre pýoae arrmulüm we elkomólólórr ngakanóm igó wa, naea ia kuri ukine tüpdügab.

⁹ A ene nurre póyaea darrü bwób koke es-enórr aupüm, da wa Noaka we tolkomólórr butüdü, zitülkus tüp wata dudu yarilürr naea ngalaorrón. Noa tang adrratórr, da ene nurre póyae ipadórr, salkomólórr tóbaka ama butüdü.

¹⁰ Wa akó ngibürr 7 ngürr nókyenóp, da wa ene dadan nurre póyae akó ugón busom elkomólórr butüdüğab. ¹¹ Ene nurre póyaea ama oyaka simaman tolkomólórr, da módoga, küsil agirrún [olib] pórngae tóba taedó yarilürr, mólmóne arümürrün. Olgabi Noa umul bainürr wagó, naea barrkyananbóka ukyónürr tüpdüğab. ¹² Wa akó 7 ngürr nókyenóp, da olgabi ene nurre póyae aüd mün elkomólórr busom. A ini tonarr, wa myamem koke tolkomólórr oyaka.

¹³ Ngaen-gógópan ngürrdü, ngaen-gógópan melpaldó, Noa 601 pail nóma yarilürr, nae ugón ukyórrün yarilürr tüpdüğab. Noa ene butan ngibürr twól ngalaorrón nugup pokonanenóp azilüm, da módoga, wa esenórr wagó, tüpa mólög baindase. ¹⁴ 27 Ngim ngürrdü, nis ngim melpaldó, tumum tüp amkoman mólög yarilürr.

¹⁵ Da God Noaka tóbtanórr wagó, ¹⁶ “Tubrra butüdüğab - matóka moba kol, akó marü simanal olmal akó ibü kol mankü. ¹⁷ Ugó yus blaman arról elklaza, mankü ne klamko - póyae, ngabyón lar, akó tüpdü ngübyón elklaza. Da i sab küppükü ki bainünüm ini tüp ayom, kókó tüpa tai ki barüm!”

¹⁸ Da Noa butüdüğab burruanórr, tóba simanal olmal, oya kol, akó oya olmalab kol

wankü. ¹⁹ Blaman lar, blaman tüpdü ngübyón elklaza, akó blaman pýae - blaman agóltagól elklaza, butüdügab bauslürr. Darrpan ngarkwat obzek lara kopo-kopo bauslürr.

Noa Lar Bamngülürr Godón Akyanóm

²⁰ Olgabi Noa [alta] előrr [LODÓNKÜ]; blaman darrü-darrü obzek [tóman-koke] lardögab akó tóman-koke pýaedögab, wa ngibürr yazebórr, altadó dudu yamselörr ura adüngüm Godón akyanóm. ²¹ Da Lod morroal ilang nóma irrzümülürr, da moboküpi bóktanórr wagó, "Ka sab myamem akó ini tüp koke amórro ini pamkolpamabme, enana ibü moboküpü ne gyagüpitótók kolaeanako ene tonarrdögab i karianpókal korálórr. Ka sab myamem blaman arról elklaza kokean kolae ninünümo, ka enezan tónggapórró.

²² "Tüpa sab enezan ngyabele,
arit akó abül,
güb akó urur ngürr,
abusbarr akó pail,
ngürr akó irrüb
sab kokean blakórre."

9

Godón /Alkamül-koke Tónggapórrón Bóktan/ Noaka akó Oya Olmalbobatal

¹ God Noa akó tóba simanal olmal bles ninóp, da we bóktanórr wagó, "E küppükü bailamke akó abün olmal balngólamke, da tüpa tai ki gwarran yabübókamde! ² Blaman ini tüpdü lar,

kwitüm póyae, ngübyón elklaza, akó maludü wapi, yabü sab wirribóka gum nangónorre; ka yabü tangdó kuri irrbüna. ³ Blaman arról elklaza, ne klama agóltagóldako, sab yabü alóng kla kwarile. Ka yabü alo nugup zid enezan nülinarre, ka yabü errkya blaman kla kuri nülinünüma. ⁴ A e sab óepükü alóng kla murr alóng-gu, zitulkus arról óedóma. ⁵ Sab darrü pama ne paman arról nóma itüle, ka sab oya kolae darrem ekyeno, zitulkus paman arrólan óea bókanórr. Akó lara ne paman arról nóma itüle, ka ta sab oya kolae darrem ekyeno.

⁶ “Pam büdülpükü nótó nóma emkóle,
oya sab darrem büdülpükü emkórre;
zitulkus God pam tónggapónórr
tóba dandang ngarkwatódó.

⁷ A yadi, e küppükü bailamke, akó abün olmal balngólamke, tüpa tai ki gwarran yabübókamde! Yabü olmalbobatala sab abün ki bainünüm ini tüpdü.”

⁸ God we tóbtanórr Noaka akó oya simanal olmaldó wagó, ⁹ “Tübarrkrru, ka yabüpükü akó yabü olmalbobatalpükü errkya kólba alkamül-koke tónggapórrón bóktan angrindóla, ¹⁰ akó blaman arról elklaza, yenkü ne kla kwarilürr - blaman póyae, blaman ngabyón lar, akó narr lar, blaman ne klama tübausürr yenkü bütüdüğab - blaman arról elklaza ini tüpdü. ¹¹ Ka kólba alkamül-koke tónggapórrón bóktan angrindóla yabüpükü: sab myamem blaman

ne arról elklaza naiz naea kokean pabzue, akó myamem inzan naiz babul yarile tüp kulainüm.”

¹² Da God akó bóktanórr wagó, “Alkamül-koke tónggapórrón bóktan, ka ne kla angrindóla, ka küób akó yadi, mibü aodó, akó blaman arról elklaza yenkü, akó blaman pamkolpama sab solkwat nidi tóbabótóle, timam we kla yarile: ¹³ ka kólba órrólab kuri ingrina pülpüldü. Ene sab alkamül-koke tónggapórrón bóktanan timam yarile, kótóka tüp, mibü aodó. ¹⁴ Ka sab pülpül pokó nóma dakabasulo tüp ngalaom, da órrólab apanzedó nóma okaka tübine, ¹⁵ kürü sab ngambangóle, ka ne alkamül-koke tónggapórrón bóktan ingrirrü, kótó, yadi, akó blaman obzek arról elklaza, mibü aodó. Igó wagó, sab naea myamem wirri naizüm koke baine blaman arról elklaza kulainüm. ¹⁶ Órrólab apanzedó sab pülpüldü nóma okaka tübine, ka sab eseno, akó kürü sab ngambangóle alkamül-koke tónggapórrón bóktan, God akó blaman obzek arról elklaza ini tüpdü, ibü aodó. Ene tónggapórrón bóktan sab metatómpükü asi yarile.” ¹⁷ Da God tóbtanórr Noaka wagó, “Ene timam módóga, ka ne alkamül-koke tónggapórrón bóktan ingrina, kótóka blaman arról elklaza ini tüpdü, mibü aodó.”

Noa akó Oya Simanal Olmal

¹⁸ Noan ne simanal olmala tübausürr butüdüğab, idi kwarilürr: Syem, Am, akó Zeipet. (Am wa Keinanón ab yarilürr.) ¹⁹ Ini aüd pam Noan simanal olmal kwarilürr; pamkolpama ibükagab bayolórr ini tüp ngalaom.

²⁰ Noa didiburr ngaon pam yariliürr. Wa [grreip] zid arit ugón bókyanórr grreip didiburr tónggapónóm. ²¹ Wa ngibürr waen nóma enónórr, oya gorrgorra ugón simiögürr. Kakapurr we umtulülüürr tóba palae müót kugupidü. ²² Am, Keinanón ab, tóba ab Noan büb kakapur esenórr. Wa tóba naret nis we nüzazilürr. I pulkaka namülnürri. ²³ Da Syem a Zeipet mórrkenyórr pokó ipadrri, tibiób tupodó we ingrirri. I kake aurürri, aban kakapur büb ngalaom. Tibiób aban büb kakapur asen-gum, i obzek darrü pokodó nalüngrri. ²⁴ Noan waen gorrgorra nóma amgatórr akó nóma umul bainürr wagó, oya solo kupo oloma ne pokó tónggapónórr oyaka, ²⁵ we bóktanórr wagó,

“Ka Keinan amórrdóla!

Wa sab kari-kari [leba zaget olom] yarile tóba naret nisabkü.”

²⁶ Wa akó igó pokó bóktanórr wagó, “[LODÓN] yagüram, Syemón God!

Keinan sab Syemón leba zaget olom ki yarilün.

²⁷ God sab Zeipetón bwób ki arratlón!*

Zeipet sab Syemón palae müótüdü ki ngyabelón,

akó Keinan sab Zeipetón leba zaget olom ki yarilün.”

²⁸ Naiz nae kakóm, Noa akó 350 pailüm ngyabelórr. ²⁹ Noa blaman kókó 950 pailüm ngyabenórr, da wa we narrótókórr.

* ^{9:27} Zeipet ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana, oya küp módoga: arrat.

10

Noan Olmalab Olmalbobatal (1 Krronikol 1:5-23)

¹ Ini Noan simanal olmalab ngiko, Syem, Am, akó Zeipet, akó i nibiób balngenóp naiz kakóm.

Zeipetón Olmalbobatal

- ² Zeipetón simanal olmalab ngi idipako:
Gomerr, Magog, Madae, Zaban, Tubal,
Mesek, akó Taerras, tibiób olmalbo-
batalpükü.
- ³ Gomerrón olmalbobatalab zitüł we kla kwar-
ilürr:
Askenaz, Rripat, akó Togarrma, tibiób
pamkolpampükü.
- ⁴ Zabanón olmalbobatalab zitüł we kla kwar-
ilürr:
Ilaesya pamkolpam, Tarrsyis pamkolpam,*
Kit pamkolpam,† akó Rrodes pamkolpam.‡
- ⁵ Da olgab bürrgrütüp, ngiilsbürra malu
kabedó akó ngibürra kaodó we barselórr.
Zeipetón olmalbobatal we kla kwarilürr.§
I blamana zitüł-zitüł we ngyabenónóp
tibióban tüpdü, akó ibü ta tibióban
bóktan asi kwarilürr.

Amón Olmalbobatal

- ⁶ Amón simanal olmalab ngi idipako:

* **10:4** Tarrsyis pamkolpama Spein kanrridü ngyabenónóp.
Spein Yurrop kugupidüma. † **10:4** Kit pamkolpama Saeprrus
kaodó ngyabenónóp, Grris kanrridü. ‡ **10:4** Rrodes pamkol-
pama Rrodes kaodó ngyabenónóp, Grris kanrridü. § **10:5**
Ngibürr Ibrru bóktane tange wibalómórrón Bwób Zitüł pebadó
ini bóktan opor wialómórrón babulako: Zeipetón olmalbobatal
we kla kwarilürr.

Kus, Mizrra-im,* Put,† akó Keinan, tibiób olmalbobatalpükü.

7 Kusün olmalbobatalab zitüł we kla kwarilürr: Syeba, Abila, Sabta, Rra-ama, akó Sabteka, tibiób pamkolpampükü.

Rra-aman olmalbobatalab zitüł we kla kwarilürr:

Syeba akó Dedan pamkolpam.

8 Kus Nimrrodón ab yarilürr. Nimrrod tüób ini tüpan ngaen-gógópan wirri arüng gazirr pam yarilürr. **9** Wa ta wirri arrak pam yarilürr [LODÓN] obzek kwata,‡ da i igósidi bóktan kwarilürr pambóka wagó: "Wa Nimrrodzan arrak pama Lodón obzek kwata." **10** Oya kingan balngomól bwóban ngaen-gógópan wirri basirr ngi módó kwarilürr: Babel, Errek, Akad, akó Kalne,§ Babilonia* kantrridü. **11** Olgab wa we wamórr ama Asirria kantrridü, ó wa ngibürr wirri basirr balmelórr: Ninebe, Rreobot-Irr, Keila, **12** akó Rresen wirri basirr, Ninebe akó Keila, ibü aodóma.

* **10:6** Mizrra-im pamkolpama Izipt kantrridü ngyabenónóp.

† **10:6** Put pamkolpama Libia tüpdü ngyabenónóp. ‡ **10:9**

LODÓN obzek kwata: Mi tai umul-kókakla oya küp laróga. Ngibürr Godón Bukbóka wirri umul pama bóktandako oya küp inzana wagó, Nimrrod kari arrak pam koke yarilürr. Ngibürra ma bóktandako wagó, Nimrrod wirri arrak pam yarilürr Lodón tangbamtindügab. A ngibürra ma bóktandako wagó, Nimrrod Lodka bóka bamgün yarilürr. § **10:10** Kalne: Ngibürr Ibrru bóktane tange wibalómórrón pebadó Kalne babula: oya pabodó blaman aüd angrirrüna; blaman ene aüd wirri basirr Babilonia kantrridü kwarilürr. * **10:10** Babilonia, darrü ngi módóga Ibrru bóktane: Syinarr.

¹³ Mizrra-imün olmalbobatalab zitüł we kla kwarilürr:

Lud, Anam, Le-ab, Naptu, ¹⁴ Patrrus,
Kaslu (Pilstia pamkolpama noakagabi to-gobórr[†]), akó Kaptorr, tibiób pamkol-pampükü.

¹⁵ Keinanón nis siman olom nis ilngumilürr:
Sidon, oya ngaen olom, akó Et. ¹⁶ Wa ta akó ibü abbobat yarilürr: Zebus, Amorr,
Girrgas, ¹⁷ Ib, Arrk, Sin, ¹⁸ Arrbad, Zemarr,
akó Amat, tibiób pamkolpampükü.

Ene kakóm, Keinanón pamkolpama zitüł-zitüł we barsenórr, ¹⁹ da ibü tüpa wirri bailürr, tai Saedon wirri basirrdügab, ama Gerrarr wirri basirrdübóna, tai kókó Gaza wirri basirr amrran, ó akó ama Sodom, Gomorra, Adma, akó Zebo wirri basirrdübóna, pamkolpama ne nyabenónóp, tai kókó Lasa amrran.

²⁰ Amón olmalbobatal we kla kwarilürr. I blamana zitüł-zitüł we nyabenónóp tibióban tüpdü, akó ibü ta tibióban bóktan asi kwarilürr.

Syemón Olmalbobatal

²¹ Syem, Zeipetón naret, wa blaman Ibrru pamkolpamab[‡] abbobat yarilürr.

²² Syemón simanal olmalab ngi idipako:
Ilam, Asyurr, Arrpaksad, Lud, akó Arram,
tibiób olmalbobatalpükü.

²³ Arramón olmalbobatalab zitüł we kla kwarilürr:

[†] **10:14** Pilistia pamkolpama Krrit kaodó nyabenónóp.

[‡] **10:21** Ibrru ngi Eberr ngidügab tamórr. Ibrru pamkolpam Eberrón olmalbobatal kwarilürr (10:24-25).

Uz, Ul, Geterr, akó Mesek, § tibiób pamkol-pampükü.

²⁴ Arrpaksad Syelan ab yarilürr,
akó Syela ma Eberrón ab yarilürr.

²⁵ Eberrón nis olom nisa tómtómórri:
darrüpan ngi Peleg* yarilürr, zitülkus oya
ngyaben tonarrdó tüpan pamkolpama
ugón syórr bangónórr. Oya zoretan ngi
ma Zoktan yarilürr.

²⁶ Zoktanón olmalbobatalab zitüł we kla kwar-ilürr:

Almodad, Syelep, Azarrmabet, Zerra,
²⁷ Adorram, Uzal, Dikla, ²⁸ Obal, Abima-el,
Syeba, ²⁹ Opirr, Abila, akó Yobab, tibiób
pamkolpampükü. Ini blaman Zoktanón
olmalbobatal kwarilürr.

³⁰ I ne tüpdü ngyabenónóp, tai igó wamlórr
Mesya bwóbdügab ama Separr bwóbdübóna,
podopükü bwóbdü, abusa nólgbabi banikda.

³¹ Syemón olmalbobatal we kla kwarilürr. I
blamana zitüł-zitüł we ngyabenónóp tibióban
tüpdü, akó ibü ta tibióban bóktan asi kwarilürr.

³² Ini blaman Noan olmalbobatal we kla kwar-ilürr; tibiób abankwata akó guankwata ini pebadó wialómórrónako. Naiz nae kakóm, blaman
ini tüpdü pamkolpama ibükagab barselórr.

11

Babilon Tawa

¹ Ngaen, blaman ini tüpdü pamkolpamab
darrpan wirri bóktan yarilürr; blamana dadan

§ **10:23** Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: Mas. * **10:25** Peleg ngian küp módoga: syórr bangón.

bóktan opore ikik kwarilürr. ² Pamkolpama enezan ngyabenkü ogoblórr olgabi, abüsa nólgbabi banikda, da i Babilonia* kanrridü buruburu taptap tüp esenóp. Metat we bainóp. ³ Da i tibióbka bóktan kwarilürr wagó, "Yao, mi errkyä taptap marit poko tómbapóndakla, da mi zürüküm kubó tai bamngurre urdü!" Da ingülküpan pabodó ibü marit poko asi kwarilürr gri aelóm, akó motan† pabodó ama tarr, marit poko karrkukus arümüm. ⁴ Da i bóktónóp wagó, "Mi errkyä wirri basirr aeldakla tawapükü, kókó tawa soloa tai pülpül emrróne. Ene ngarkwatódó, mi sab mibiób ngi wirri nirre, ó ene igósüm mi sab koke barngeno bwób-bwób ini tüpdü."

⁵ [LOD] ene wirri basirr ngakanóm we tübinürr akó tawa, pamkolpama ne kla nelnóp. ⁶ Da LOD moboküpi we bóktanórr wagó, "I errkyä darrpan pamkolpamako akó ibü darrpan bóktana. Ini wa zitüla, i sab ne kla tómbapónórre. Darrü kla sab ibüka müp koke yarile, i ne kla gyagüpi aman korale. ⁷ Yao, mi módó ogoba ola ibü bóktan yarrisarri angónóm, igósüm i sab tibiób koke barrkrrule darrem-darrem." ⁸ Da módogá, LOD ibü we arngenórr bwób-bwób ini dudu tüpdü, akó i we piküp bainóp ene tawapükü wirri basirr aelóm. ⁹ We ngarkwatódó, ene wirri basirr ngi ngyesilóp Babel,‡ zitulkus LOD blaman

* **11:2** Babilonia kanrri, oya darrü ngi módogá Ibrru bóktane: Syaenarr. † **11:3** mota marit poko arüm klama. Mórrke-mórrke módogá: mortar. ‡ **11:9** Babel ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana. Oya küp módogá: yarrisarri angón.

pamkolpamab bóktan yarrisarri yangónórr. Da olgabi God ibü bwób-bwób we arngenórr ini dudu tüpdü.

*Noan Ngaen Olom Syem, Oya Olmalbobatal
(1 Krronikol 1:24-27)*

¹⁰ Ini Syemón olmalbobatalab ngiko.

Nis pail naiz kakóm, Syem 100 pail nóma yarilürr, wa Arrpaksadón abóm bainürr. ¹¹ Arrpaksad nóma tómtómólórr, Syem akó 500 pailüm ngyabelórr akó ngibürr simanal akó ópal olmal we nosenóp.

¹² Arrpaksad 35 pail nóma yarilürr, wa Syilan abóm bainürr. ¹³ Syilan amtómól kakóm, Arrpaksad akó 403 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

¹⁴ Syila 30 pail nóma yarilürr, wa Eberrón abóm bainürr. ¹⁵ Eberrón amtómól kakóm, Syila akó 403 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

¹⁶ Eberr 34 pail nóma yarilürr, wa Pelegón abóm bainürr. ¹⁷ Pelegón amtómól kakóm, Eberr akó 430 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

¹⁸ Peleg 30 pail nóma yarilürr, wa Rreun abóm bainürr. ¹⁹ Rreun amtómól kakóm, Peleg akó 209 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

²⁰ Rreu 32 pail nóma yarilürr, wa Serrugün abóm bainürr. ²¹ Serrugün amtómól kakóm, Rreu akó 207 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

²² Serrug 30 pail nóma yarilürr, wa Na-orrón abóm bainürr. ²³ Na-orrón amtómól kakóm, Serrug akó 200 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

²⁴ Na-orr 29 pail nóma yarilürr, wa Terran abóm bainürr. ²⁵ Terran amtómól kakóm, Na-orr akó 119 pailüm ngyabenórr akó wa ngibürr simanal a ópal olmal we nosenóp.

²⁶ Terra 70 pail nóma yarilürr, wa ibü abóm ugón bainürr, Eibrram, Na-orr, akó Arran.

Terran Olmalbobatal

²⁷ Ini Terran olmalbobatalab ngiko.

Terra ibü abóm bainürr, Eibrram, Na-orr, akó Arran. Arran Lotón abóm bainürr. ²⁸ Oya ab Terra arról nóma yarilürr, Arran ugón narrótókórr tóba amtómól bwóbdü, ngi Urr, Babilonia pamkolpamab§ kantrridü. ²⁹ Eibrram a Na-orr kol bumiógrri. Eibrramón kol ngi Serrae warilürr, Na-orr wa Milkan zumiógürr, Arranón óp olom. Oya darrü óp olom asi warilürr, ngi Iska. ³⁰ Serrae olmal balngón-koke kol warilürr.

³¹ Terra tóba olom Eibrramón ipadórr, akó tóba bobat Lot, Arranón siman olom nótó yarilürr, akó tóba kolalkot Serrae, Eibrramón kol. I Urr basirr we amgütóp, Babilonia kantrri kugupidü, da i wa Keinan tüpdü ogoblórrma, a i Arran wirri basirrdü nóma babzilürr, da i ma metat ngyabenóm we bainóp. ³² Terra 205 pailüm ngyabenórr, da we narrótókórr Arran wirri basirrdü.

§ **11:28** Babilonia pamkolpamab darrü ngi módoga: Kaldia pamkolpam.

12

God Eibrramón Ngayaunürr Keinan Tótókóm

¹ Darrpan ngürr [LOD] Eibrramka bóktanórr wagó, "Ma moba bwób, moba pamkolpam, akó moba aban zitül pamkolpam metatómpükü ugó nümgütünüm. Ugó wam, ka marü sab ne bwób mómyeno.

² "Marü ka sab abün olmalbobatal mülino. I tibióban wirri kanrrridü ngyaben kwarile.

Ka marü bles mino;
Ka sab marü wirri ngi mókyeno,
ma sab bles-ain ngyaben sidüdo bwób-bwób pamkolpamdo.

³ Ka sab ibü bles ninünümo, marü nidi bles mirre,
akó ka sab ibü nómórrnónómo, marü nidi mómórrórre.
Marükama, ka sab blaman ini tüpdü pamkolpam bles ninünümo."

⁴ Da Eibrram we bupadórr tóba Arran basirrdügab, oya LOD enezan yalórr. Lot wankü wamórr. Eibrram ugón 75 pail yarilürr, wa Arran nóma amgatórr. ⁵ Eibrram tóba Serrae kolpükü we bupadórr Keinan tótókóm, tóba zoretan olom Lot, tibiób blaman elklaza, i ne kla kwób isunóp, akó ne [leba zaget] pamkolpam, i nibiób bumigóp Arranóm. I Keinan nóma babzilürr, ⁶ ene bwóbdüma ogoblórr, kókó da i babzilürr Syekem wirri basirr minggüapanan, wirri nugup ne yarilürr Morre* bwób pokodó.

12:3 Bwób Zitüł 28:14; 22:18; Galatia 3:8 **12:3** Bwób Zitüł 27:29 * **12:6** Morre ngian küp módóga Ibrru bóktane: umulbain pam. Ene nugup apprapórr gyabi nugup yarilürr.

Ene tonarr ugón Keinan bwób pamkolpama ola ngyaben kwarilürr. ⁷ LOD Eibrramka ola okaka tübyónürr wagó, "Marü olmalbobatal ka sab ini Keinan tüp nókyenónómo." Eibrram [alta] igósidi we előrr LODónkü, [†] oyaka nótó okaka tübyónürr. ⁸ Wa Syekemgab we wamlórr ama darrü podopükü bwóbdü, wirri basirr Betel minggüpanan, abüsa nólgbabi banikda. Wa tóba palae müót[‡] we aodó balmelórr, Betel wirri basirr, abüsa nebóna bótaoda, akó Ae wirri basirr, webónada abüsa nólgbabi banikda. Wa akó LODÓN alta ola előrr, da wa LODÓN ngian we ngilialórr oya [ótókóm]. ⁹ Eibrram akó olgab we bupadórr, da ngyabenkü igó wamlórr bwób-bwób, kókó Negeb [ngüin-koke bwóbdübóna], malubarrdóbóna. §

Eibrram a Serrae Iziptüm Namülnürri

¹⁰ Ene tonarr, Keinan tüpdü ku yarilürr, da Eibrram karianbóka ngyabenóm wamórr Izipt* kanrridü, zitulkus kari kolae ku koke yarilürr. ¹¹ Eibrram tóba kolpampükü Izipt abzil minggüpanan nóma yarilürr, da wa tóba Serrae koldó bóktanórr wagó, "Serrae, ma ngaka! Ka umulóla, ma morroal agurr kolóla. ¹² Marü

† **12:7** Zu pamkolpama ngaen ngabyón lar okrralórr, da murr alta kwitüm bamngulnónóp Godón akyanóm, oya bagürwóman ngitanóm akó [ótókóm]. Alta ingülküp pokoe balmelnóp.

12:7 Apostolab Tórrmen 7:5; Galatia 3:16 ‡ **12:8** Ene palae müót wirri güm mórrkenyórri ngalaorrón yarilürr. § **12:9** Malubarr, Mórrke-mórrke módoga: South. Isrrael pamkolpam, ibü malu bolmüótüdübüóna yarilürr. * **12:10** Izipt darrü wirri kanrrri yarilürr, Keinan bao kwatabóna.

Izipt kolpama kubó nóma móserre, i sab igó bóktorre wagó, 'Ini oya kolo', da igósidi sab kürü büdülpampükü kómkólorre. A marü arról wa zid irre. ¹³ A ma sab igó bóktanke magó, ma kürü bólbtóla. Ene igósüm, i sab kürü morroal ngakan korale marübókamde, akó ene igósüm, ma sab kürü arról zid ino." ¹⁴ Eibrram tóba pamkolpampükü Izipt nóma abzilürr, da Izipt kolpama nóma osenóp oya kol, wa wirri agurr kol warilürr. ¹⁵ Ngibürr parraoan[†] ngi pama oya nóma osenóp, parrao azazilüm we ogobórr, da oya we ududóp parraoan wirri müótüdü oya kolóm. ¹⁶ Da parraoa Eibrramón morroal ngakan yarilürr Serraen zitulkusdü. Da wa oya we kla iliönürr: [sip], simanal [kau] akó ópal kau, siman [donki], ópal a simanal leba zaget kolpam, óp donki, akó [kamel].

¹⁷ A Eibrramón kolanbókamde LOD wirri kolaean azid zirrapónórr parrao, oya olmalkoldó, akó müótüdü nidi zaget kwarilürr. ¹⁸ Da parraoa bóktan zirrapónórr Eibrramón ódódóm oyaka. Oya nóma sidüdóp, da bóktanórr wagó, "Ma ia laró tónggapórró kürükä? Ma kürü koke iade küzazilürrü igó, Serrae marü kolo? ¹⁹ Ma iade bóktarró igó, ini marü bólbtó? Ka ma oya igósidi upadórró kólba kolóm. Marü kol wóni! Upa da ugó aurram!" ²⁰ Parraoa tóba zaget pam arüng bóktan nókyenóp Eibrramónkwata, da i oya we zirrapónóp tótókóm wa nolgab tamórr, tóba kolpükü, akó oya blaman ne elklaza

12:13 Bwób Zitüł 20:2; 26:7 [†] **12:15** Izipt pamkolpama tibiób king parraobóka ngilianónóp. Tóbanan ngi koke yarilürr.

koralórr.

13

Eibrram akó Lot Bürrgrratürri

¹ Da Eibrram Izipt we amgatórr, tóba kolpükü, akó oya blaman ne elklaza koralórr, da we wamlórr ama Negeb [ngüin-koke bwóbdü]. Lot, Eibrramón zoretan olom, ta wankü wamlórr. ² Eibrram wirri mórrrel pam yarilürr, zitülkus oya ngabyón lar akó [silba] akó [gold] abün kwarilürr. ³ Negebgab wa ngyabenkü wamlórr kókó Betel amrran, wa ngaen-gógópan tóba palae müót ne előrr ⁴ akó wa [LODÓN] [alta] ne előrr. Ene bwób poko Betel akó Ae ibü aodó yarilürr. Wa ola LODÓN ngian we ngilialórr oya [ótókóm].

⁵ Lot Eibrramdi ngyabenkü aurrnürri, da oya ta [sip] a [gout] yabül, [kau] yabül, akó pamkolpam asi koralórr. ⁶ I enezan ngyabenórri darrpan pokodó, ene tüpdü alo kla akó nae gaodó koke koralórr ibü blamanab ngyabenóm, zitülkus ibü ngabyón lar abün koralórr. ⁷ Da ene pokodó, Eibrramón ngabyón lar ngabkan pam akó Lotón ngabyón lar ngabkan pam, ibü aodó ongyaltongyala tómbapónórr. Ene tonarrdó, Keinan pamkolpam akó Perris pamkolpam, i ta ugón ene tüpdü ngyaben koralórr.

⁸ Eibrram bóktanórr Lotka wagó, “Gyaurka, myamem ongyaltongyal babul ki yarilün ma na ka, mibü aodó, akó mibü ngabyón lar ngabkan pampükü, zitülkus mi ab-olomiamli. ⁹ Ngaka,

marü obzek kwata blaman tüp, apad klama! Da morroal igósa, ma kürükagab mobe-mobe ugó buananik. Ma ne banól kwata nómá wamo, ka ma tutul kwata wamo; a ma ne tutul kwata nómá wamo, ka banól kwata wamo.”

¹⁰ Lot Zodan buruburudübóna yazilürr. Nae ola gaodó yarilürr. Ene tüp inzan yarilürr wamaka LODÓN Didiburr* akó wamaka Izipt tüp, tai kókó Zoarr basirr amrran. (LOD Sodom akó Gomorra wirri basirr nis solkwat kolae nyónürr.)

¹¹ Lot ubi bainürr blaman Zodan buruburu tüp apadóm, da wa we bupadórr solomam-taedóbóna tótókóm, tóba blaman elklazapükü. Da ene Eibrram akó Lot inzan bürrgrratürri.

¹² Eibrram Keinanóm ola ngyabelórr, a Lot ngibürr wirri basirr aodó ngyaben yarilürr Zodan buruburudü, da wa tóba palae müót Sodom wirri basirr minggüpanandó balmelórr.

¹³ Sodom pamkolpam kari kolae koke korálórr; amkoman kolaean tonarr tómbapónónóp Lodka.

Eibrram Ibrron Wirri Basirrdübóna Anenórr

¹⁴ Lot nómá wamórr Eibrramkagab, da LOD bóktanórr Eibrramka wagó, “Ma tai ugó yazilülün blaman tokom órdóbóna ma nólgb zamngoldóla. ¹⁵ Ma blaman ne tüp ngakandóla, ka sab marü mókyeno akó marü olmalbobatal, metatómpükü. ¹⁶ Ka marü olmalbobatal sab abün ninünümo, wamaka tüp buruako. Darrü oloman sab gaodó nómá ki yaril tüp buru atangóm, da oya sab igósidi gaodó yarile

* **13:10** LODÓN Didiburr: God ngaen ene didiburr Idenóm irtümüller (2:8-3:24). **13:10** Bwób Zitüł 19:24-25 **13:15** Bwób Zitüł 28:13; Apostolab Tórrmen 7:5

marü olmalbobatal atangóm. ¹⁷ Bupa! Ugó wamlón kokrrap kwata akó taptap kwata, blaman kubdüma ini bwóbdü, zitülkus ka marü akyandóla.” ¹⁸ Eibrram tóba palae müót nannép, ngyabenóm we wamórr Mamrren[†] wirri nugup paldó, Ibrron wirri basirr minggüpanan. Da wa Łodka alta ola elórr.

14

Eibrram Lotón Zid Yónürr

¹ Ene tonarr, Amrrapel, Babilonia* bwóban king, Arriok, Elasarr bwóban king, Kedorrlaomerr, Ilam bwóban king, akó Taedal, Goyim bwóban king, ² bóktan we tómbapónóp gazirrüm ini 5 kingpükü: Berra, Sodom wirri basirran king, Birrsya, Gomorra wirri basirran king, Syinab, Adma wirri basirran king, Syemeberr, Zeboym wirri basirran king, akó Bila wirri basirran king (ene basirran darrü ngi Zoarr yarilürr).

³ Blaman ini 5 kinga gazirrüm we dabinóp Sidim buruburudu. (Kapórr Malu errkya nege.)

⁴ Ngaen-gógópan, 12 pailüm, blaman ini 5 wirri basirr kinga tibiób pamkolpampükü, Ilam king Kedorrlaomerrankü zaget koralórr. ¹³ Ngim paildü i gazirrüm we bainóp wankü oya alakónóm ibü myamem balngomolgum.

⁵ ¹⁴ Ngim paildü, Kedorrlaomerr we wamórr gazirrüm tóba äud gómdamal king tibiób gazirr

[†] **13:18** Ene basirr Mamrre ngi ngyesilóp. Mamrre Amorr pam yarilürr, Eibrramón gazirr gódam. **13:18** Bwób Zitüł 35:29

* **14:1** Babilonia, oya darrü ngi módóga: Syinarr.

pampükü. Da ini basirr pamkolpam memokan [ut-ut ninóp]: Rrepa pamkolpam Asterrot Kar-rnaem wirri basirrdü, Zuz pamkolpam Am wirri basirrdü, Em pamkolpam Kirriataem buruburudü, ⁶ akó Orri pamkolpam Idom podopükü bwóbdü, tai kókó El Parran basirr, [ngüin-koke bwób] minggüpanan. ⁷ Da olgab tübyalüngóp, ama akó Kades wirri basirrdü ogobórr (ene tonarr, ene wirri basirr ngi ugón Enmispat yarilürr). Akó i blaman Amalek pamkolpamab tüp yazebóp. Amorr pamkolpam, i ta inzan nangónóp, nidi nyaben kwarilürr Azazon Tamarr wirri basirrdü.

⁸ Da ene tonarr, Sodom, Gomorra, Adma, Zeboym, akó Bila wirri basirr kinga bazebörr, da blamana we ogobórr Sidim buruburudü. I ola babelórr, tibiób gazirr pampükü, da i gazirrum we bazebóp, da zangórrón we bórranglórr tibiób gazirr klampükü. ⁹ Ilam king Kedor-rlaomerr akó oya aüd gómdamal, Babilonia, Elasarr akó Goyim king nidi kwarilürr, i ene 5 kingpükü gazirr we bókyenóp. Ene gazirr inzan yarilürr: tokom kinga 5 kingpükü bókrralórr tibiób gazirr pampükü. ¹⁰ Sidim buruburudü ugón abün tarr[†] kugupi asi koralórr. Sodom akó Gomorra king nisa tibiób gazirr pampükü nóma busonónóp, da ngibürra büdülpükü balóklórr tarr kugupidü. Koke nidi balókórr, i we busuóp ama pokopükü bwóbdü. ¹¹ Ene tokom kinga ene ia-ia elklaza koralórr blaman

[†] **14:10** Tarr arrób-arrób pugan móegzan klama. Ene tarr kugupi, paman tómbapórrón kla koke kwarilürr. Ngaen tibi tóbabótórr.

yazebóp Sodom akó Gomorragab, akó ibü alo kla, da i we ogobórr. ¹² I Eibrramón zoretan olom Lot akó oya blaman elklaza ta imarruóp, zitülkus wa ugón Sodom wirri basirrdü ngyaben yarilürr.

¹³ Darrpan pama, nótó busorr gazirr pokodógab, pupainürr Ibrru pam Eibrramka laróga tóbapónórr. Ene tonarr, Eibrram wata ugón ola ngyabelórr, Mamrren[‡] wirri nugup paldó. Mamrre tóba nis zonaret nispükü, ngi Eskol akó Anerr, Amorr pam, Eibrramón gazirr gómdamal kwarilürr. ¹⁴ Eibrram nóma arrkrrurr ini poko wa, gazirr pama Lotón ipüdóp tibióbkü, da wa 318 gazirr umulbairrún pam ngibaunürr nidi tóbabótórr oya müót basirrdü. Da i ene tokom king tibiób gazirr pampükü tai zutalórr kókó Dan wirri basirrdü. ¹⁵ Eibrram tóba gazirr pam irrüb we arrgrratórr kopo-kopodó, wa tümünzan yarilürr. Da Eibrram tóba gazirr pampükü ene tokom kingdü yaninürr, da ibü tai kolazutalórr kókó Oba, Damaskus wirri basirr dakla kabe, dorrmetódóbóna. ¹⁶ Eibrram blaman elklaza, Lot, oya zoretan siman olom, tóba elklazapükü, blaman kol akó pamkolpam we zid ninóp, Kedorrlaomerr ne kla yazebórr, da we sakonórr ama tóba ngyaben bwóbdü.

Melkizedek Eibrramón Bles Yónürr

¹⁷ Eibrram nóma tolkomólólórr ene gazirr pokodógab, Kedorrlaomerr akó oya kamdal king memokan ut-ut ne ninóp, da Sodom kinga wamórr oya asenóm Sabe buruburudü. (Ene

[‡] **14:13** Ma müsirrga ain bóktan 13:18 ngakanke.

bwóban darrü ngi módóga: “Kingan Buruburu”.) ¹⁸ Da darrü kinga ugón wamórr Eibraramón asenóm. Oya ngi Melkizedek yarilürr, Salem[§] wirri basirran king. Wa tüób brred akó waen imarrurr.* Wa dakla Wirri Kwitüm Godón [prrist] yarilürr. ¹⁹ Wa Eibrramón bles yónürr igó bóktane wagó,

“Eibrramón bles ki yó Wirri Kwitüm Goda,
tüp a pülpül nótó tónzapónórr.

²⁰ Akó mi blaman yagürnórre Wirri Kwitüm God,
marü tangdó nótó irrbüne, mankü nidi gazirr kwarilürr.”

Da Eibrram blaman elklazadógab [wantent] Melkizedekón ekyanórr, wa ne elklaza yazebórr ene tokom kingdüğab.

²¹ Sodom kinga Eibrramka bóktanórr wagó, “Ma kürü pamkolpaman külio, a elklaza ma mobankü yazeb.”

²² Eibrram bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Ka kólba tang kwit aindóla [Lodka], Wirri Kwitüm God, tüp a pülpül nótó tónzapónórr, akó ka ini [arıung alkamül-koke bóktan] bóktandóla Godón obzek kwata: ²³ Ka darrü kla kokean emono marü ne klamko, ia mórrkenyórr bargüp sye o ia wapór kla amrók sye, zitülkus ma sab myamem igó bóktan-gum wagó, ‘Ka Eibrramón morroal mórrrel yórrü.’ ²⁴ Ka darrü kla koke ipudo kólbankü, a wata gazirr pama

§ **14:18** Salem ngi aprrapórr Zerrusalembóka apónda. * **14:18** Melkizedek brred akó waen imarrurr Eibrramón alom tóba gazirr pampükü. **14:20** Ibrru 7:1-10

ne kla elorre. A kürü aüd gómdamal, Anerr, Eskol, akó Mamlre, kankü nidi ogobórr, i tibiób morroal wata ipüdórre ene elklazadógab.”

15

*Godón [Alkamül-koke Tónggapórrón
Bóktan] Eibrramka*

¹ Ene klama tómbapón kakóm, [LODÓN] bóktana tamórr Eibrramka nuszan wagó,
“Ma gumgu, Eibrram;
Ka marü adlang klamla.
Marü darrem sab kari koke yarile!”*

² A Eibrram bóktanórr wagó, “LOD Godóe!
Ma sab kürü laró kókyeno, zitülkus ka olom-
koke ngyabendóla? Eliezerr, kürü Damaskus
[leba zaget olom], kürü elklaza sab wató yazebe
kürü büdül kakóm. ³ Ma kürü darrü olom koke
kókyarró, da kürü darrü müótan leba zaget
olom, kürü pabo igósidi sab wató ipüde.”

⁴ Da módóga, LODÓN bóktana akó tamórr
oyaka wagó, “Ene pama sab marü pabo kokean
ipüde. Marü mobanan büba ne siman olom
esene, marü blaman elklaza sab wató yazebe!”

⁵ Wa Eibrramón pul basirrdü idódürr, da
bóktanórr wagó, “Pülpüldü yazil! Ma wimurr
kóbó etang, ma ne gaodó nómadóla atangóm!”
Da wa oyaka akó bóktanórr wagó, “Marü olmal-
bobatal sab inzan korale.”

* **15:1** Ini bóktan oporan darrü küp asine Ibrru bóktane: “Ka
marü wirri darrem klamla!” **15:5** Rrom 4:18; Ibrru 11:12

6 Eibrram LODón amkoman yangunürr, da ini zitülkusdü, LOD oya ipadórr [dümdüm tonarr] pamzan.

7 Ene kakóm, LOD akó bóktanórr darrü pokó wagó, “Ka LOD, marü nótó küdódürrü Urr wirri basirrdü, Babilonia pamkolpamđogab, marü moba ini tüp akyanóm.”

8 Eibrram akó bóktanórr wagó, “LOD Godóe, ka umul ia namulo igó, ka sab ini tüp ipudo?”

9 Da LOD oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Darrpan [kau], darrpan óp [gout], akó darrpan siman [sip] azebóm wam. I blaman aüd pail ngarkwat korale. Akó ibüka amngyelóm darrpan nurre akó darrpan kubukubu pýae kupo. Da kürükä simarruke.”

10 Eibrram blaman ene kla simarrurr Lodka, da Eibrram ekrranórr, da aodó ór nangónóp, nürrgrütóp, solkwat wa tutul ór darrpan pokodó irrbünürr, akó wa banól ór darrpan pokodó we irrbünürr dümdüm. Ene óra tibiób obzek balóng koralórr. A pýae nis koke ór nangónórr; ibü dudu nüngrinürr.[†] **11** Da büdül murr alóng pýaea ene ór angórrón murrdü tóbalóklórr alóngóm. Da Eibrram bag yarilürr.

12 Abüsazan bótaolórr, Eibrramón büdül uta simiógürr. Da módóga, wazan büdül ut yarilürr, güm tümüna ugón ngaslaorr, akó wirri guma oya ipadórr. **13** LOD oyaka bóktanórr wagó,

15:6 Rrom 4:3; Galatia 3:6; Zeims 2:23 † **15:10** Ini klaman küp módoğa: pam nisa tónggapórrón bóktan nóma angrindamli, i karrkukus emoni ene bóktan. Koke ne nóma, i sab inzan namüli, wamaka ene ór angórrón murr poko.

"Ma wata umul namulo wagó, marü olmalbobatal sab mogob korale ngibürr pamkolpamab bwóbdü. I sab ene pamkolpamabkü leba zaget tómbapónorrre, akó ibü kle-kle ngabkan kwarile, 400 pailüm. ¹⁴ I ne bwób kolpamabkü zaget kwarile, ka sab ibü [kolaean darrem] nülinünümo. Ene kakóm, i ma sab ugón wirri mórrelpükü pamkolpama tübase olgabi. ¹⁵ A mató, ma sab paudi wamo, marü abalbobatal nólamasko. Ma sab morroal barnginwóm myanga wamo gapókdó. ¹⁶ Marü bobatalab bobatala sab nóma tóbabótóle,[‡] Amorr pamkolpamab kolae tonarra tai wirri ugón baine, da marü olmalbobatala sab ugón tóbakone ini bwóbdü."

¹⁷ Abüsa nóma bótaorr akó tümün nóma yarilürr, da módóga, nokaman kübül kak akó warri zyóna ugón okaka tübyórri, da ene syórr angórrón murr aodóma aurürri. § ¹⁸ Ene ngürr, LOD ene inzan alkamül-koke tónggapórrón bóktan tónggapónorr Eibrramka, da wa bóktanórr wagó, "Marü olmalbobatal ka sab ini pamkolpamab tüp nókyenónómo, tai wirri tobarrdógab Izipt kanrridü,* kókó Yúprreitis wirri tobarrdó.[†] ¹⁹ Keni, Kenas, akó

15:13 Bazeb Tonarr 1:1-14; 12:40; Apostolab Tórrmen 7:6

15:14 Bazeb Tonarr 12:40-41; Apostolab Tórrmen 7:7 ‡ **15:16** Ini bóktana 400 pail ngablaoda. Mórrke-mórrke módóga: after 4 generations. § **15:17** Godón Bukbóka barre wirri umul pama igó gyagüpi tótókdako wagó, LOD tüób ene nis klame okaka tübyónürr. * **15:18** Izipt darrü wirri kanrrri yarilürr, Keinan kyarr wór kwatabóna. † **15:18** Yúprreitis Tobarr Babilonia wirri basirr mingüpanan yarilürr.

Kadmon pamkolpam, ²⁰ Et, Perris, akó Rrepa pamkolpam, ²¹ Amorr, Keinan, Girrgas, akó Žebus pamkolpam.”

16

Agarr akó Isma-el

¹ Serrae, Eibrramón kol, olmal koke balngólórr oyankü. A oya ma Izipt leba zaget kol asi warilürr, ngi Agarr. ² Serrae bóktanórr Eibrramka wagó, “Gyaurka ma turrkrru. [LOD] kürü piküp kyónürr olmal balngónóm. Da ugó wam, kürü leba zaget ngulmokurpükü utüm. Aprrapórr ma olmal kürünkü nósénónómo oyakagab.”

Eibrram Serraen ubi we ipadórr. ³ Eibrram 10 pail nómá ngabenórr Keinanóm, da Serrae tóba Izipt leba zaget kol Agarr we ekyanórr tóba müór Eibrramón kolóm ainüm. ⁴ I Agarrdi umturri, da oya müp we okyanórr.

Agarr igó nómá umul bainürr wagó, wa müppükümo, da wa Serraen kle-kle ngakanóm ugón bainürr. ⁵ Da Serrae bóktanórr Eibrramka wagó, “Eibrram, zitulkus matókla, Agarr ne kürü kle-kle igósidi ngakando. Ka kólba leba zaget kol marü tangdó ungrirrü kolóm, da errkyá wa umulo wagó, wa müppükümo, da wa kürü kle-kle igósidi ngakando. Da mibü sab LOD wató ki tyal igó, dümdüm nótóka ini pokodó, ia mató, ta ia kótó!”

⁶ Eibrram oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Turrkrru, marü leba zaget kol moba tangdómo. Ma tónggapó oyaka, ma ne kla gyagüpi

amandóla.” Da Serrae amkoman kle-kle ngakanóm we bainürr Agarrón, da Agarr we busorr oyakagab.

⁷ [LODÓN anerrua] Agarrón aróbdó omrranórr, [nguin-koke bwóbdü]. Ene ne arób yarilürr, Surr bwóbdü tótók kwat kabedó yarilürr. ⁸ Da wa bóktanórr wagó, “Agarr, Serraen leba zaget kol, ma nubógab katóka akó ma nubó tótókdóla?”

Agarr bóktan yalkomólórr wagó, “Ka busodóla kólba wirri koldógab, Serrae.”

⁹ LODÓN anerrua oya wyalórr wagó, “Ugó alkomał moba wirri koldó, da oya ubi ipadólónke, wa ne pokó bóktale.” ¹⁰ LODÓN anerrua akó bóktanórr wagó, “Ka sab marü olmalbobatal amkoman abün ninünümo; sab nabe yarile atangóm.”

¹¹ LODÓN anerrua akó bóktanórr darrü pokó oyaka wagó,

“Turrkrru, ma errkyä müppükümla,
da marü sab siman olom yarile.

Ma oya sab Isma-el* ngi ngyesilke,
zitulkus LOD marü yón gyaur kuri arrkrrue.

¹² Marü siman olom sab narr [donkizan] pam
yarile;

wa sab blaman pamkolpampükü bóka
bamgüle,

akó pamkolpama usakü ta bóka
bamgünörre,

akó wa sab gazirr tonarre tebe-tebe ngyaben
yarile

* **16:11** Isma-elón ngian küp módóga: God arrkrruda.

tóba blaman zonaretaldóga.”

¹³ Agarr LODón ngi igó ngyesilürr, oyaka nótó bóktanórr: “Asen God”,[†] zitülkus wa bóktanórr wagó, “Ka ia amkoman Godón esena, kürü nótó asenda?”[‡] ¹⁴ Da we zitülkusdü, ene arób ngi igósidi ngyesildako, “Be-err La-ae Rro-i”. Oya küp módóga: “Arról Godón arób, kürü nótó asenda”. Errkya§ asine, ini tonarr, Kades akó Berred ini wirri basirr nis aodó.

¹⁵ Da Agarr Eibrramónkü siman olom we ilngumilürr, da Eibrram ngi ngyesilürr Isma-el.
¹⁶ Agarr Isma-elón nóma ilngumilürr, Eibrram ugón 86 pail yarilürr.

17

God ne Tulmil Ingriniürr, Tóba [Alkamül-koke Tónggapórrón Bóktan] Karrkukus Ainüm

¹ Eibrram 99 pail nóma yarilürr, [LOD] oyaka okaka tübyónürr, da bóktanórr wagó, “Ka Wirrian Arüng God; ma morroal ngyabelón kürü obzek kwata, akó ma kolae tonarr koke tómbapón namulo, igósüm marükwata pamkol-pama zitüл-koke pokodó koke bóktan kwarile wagó, ma kolae kla tónggapónórró. ² Da ka sab igósidi kólba alkamül-koke tónggapórrón bóktan ingrino, matóka kótó, akó ka sab marü atang nabe, abün olmalbobatal mülino.”

[†] **16:13** Asen God, Ibrru bóktane módóga: El-rro-i. [‡] **16:13** Ngibürr Ibrru bóktane tange wibalómórrón Bwób Zitüł pebadó inzan angrirrüna: “Ka errky a kuri esena Godón, nótó asenda kürü.” [§] **16:14** errkywa wa ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitüł peba ugón wialómóp.

3 Eibrram obzek kwata simbalkalórr, da obzek tüp elkomólórr. God oyaka bóktanórr wagó, **4** “A wa kótó, ini kürü alkamül-koke tónggapórrón bóktane marünkü. Ma sab abün pamkolpamab abbobat namulo bwób-bwób ini tüpdü.

5 Marü sab myamem igó koke ngimlianórre, Eibrrambóka. Marü ngi ma inzan yarile: Eibrram,* zitulkus ka marü abbobatóm kuri mina bwób-bwób ini tüpdü. **6** Ka marü sab amkoman abün olmalbobatal mülino; ka sab abün olmalbobatal dódórr ninünümo marükagab akó ibü sab tibióban nyaben bwób korale. Akó kinga sab marükagab togoble.

7 “Ka sab kólba ini alkamül-koke tónggapórrón bóktan metatómpükü ingrino, kótó ka mató akó marü olmalbobatal marü kakóm, marü sab elnga ne olmalbobatala tóbabótóle. Da ka marü God akó marü olmalbobatalab God namulo, marü kakóm.

8 Keinan blaman tüp, ma errkyá ne mogob pama nyabendóla, ka sab marü mókyeno metatómpükü akó marü ne olmalbobatala tóbabótóle marü kakóm; da ka sab ibü God namulo.”

9 Da God akó Eibrra-amka bóktanórr wagó, “A mató, marüka wata kürü alkamül-koke tónggapórrón bóktan asi yarile mamoanóm, akó marü olmalbobataldó, marü kakóm, marü sab elnga ne olmalbobatala tóbabótóle. **10** Ini kürü alkamül-koke tónggapórrón bóktane

* **17:5** Eibrram ngian küp módóga: kwit airrún ab. Eibrra-am ngian küp módóga: abün pamkolpamab ab. **17:5** Rrom 4:17

17:7 Luk 1:55 **17:8** Bwób Zitül 28:3; Apostolab Tórrmen 7:5

marünkü akó marü olmalbobatalabkü marü kakóm, yabü mamoanóm: yabü aodó, e blaman simanal olmalab [gyabi sopae singgalgón] kwarilünke. ¹¹ Da e yabiób sab inzan bangón kwarilünke, da ene gyagüpi amanik timam yarile igó, ene alkamül-koke tónggapórrón bóktan asine kótóka yadi, mibü aodó. ¹² Ne paila tótókdako solkwat, e blaman simanal olmalab gyabi sopae singgalgón kwarilo, 8 ngürr nóma korale. E yabióban simanal olmalan koke singgalgónane inzan, a blaman simanal olmal yabü müötüdü nidi tóbabótólórr, akó wa nibiób bumiöglürr manie mogob pamkolpamdógab ta inzan, yabü óe koke nidipako. ¹³ Ia yabü müötüdü nidi tóbabótóle, ta ia e manie bumiögnane, e ibü sab wata inzan bangón koralo. Kürü alkamül-koke tónggapórrón bóktan wata igósidi metat asi yarile yabü büb murrdü. ¹⁴ Ne pama ini timam koke nótó ipüde, oya sab metatómpükü zirrapórre tóba pamkolpamdógab, zitülkus wa kürü alkamül-koke tónggapórrón bóktan kuri alkamüle.”

¹⁵ God Eibrra-amka akó bóktanórr wagó, “A marü kol Serrae, ma myamem igó ngilian-gu, Serrae. A oya ngi ma Serra[†] warile. ¹⁶ Ka oya bles wino, akó ka ta marü sab siman olom mókyeno oyakama. Ka sab oya igó bles wino, igósüm wa sab ngibürr bwóbdü pamkolpamab aipbobat warile, da pamkolpamab kinga sab oyakagab

17:10 Apostolab Tórrmen 7:8; Rrom 4:11 [†] **17:15** Serrae akó Serra ngi, ibü küp darrpana: balngomól kol. God Serrae ngi imzazilürr ama Serra, igó angunüm wa, abün pamkolpam ngabkan wirri kol warile.

togoble.”

¹⁷ Eibrra-am akó obzek kwata simbalkalórr, da obzek túp elkomólórr, da ngúóng apoanórr. Wa tóbananka bóktanórr wagó, “Siman oloma sab ia tómtómole 100 pail pamdógab? Serra ia olom ilngumile ini 90 pail ngarkwatódó?”
¹⁸ Eibrra-am bóktanórr Lodka wagó, “Morroal igósa, wata Isma-el ki yaril ene olom, kürü pabo sab nótó ipüde marü obzek kwata!”

¹⁹ God igó bóktanórr wagó, “Koke, a marü kol Serra sab siman olom ilngumile marünkü, da ma sab oya ngi ngyesilke Aesak.[‡] Ka kólba alkamül-koke tónggapórrón bóktan sab ingrino wankü akó oya olmalbobatalabkü metatómpükü, sab nidi tóbabótóle oya kakóm. ²⁰ A Isma-elónkwata, ka marü murrkrrua: turrkrru, ka sab oya bles ino. Ka sab oya küppükü ino, oya ta akó amkoman abün olmalbobatal ilino. Oya sab 12 simanal olmal kwarile, da i sab singüldü balngomól pam kwarile tibiób abün pamkolpam amarrum, akó ka oya bwób ta inzan wirri ino. ²¹ A kürü ini alkamül-koke tónggapórrón bóktan, ka wata sab Aesakónkü metatómpükü ingrino, Serra sab ne olom ilngumile marünkü, ini tonarr sab pail.” ²² God tóba bóktan nóma elakónórr Eibrra-amka, wa oyakagab we kwit kasilürr.

²³ Wata ene ngürrdü, Eibrra-am yazebórr, tóba siman olom Isma-el, oya müótüdü nidi tóbabótórr, akó wa tüób manie nibiób bu-miögürr, blaman simanal oya müótüdü, tibiób

[‡] **17:19** Aesak ngian küp módoğa, wa ngúóng apónda.

gyabi sopae singgalgónóm, oya Godzan yalórr.
²⁴ Eibrra-am 99 pail nóma yarilürr, wa ini timam ugón ipadórr, ²⁵ akó oya olom Isma-el ama ugón 13 pail yarilürr. ²⁶ I nizana ene timam we ngürr ipadrri. ²⁷ Akó ne simanal olmal Eibrra-amón müótüdü nidi tóbabótólórr, akó wa nibiób bumiöglürr manie mogob pamkolpamdógb, i blamana timam yazebóp ene ngürrdü.

18

Aüd Pama Eibrra-amón Asenóm Togobórr

¹ [LOD] akó we okaka tübyónürr Eibrra-amka Mamrren* wirri nugup paldó, Eibrra-am tóba palae müót mamtaedó abüs ururdü néma mórran yarilürr. ² Wa kwit néma yazilürr, da módoga, wa aüd pam nósenóp bórrangde tóba obzek kwata, ngibürr kan ngarkwat. Wa ibü néma nósenóp, bupadórr, büsai-büsai we wamórr, ibü basenóm. Wa wakósingül we nülkamülürr tüpdü, da obzek tüpdü elkomólórr.

³ Da wa we bóktanórr wagó, “Gyaurka, kürü lod,[†] ma moba obzek kwata kürükä ne morroal néma seserró, da ma kya büsai moba zaget pam arrgrratgu. ⁴ Kya kubó kari nae sokol ki sidüdnüm yabiób wapór bagulüm. E kya ini nugup murrdü ngón ngabagó. ⁵ Ka kubó kari brred pokopükü sidüdo. E küsil arüng iade ipüdane, da e kubó igósidi bazebke. E kürü palae müótüdüzan kuri togoba, da ka kya yabü zaget pama morroal tónggapónón yabüka.”

* **18:1** Mamarre, ma müsirrga ain bóktan 13:18 ngakanke.

† **18:3** lod, oya küp módoga: wirri pam.

Ene aüd pama wagó, “Tónggapó, ma enezan namüla.”

⁶ Eibrra-am büsai-büsai Serraka we wamórr böktanóm palae müótüdü. Wagó, “Büsai, ma aüd ngarkwat[‡] morroal plaoa yazeb, da alkomen akó ngibürr tapapan plaoa imngul!” ⁷ Eibrra-am akó büsai-büsai wamórr ngabyón lar ne koralórr. Darrü morroal baritürrün [kau] kupo we upadórr, da tóba [leba zaget olom] we ekyanórr, büsai aungüm. ⁸ Ene kakóm, Eibrra-am ini kla simarrurr: karianbóka zürük bairrún kauan ngóm mor,[§] kerrkyat ngóm mor, akó ne kau kupo yungürr. Da ene pam we nülinóp. Izan alo kwarilürr, Eibrra-am ibü bökyan-bókyan minggüpanan nugup murrdü zamngól yarilürr.

⁹ I oya we imtinóp wagó, “Ia marü kol Serra nego?”

Eibrra-am ibüka we yalkomólórr wagó, “We palae müót kugupidümo.”

¹⁰ Ene pamdógab darrü LOD yarilürr, da ene wató böktanórr wagó, “Ka sab pail, ini ngarkwat, amkoman tolkomolo marüka. Serra ugón siman olompükü warile!”

Serra ugón oya kakotagab arrkrru warilürr, palae müót mamtaedógab. ¹¹ Eibrra-am akó Serra ugón blaman myang akó epep bairrún namülnürri. Serra ene olmal balngón ngarkwat arrgrratórrón warilürr. ¹² Módoga, Serra

^{‡ 18:6} aüd ngarkwat, Ibrru böktane ma inzan angrirrüna: aüd sea. Aprrapórr 20 kilo plaoa kwarilürr. ^{§ 18:8} kari-anbóka zürük bairrún kauan ngóm mor, wamaka kubgu olgola. Mórrke-mórrke módoga: yoghurt ó cream. ^{18:8} Ibrru 13:2

ngüóng apónórr,* da tóbaka we bóktanórr wagó, "Kürü okómóp kolaea; ka epep kuri baina. Kürü sab olom alngumil ubia ia küpüde? Koke. Kürü müór ta myanga!"

¹³ Da LOD Eibrra-amka we bóktanórr wagó, "Serra ngüóng iade apóne, akó wa iade bóktóne wagó, 'Ka ia amkoman sab olom eseno? A ka go epepla!' ¹⁴ Ka Lodla, darrü kla kürü obzek kwata müp babula tónggapónóm. Ka sab pail tolkomolo angrirrún ngarkwatódó. Serra ugón siman olompükü warile!"

¹⁵ Serran guma upadórr, da we balpinürr wagó, "Ka go koke ngüóng apóna!"

Da LOD bóktan we yalkomólórr wagó, "Üa! A ka ta umul baina, ma ngüóng apóna!"

Eibrra-am Godón Yatolórr, Sodom Kulain-gum

¹⁶ Ene solkwat, pama we bazebórr tótókóm. Eibrra-am ibü we nolngomólóp kwat-kwat, yawal boweanóm. I ogoblórr kókó Sodom wirri basirr nól gab esenóp buruburudü. ¹⁷ LOD tóba gyagüpi tótókde wagó, "Ka ia Eibrra-amkagab iniko, ka ne poko tónggapónóm kaindóla? ¹⁸ Oya olmalbobatala sab abün bairre akó sab wirri arüngpükü bórrónge ini bwóbdü, akó ka sab blaman bwób-bwób pamkolpam ini tüpdü bles ninünümo oyakama. ¹⁹ Ka oyakagab koke iniko, ka ne poko tónggapónóm kaindóla, zitülkus ka oya amaikürrü tóba olmal akó olmalbobatal byalóm, kürü kwat mamoanóm, LOD

* **18:12** Serra ngüóng apónórr, zitülkus wa amkoman koke yangunürr wa gaodó warilürr bikóm asenóm.

nótókla. I sab morroal akó dümdüm tulmil nóma tómbapón kwarile kürü obzek kwata, da ka sab tómbapono ene morroal, ka Eibrra-amón ne [alkamül-koke bóktan] iliórrü.”

²⁰ Da LOD Eibrra-amka bóktanórr wagó, “Sodom a Gomorra pamkolpama kari kolae tonarr koke tómbapóndako, da ka ngibürrab yón taegwarr kuri arrkrrua, i nibióbka tómbapóndako ini kolae tonarr. ²¹ Da ka errkyadan ola abindóla tai asenóm igó, i ia ene kolae tonarr tómbapóndako, ka ngibürrab yón taegwarrzan arrkrrudóla. Ene kolae tonarr inzan koke nóma yarile, da ka sab tai ugón umul baino.”

²² Ene pam nisa Eibrra-am akó LOD ibükagab we azyórri. I tib ama Sodombóna aurürri. A Eibrra-am wata LODÓN obzek kwata we zamngólórr. ²³ Da Eibrra-am LODÓN minggüpanan we wamórr, da imtinürr wagó, “Ia ma sab ene dümdüm ngyaben pamkolpam númrüknümo ene kolae tonarr pamkolpampükü? ²⁴ Aprrapórr ola ne 50 dümdüm ngyaben pamkolpama nóma ngyaben kwarile ene wirri basirrdü, ia ma sab kulaino? Ma ia oya kolae tonarr koke arrgono ini 50 dümdüm ngyaben pamkolpamabbókamde? ²⁵ Ma gyaurka ini poko sab tónggapón-gu: ene dümdüm ngyaben pamkolpam akrranóm ene kolae tonarr pamkolpampükü! Dümdüm ngyaben pamkolpam dadan tonarre angón-gu kolae tonarr pamkolpampükü! Ma ene poko sab gyaurka koke tónggapón-gu! Ma ini blaman dudu tüpdü zaz nótókla, ma ia [dümdüm tonarr] koke tómbapón namulo?”

²⁶ LOD bóktan we yalkomólórr wagó, “Ka ne 50 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nósenónómo Sodom wirri basirrdü, ka sab ene dudu basirran kolae tonarr arrgono ibübókamde.”

²⁷ Eibrra-am akó we bóktanórr Lodka wagó, “Gyaurka Lod, ka akó kya marüka bóktanón, enana ka karimakurla marü obzek kwata amtinüm. ²⁸ Aprrapórr ola ne 45 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma kwarile, a 50 koke, ia ma sab ene wirri basirrdü pamkolpam blaman kolae ninünümo ene 5 kolpamabbókamde?”

LOD bóktan yalkomólórr wagó, “Ka sab ene wirri basirr koke kulaino, ka ola ne 45 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nósenónómo.”

²⁹ Eibrra-am akó LODÓN imtinürr, “Aprrapórr ma ne ola 40 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nósenónómo, da ia?”

Da LOD bóktan yalkomólórr wagó, “Ola ne 40 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma kwarile, ka sab ibübókamde koke kulaino.”

³⁰ Da Eibrra-am akó we bóktanórr wagó, “Lod, ma gyaurka kürükä ngürsilüm bain-gu. Ma kürü ok kino akó bóktanóm? Aprrapórr ma ne ola 30 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nósenónómo?”

Da LOD bóktan we yalkomólórr wagó, “Ka sab ene wirri basirr koke kulaino, ka ola ne 30 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nósenónómo.”

³¹ Eibrra-am akó bóktanórr wagó, “Gyaurka, ka akó kya marüka bóktanón. Aprrapórr ma ne ola 20 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nósenónómo?”

LOD bóktan we yalkomólórr wagó, “Ola ne 20 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma kwarile, ka sab ibübókamde koke kulaino.”

³² Eibrra-am akó we bóktanórr wagó, “Gyaurka, ma küruka ngürsilüm bain-gu. Kürü ubi kya akó dómdóm bóktanóma. Ola ma ne aprrapórr 10 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma nosenónómo?”

LOD wagó, “Ola ne 10 dümdüm ngyaben pamkolpam nóma kwarile, ka sab ibübókamde koke kulaino.”

³³ LODÓN bóktana nóma blakónórr Eibrra-amdi, wa tóba kwata we wamórr. A Eibrra-am we alkomólórr tóba ngyaben marrgudu.

19

Sodom Pamkolpamab Kolae Tonarr

¹ Tai simaman nóma yarilürr, ene anerru nisa we abzilürrí Sodom wirri basirrdü. Lot ugón ene wirri basirran barrbüñ mamtaedó mórran yarilürr.* Wa ibü nóma nosenórr, wa we bupadórr ibü asenóm. Wakósingül we nulkamülürr da obzek tüp elkomólórr. ² Da ibüka bóktanórr wagó, “Kürü lod[†] nis, ka yabü zaget pamla. Gyaurka, mi kya kürü müötüdü ogobón. E kubó wapór ola bagulamke akó umtulamke ini irrib. É sab irrbianande türsümülamke tótókdamlí.”

* **19:1** Ene anerru nisa Eibrra-ampikagab turrirri (18:22). Lot umul-kók yarilürr igó, i anerruamli, zitülkus pam buli turrirri. Ene tonarr, wirri basirran barrbüñ mamtae pamkolpamab kwóbbazen poko yarilürr. **19:1** Ibrru 13:2 † **19:2** lod, oya küp móðoga: wirri pam.

Da i we bóktarri wagó, "Koke, ki kubó popa pamkolpamab kwób bazen pokodó umtuli."

³ A Lot arüng-arüng we natolórr, kókó dómdóm pokodó i ubi bairri, da i usakü we ogobórr oya müötüdü. Ibünkü morroal alo we bamngulóp akó ist-koke brred. Da i we elop.

⁴ Ibü utüm tótók küsil nóma yarilürr, Sodom wirri basirrdügab dudu pam, tai küsildügaba kókó myang, Lotón müót kal-kal yangónóp. ⁵ Da i Lotka górrgónóp wagó, "Ei? Ene pam nis negamli, marüka nidi turri ini irrüb? Ó-ó? Da ugó tümanik; kibü ubi usakü utüma!"

⁶ Lot we burruanórr ibü basenóm. Mamtaepükü murrausürr, ⁷ da ibüka we bóktanórr wagó, "Gyaurka, kürü gómdamal, e ini kolaean poko tónggapón-gu! ⁸ Tübarrkrru, kürü óp olom nisamli, pampükü ut umul-kókamli. Ka kubó ibü pulkakak tüdüdo yabüka, da ene kubó yabüka yarile, ia poko tónggapónóm inkü. A ini pam nisdü darrü kla tónggapón-gu. Zitulkus módóga, i kürü murrdüzan namüli, ka ibü kubó morroal ngankono."

⁹ I ma oyaka igó bóktónóp wagó, "Usi ane!" I akó we bóktónóp wagó, "Ini go mogob pama tamórr, da wa ma mibü zaz bainüm iade kainda? Ki marüka kubó amkoman kolaean kla tómbapórre, a we pam nisdü tai inzan koke!" Da i ma tai ugón Lotka arüng ipüdóp, da oya kakota yanenónóp, mamtae kulainüm. ¹⁰ Módóga, ene anerru nisa Lotón kakotagab we amorratrri tibióbka müót kugupidü, da mamtae murrausürri. ¹¹ Da i ene pam, nidi bórranglórr müót mamtaedó, tai küsildügab kókó myang,

ilküküp we tümün ninóp, da ibü gaodó koke yarilürr ene müót mamtae asenóm.

Lot Tóba Olmalkolpükü Sodomgab Busorr

¹² Ene pam nisa Lotón we imtirri wagó, “Ia marü ngibürr pamkolpam ala asiko? Ia móngal, simanal olmal, ópal olmal, ó minggüpanan kolpam asi nóma kwarile, da ibü imarru algab, ¹³ zitülkus ki kubó ini wirri basirr kulaini. [LOD] ngibürrab yón taegwarr kuri arrkrrue, ini basirr pamkolpama kolae tórrmen tulmil nibióbka tómbapóndako, da wa kibü ugósüm zirrtapóne ini wirri basirr kulainüm.”

¹⁴ Da Lot tóba ngul olom nisab ilküp pamdó we wamórr bóktanóm. Wa ibüka we bóktanórr wagó, “Büsai! Ini bwób amgütam, zitülkus LOD ini wirri basirr kulaindase!” A oya ngul olom nisab ilküp pam nisab gyagüpítótók igó yarilürr wamaka, wa ibüka tiz pokó bóktanda.

¹⁵ Sisazan balgóñ yarilürr, ene anerru nisa Lotón arüngi we yalórri wagó, “Büsai, moba olmalkol yazeb, da buso! Koke ne nóma, LOD kubó ini wirri basirr nóma kolae sine, yabüpükü ta kubó kolae tirre!” ¹⁶ Wazan kalgüppókal atang yarilürr, ene pam nisa Lotón olmalkolpükü tangdó emorrarri, da zidüm we imarrurri wirri basirrdügab, zitülkus LOD ibüka gyaur yarilürr. ¹⁷ I ibü basirr kugupidügab nóma simarrurri, da darrü ene pama wagó, “Zidüm algab busuam! Da kakóm azilgu. Ini buruburudu amilgu, a kubó podopükü bwóbdü busuamke yabiób akrrangum.”

18 Lot bóktanórr wagó, “Gyaurka, kürü lod, ola koke! **19** Ma moba obzek kwata kürüka morroal seserró, marü zaget olom, akó marü gyaur asi yaril kürü arról zid ainüm, da ene podopükü bwóbdü ka ia busuo; ka gaodó kokela ola abzilüm. Kürü ini kolaea kubó kórrpyene ini ao pokodó, da ka narrótoko. **20** Turrkrru, basirr aum módogase. Wirri kan kokea, kürü wa ola buso gaodóma. Wata kari basirro, da ka kubó ola zid baino.”

21 Darrü ene anerrua oyaka bóktanórr wagó, “Taia, ka marü morroal mino, ma kürü enezan kümtina. Ka kubó ene basirr koke kulaino, ma ne kwata bóktóna. **22** Da büsai ola busuam; ka ini tonarr gaodó kokela darrü kla tónggapónóm, kókó e nóma babzilo ola.” (Ene basirr ngi igósidi ngyesilóp Zoarr. Oya küp módogá: “kari”.)

LOD Sodom akó Gomorra Kolae Nyónürr

23 Lot ene Zoarr basirr nóma emrranórr, abüs ugón banikürrün yarilürr. **24** Da LODÓN arünga kwitümgab kolae ilang urpükü ingülküp[‡] we selókórr ene wirri basirr nisdü, wamaka ngupa amilda. **25** Da wa ene basirr nis akó ene dudu buruburu, ume kyamül akó nugup zid blaman nürrbitóp. **26** A Lotón kola kakota yazilürr, da kokrrap solt ingülküpüm we bümzazilürr zamngólórrón.

[‡] **19:24** kolae ilang ingülküp, Mórrke-mórrke módogá: sulphur. Sulphur aruri burua o tópalzan ingülküp, wirri ururande ne klama badüngda, akó oya kolaeán ilanga. **19:25** Metyu 10:15; 11:23-24; Luk 10:12; 17:29; 2 Pita 2:6; Zud 7 **19:26** Luk 17:32

²⁷ Irrbianande darrü ngürr Eibrra-am türsümülürr, da we alkomólórr, wa LODÓN obzek kwata ngaen-gógópan ne zamngólórr.

²⁸ Eibrra-am olgabi nómá yazilürr Sodom akó Gomorrabóna, akó blaman ene buruburu, da módoğa, wirri amel-amel nokama tüngülürr ene bwóbdügab, wamaka wirri buna baebda.

²⁹ God ene buruburudu wirri basirr nis ene inzan nómá kolae nyónürr, wa gyagüpi wamórr Eibrra-am ne klamóm yatorr. Da wa Lotón zid yónürr ene kolaedógab, wa ene basirr nómá númrükürr, Lot ne nyaben yarilürr.

Lot akó Oya Óp Olom Nis

³⁰ Solkwat, Lot tóba ngul olom nispükü Zoarr we amgatórr, ama podopükü bwóbdü wamórr, zitulkus wa gum yarilürr Zoarróm nyabenóm. Wa tóba olom nispükü kugupi bapórrón wirri ingülpüdü nyaben yarilürr. ³¹ Darrpan ngürr ngaen ngul oloma zoretódó we bóktanórr wagó, "Mibü aba myang kuri baine, da ala myamem darrü pam babula müörüm ainüm akó olmal basenóm, pamkolpamazan kaindako blaman bwób-bwób. ³² Yao, mi errkya mibiób ab waen amyandamli gorrgorran ngitanóm. Ene kakóm, mi kubó usakü iade bazurruo. Ini tonarre, mibü küp elnga asi kwarile mibiób abdógab." ³³ Ene irrüb, i tibiób ab waen emyarri. Ngaen ngul oloma we umtulürr tóba abpükü. Aba ta koke umul bainürr igó, oloma nómá umtulürr akó nómá saogórr.

³⁴ Akó darrü ngürr ngaen ngul oloma zoretbóka wagó, "Turkrru, ka irrüb umtula

mibü abpükü. Da mi akó errkya ini irrüb waen amyandamli. Ini irrüb kubó e ma usadi umtuli. Ini tonarre, mibü küp sab elnga asi kwarile mibiób abdógab.”³⁵ Da módoga, i akó tibiób ab we emyarri ene irrüb. Zoreta natókórr, abpükü we umtulürr. Aba ta akó koke umul bainürr igó, oloma nóma umtulürr akó nóma saogórr.

³⁶ Da Lotón ngul olom nisa bikóm inzan tonarre nóserry tibiób abdógab. ³⁷ Ngaen ngul oloma siman olom esenórr, da ngi we ngyesilürr Moab.[§] Errkya* Moabbóka ne pamkolpam ngibliandako, i oya küpko. ³⁸ Akó zoreta ta siman olom ilngumilürr. Oya ngi we ngyesilürr Ben-Ami.[†] Errkya Amon ne pamkolpamko, i oya küpko.

20

Eibrra-am akó Abimelek

¹ Eibrra-am olgabi* we bupadórr, da zaorrón ngyabenkü inzan wamlórr, kókó wa Negeb emrranórr, [nguin-koke bwób]. Wa kya kari-anbóka ini nis bwób aodó ngyabelórr: Kades akó Syurr. Solkwat, wa akó we bupadórr, da mogob pamzan Gerrarr wirri basirrdü bupso

[§] **19:37** Moab ngian gyagüp inzana, wamaka Ibrru bóktan opor: abdógab. * **19:37** errkya wa ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitüł peba ugón wialómóp. † **19:38** Ben-Ami ngian küp módoga: mibü óean küp. I ene olom inzan ngi ngyesilürr, zitulkus Lot tóbanan óedó olom ilngumilürr. Solkwat tonarr, Amon akó Moab ibü pamkolpama metat gazirr kwarilürr Eibrra-amón olmalbobatalpükü. * **20:1** Eibrra-am ugón aprrapórr Ibrron amgatórr, Mamrren nugup ne kwarilürr. Ma müsirrga ain bóktan 18:1 ngakanke.

ngyabenóm wamórr. ² Wa olazan ngyabelórr, wa pamkolpam igó nilóp tóba kolbóka wagó, wa oya bólbotó. Da Abimelek, Gerrarr basirran king, tóba darrü zaget pam we zirrapónórr Serran ódódóm oyaka. Da Abimelek we upadórr tóba kolóm.

³ Ene irrüb, God Abimelek-ka nusi we tamórr. God bóktanórr wagó, “Turrkrrru! Ma büdül pamlá, zitulkus ma ne kol upuda, oya müór asine!”

⁴ Abimelek ma Serradi koke umturri, da wa we bóktanórr wagó, “[LOD], ma wa sab kürü iade kómcolo kólba pamkolpampükü? Ka umulkók namüla igó, ka kolae tonarr tónggapóna.

⁵ Eibrra-am tüób igó yarilürr wagó, ‘Wa kürü bólbotó,’ akó Serra ta tüób inzan warilürr wagó, ‘Wa kürü bólbotó.’ Ka ini amkoman morroal moboküpi tónggapóna.”

⁶ LOD ene dadan nusdü akó bóktanórr wagó, “Ka umulóla, marü gyagüpítótók igósa, wamaka ma dümdümla, da ka marü mólena kürüka kolae tonarr tónggapón-gum. Módoga, ka marü igósi mürrmüta oya amurrgum. ⁷ Da errkyadan ene kol ugó walkomól tóba müórdü. Oya müór [prropeta], da wa sab marünkü tóre eko-e, da ma sab igósi ngyabelo. A ma ne oya koke nómá walkomolo müórdü, ma umul namulo, ma sab narrótoko moba blaman pamkolpampükü.”

⁸ Irrbianande darrü ngürr Abimelek türsümülürr, tóba ngi pam we ngibaunürr, da wa blaman kla we adrratórr ne pokoa

tómbapónórr nusdü. Ene pam ta wirri guma yazebórr. ⁹ Abimelek Eibrra-amón ngyaunürr, da we yalórr wagó, “Ma ia laró poko tónggapóna kibüka? Ka marüka ia laró kolae tónggapóna, da ma kürü igósidi kyórrü wirrian kolae tonarr tónggapónóm kólba pamkolpampükü? Ma kürüka ne kla tónggapóna, ma kokean ki tónggapóna!” ¹⁰ Da Abimelek Eibrra-amón imtinürr wagó, “Ma namügüm gyagüpi wama tiz agósüm moba kolbóka?”

¹¹ Eibrra-am bóktan we yalkomólórr wagó, “Ka kólbaka igó bóktan namülnürrü: ‘Darrü olom ini pokodó babulana Godón gum angónóm, da i sab kürü kómkólórre kólba kolanbókamde.’ ¹² Ene go amkoman, wa ta kürü bólbtó: kibü darrpan ab, a aip ma koke. Da kürü igósidi gaodó yarilürr oya amiögüm. ¹³ Kürü God nóma kyalórr kólba aban müót basirr amgatóm, ka oya we wyalórró wagó, ‘Ma sab kürüka moba morroal tonarr inzan kwata pupain namülünke: mi negama aurlli, ma igó byal namülünke magó kürüübóka, “Wa kürü bólbtó.”’”[†]

¹⁴ Módóga, Abimelek ene gyaur elklaza simarrurr: [sip], [kau], akó ópal a simanal [leba zaget] kolpam, da Eibrra-amón siliönürr. Serranta we walkomólórr Eibrra-amka. ¹⁵ Abimelek oyaka we bóktanórr wagó, “Turrkrru, ini ne bwóbe blaman kürüne; ma ne tüp pokom ubi baino, da ma we ngyabelónke.” ¹⁶ Wa Ser-raka igó bóktanórr wagó, “Turrkrru, ka marü

[†] **20:13** Enana Eibrra-am amkoman poko bóktan yarilürr, wa Abimelekón ilklió iliólürr, zitülkus wa igó amkoman poko koke bóktanórr wagó, Serra oya kol warilürr.

bólbot 1,000 [silba] poko alióndóla, blaman marü pamkolpam igó byalóm wa, ma darrü kolae koke tónggapóna. Ma errkya dümdümla."

17-18 Abimelek Eibrra-amón kol Serran nóma upadórr, da LOD ini zitülkusdü olmal balngón-kokean ngintinóp blaman kol Abimelekón müötüdü. Da Eibrra-am Godka tére we ekorr. God Abimelekón, oya kol akó leba zaget ngul olmal dólóng ninóp, da arüng we nülinóp olmal balngónóm.

21

Serra Aesakón Ilngumiliürr

1 [LOD] Serraka [gail tonarr] yarilürr, wa enezan bóktanórr. Wa oyankü tónggapónórr, wa ne [alkamül-koke bóktan] okyanórr. **2** Serra bikóm ipadórr, da siman olom we ilngumiliürr Eibrra-amón myangande, tai we ngarkwatódó, God ne ngarkwat ngilianórr oya amtómólóm. **3** Eibrra-am tóba siman olom, Serra noan ilngumiliürr oyankü, ngi we ngyesilürr Aesak.* **4** Da oya God ne tulmil ekyanórr tónggapónóm, da wa Aesakón [gyabi sopae ugón singgapinürr], wa 8 ngürr nóma yarilürr. **5** Eibrra-am 100 pail nóma yarilürr, Aesak ugón gómtómólórr oyankü. **6** Serra we bóktanórr wagó, "God kürü ngüóngan ngigütanórr barnginwómpükü. Sab blamana nidi barrkrrue ini poko, i ta ngüóng

21:2 Ibrru 11:11; Bwób Zitüł 18:10, 14 * **21:3** Aesak ngian küp módoga: wa ngüóng apónda. **21:3** Bwób Zitüł 17:17, 19; 19:12-15 **21:4** Bwób Zitüł 17:12; Apostolab Tórrmen 7:8

korale kankü. ⁷ Ia nótó ki bóktóne Eibrra-amka wagó, ia Serra sab amkoman olom ngayóne?

“Darrü olom umul babul yarilürr Eibrra-amón azazilüm wagó, Serra sab olom ngayóne. A errkyä, ka ma oyankü olom kuri ilngumila, enana wa myangana!”

Eibrra-am Zirrnapónórr Agarrón akó Isma-el

⁸ Aesak morroal dódórr bailürr, kókó aipa ngómdügab ne ngürr amanikürr. Da ene ngürr Eibrra-am ugón wirri garrIRR tóre tónggapónórr. ⁹ A Serra Isma-elón esenórr, IzIpt leba zaget kol Agarr ne olom ilngumilürr Eibrra-amónkü, tóba olom Aesakón ngüóng angyalde.[†] ¹⁰ Da Eibrra-amón we yalórr wagó, “Ugó zirrzwapó ini leba zaget kol tóba olompükü! Zitulkus módoga, kürü olom Aesak marü elklaza marü büdül kakóm koke ki arrgrrüte ini leba zaget kolan olompükü!” ¹¹ Módoga, ini bóktana Eibrra-amón wirri müp ekyanórr, zitulkus Isma-el ta oya olom yarilürr. ¹² A God Eibrra-amka we bóktanórr wagó, “Ma müp apadgu moba olomankwata akó moba leba zaget kolankwata! Tónggapó marü Serra ne poko mile, zitulkus wata sab Aesakón olmalbobatal marü olmalbobatalbóka ngiblianórre. ¹³ A ka ta sab Isma-elón abün olmalbobatal ilino akó i tibióban kanrrridü nyaben kwarile, zitulkus wa ta marü küpe.”

¹⁴ Irrbianande darrü ngürr Eibrra-am túrsümülürr, Agarrón ngibürr alo kla uliónürr, akó naepükü lar sopae bele, oya tupodó emelórr,

[†] **21:9** Aesakón ngüóng angyalde: Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: Aesakdi barngindi. **21:10** Galatia 4:29-30

da we zirrzwapónórr tóba siman olompükü. Agarr a Isma-el we bupadürri, da [nguin-koke bwóbdü] we apól namülnürri. Ene nguin-koke bwób Berrsyiba wirri basirr minggüpanan yarilürr. ¹⁵ Ene lar sopae beledó naea nómá blakónórr, Agarr tóba siman olom kari tugupanan tiz bórean-bórean nugup murrdü ingrinürr. ¹⁶ Agarr tebe natókórr, da barrkyanan kan‡ we mórran-mórran bainürr. Wa tóbaka bóktanórr wagó, “Ka kokela kólba olom asenóm narrótökde.” Módóga, yarrmurrande yónüm we bainürr, wa enezan mórran warilürr. §

¹⁷ God ene siman olom bóktan bómgół arrkrurr, da [Godón anerrua] kwitümgab Agarrka we tóbtanórr wagó, “Agarr! Ia laró müpa? Ma gumgu! God marü oloman bóktan bómgół kuri arrkrrue wa utürrün nege. ¹⁸ Ugó bupa, olom zamngól-zamngólan ngita, da tangdó emoa zao-zao ainüm, zitülkus ka sab oya abün olmalbobatal ilino akó i tibióban wirri kanrridü ngyaben kwarile.”

¹⁹ Da God oya ilküp nis we nóbzelórr, da wa nae badu we esenórr. Wa ola natókórr, lar sopae bele errngamórr, tóba olom we emyanórr.

²⁰ Isma-el nómá dódórr bainürr, God oyaka asi yarilürr. Wa nguin-koke bwóbdüzan ngyaben yarilürr, wa bügür pamóm we bainürr. ²¹ Wa Parran nguin-koke bwóbdüzan ngyaben

‡ **21:16** barrkyanan kan: Wirri pama bügüri kyab nómá amaike, ne ngarkwat aupe, Agarr tóba olomdögab inzan kan mórran-mórran bainürr. § **21:16** Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: oloma yarrmurrande yónüm we bainürr.

yarilürr, aipa oya kol kwat we tónggapónórr
Izipt kantrri kol amiógüm. Da wa we zumiögürr.

Eibrra-am Alkamül-koke Nyaben Bóktan Ingrinürr Gerrarr Kingpükü

²² Ene tonarrdó, Abimelek akó tóba gazirr pamab singüldü wirri ngi pam, ngi Paekol, Eibrra-amka bóktarri wagó, “God mankü asine ma blaman ne poko tómbapóndóla. ²³ Da ma [arüng alkamül-koke bóktan] ugó tónggapó Godón obzek kwata. Ma sab kürü myamem ilklió alión-gu kólba olmal akó olmalbobatalpükü. Ma kürü morroal kyó ma ne kantrridü nyabendóla mogob pamzan, ka marükazan namülnürrü morroal tonarr.”

²⁴ Da Eibrra-am bóktanórr wagó, “Ka arüng alkamül-koke bóktan igó tónggapóndóla!”

²⁵ Eibrra-am murkurr bóktan sidódürr Abimelekka tóba darrü nae baduankwata, Abimelekón zaget pama arüngi ne kla arrbainóp. ²⁶ Da Abimelek we bóktanórr wagó, “Ka umul-kókla, ene poko nótó tónggapóne! Ma kürü ngaen-gógópan koke küzazilürrü, a ka wata errkyä arrkrrua.” ²⁷ Módoga, Eibrra-am Abimelekón ngibürr [sip], [gout], akó [kau] iliönürr, da ene kakóm, i nizana [alkamül-koke tónggapórrón bóktan] we ingrirri. ²⁸ Eibrra-am akó 7 sip kupo tibi-tibi irrbünürr. ²⁹ Abimelek Eibrra-amón imtinürr wagó, “Küp ia laróga, ma ene 7 sip kupo tibi-tibi iade amóna?”

³⁰ Eibrra-am bóktan we yalkomólórr wagó, “Ini 7 sip kupo yazeb kürü tangdógar, kürü amkoman angunüm ma kubó abino wagó, ini

nae badu kótó ilüngürrü.” ³¹ Ene bwób ngi igósidi ngyesilóp Berrsyiba,* zitulkus ene pam nisa arüng alkamül-koke tónggapórrón bóktan ola ingrirri.

³² Alkamül-koke tónggapórrón bóktan angrina nóma blakónórr Berrsyibam, Abimelek akó Paekol, tóba gazirr pamab singüldü wirri ngi pampükü, we alkomórri ama Pilistia bwóbdü. ³³ Ene kakóm, Eibrra-am darrü tamarrisk† nugup zid we irtümülürr Berrsyibam. Eibrra-am ene pokodó LODÓN ngian we ngilialórr oya ótökóm, [Ngarkwat-koke Arról] God. ³⁴ Eibrra-am Pilistia isab kantrridü mogob pama ngyaben yarilürr wirri kokrrap ngarkwatóm.

22

God Eibrra-amón Apókórr Aesakónbókamóm

¹ Ngibürr tonarr kakóm, God Eibrra-amón apókórr:^{*} Wa ngisilianórr wagó, “Eibrra-am!”

Eibrra-am bóktan yalkomólórr wagó, “Ka inamüla!”

² Da God we bóktanórr wagó, “Ma moba siman olom ipa, moba darrpanan olom, ma noaka ubila moboküpüdü, Aesak. Da wam, Morria tüpdü. Ola

* **21:31** Berrsyiba ngian aprrapórr nis küp módogamli: badu, arüng alkamül-koke bóktan ne tónggapórri, ó badu 7dógbab.

† **21:33** tamarrisk kari pórngae nugupa, murrüm arit kwarilürr. Eibrra-am ene nugup irtümülürr pamkolpam amtyanóm ene Godón [ótók] bwób yarilürr. * **22:1** God Eibrra-amón apókórr, wa igó poko bóktanda wagó, God Eibrra-amón wirri müp kla tónggapónóm yalórr, asenóm wagó, ia Eibrra-am oya amkoman angunda. Mórrke-mórrke módoga: tested.

urdü dudu igasilke kürü akyanóm darrü podo kwitudü, ka marü sab umul mino.”

³ Da Eibrra-am irrbianande saogórr. Wa tóba [donki] tónggapónórr bupadóm. Wa ibü yazebórr, tóba zaget pam nis akó tóba olom Aesak. Da gaodó ur nóma emótórr, Godón akyan kla aungüm, wa we wamlórr ene pokodó, God nóna tótókóm yalórr. ⁴ Aüd ngim ngürrdü, Eibrra-am singül kwata nóma yazilürr, ene bwób barrkyanan kandógab esenórr. ⁵ Da wa tóba zaget pam nisdü we bóktanórr wagó, “E ae namülam, ini donkipükü. Ka kólba olommokurpükü tótókdóla aum, Godón [ótókóm], da ki kubó akó tolkomóli yabüka.”

⁶ Eibrra-am ur kur ipadórr akyan kla aungüm, da Aesakón tupodó we emngyelórr. A wa tüób ur setan kla a turrik nüpadórr. Da i nizana darrpan müün aurrnürri. ⁷ Da Aesak tóba abdó Eibrra-amka bóktanórr wagó, “Ba!”

Eibrra-am bóktan yalkomólórr wagó, “Ia, kürü olom?”

Aesak imtinürr wagó, “Ma turrkrru, mibü ur setan kla akó ur kur asine, a mibü ma [sip] kupo nega aungüm Godón akyanóm?”

⁸ Eibrra-am bóktan yalkomólórr wagó, “Mibü kalma God sip kupo tüób tókyene aungüm, kürü olom.” Da i nizana darrpan müün we aurrnürri.

⁹ Ene bwób nóma emrrarri, God Eibrra-amón ne bwóbüm yalórr, Eibrra-am [alta] ola előrr. Ene kakóm, Eibrra-am ur yazebórr, da dümdüm irrbülürr ene alta kwitudü. Tóba olom Aesakón nizan tang akó wapór nis sye-i we nómelóp,

kwit yónürr da dudu we igasilürr altadó, setan-koke ur kwitudü. ¹⁰ Tang adrratórr, da turrik ipadórr Aesakón amkalóm. ¹¹ [LODÓN anerrua] kwitungab we ngisilianórr wagó, “Eibrra-am, Eibrra-am!”

Eibrra-am bóktanórr wagó, “Ka inamüla.”

¹² Anerrua bóktanórr wagó, “Ma moba tang olomdó angrin-gu! Oyaka darrü pokotónggapón-gu. Ka errkya kuri umul baina, ma Godón gum angóndóla, zitulkus ma moba olom kürü gum-koke yangóna, marü ne darrpanan olome.”

¹³ Eibrra-am kwit yazilürr, da módoğa, siman sip we esenórr banómórrón nugup kopodó, oya gara bongreanórr nugup tizdü. Da Eibrra-am wamórr, ipadórr, alta kwitudü dudu igasilürr aungüm Godón akyanóm tóba oloman pabodó.

¹⁴ Eibrra-am ene bwób ngi we ngyesilürr wagó, “[LOD] mibü aliónda.” Da errkya[†] ini tonarr, pamkolpama inzan bóktandako wagó, “LODÓN podo kwitudü, wa sab mibü inzan tüliónorre.”

¹⁵ LODÓN anerrua Eibrra-amka akó nis ngim tóbtanórr kwitungab ¹⁶ wagó, “LOD inzan bóktanda: zitulkus ma ini kla tónggapóna, akó ma moba olom kürü gum-koke yangóna, marü ne darrpanan olome, ka kólbanan ngidü igó [arüng alkamül-koke bóktan] ingrino: ¹⁷ ka sab marü amkoman bles mino. Ka marü olmalbobatal sab abün ninünümo ini wimurzanko kwitüm akó nóreszanko malu kabedó. Marü olmalbobatala sab ibü wirri basirr azeb

^{22:9} Zeims 2:21 † ^{22:14} errkya ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitüł peba ugón wialómóp.

kwarile, usakü nidi bókrróne. ¹⁸ Marü olmalbobataldógab, ini tüpdü blaman bwób-bwób pamkolpama sab morroal ipüdórre,[‡] zitülkus ma kürü bóktan kuri amiga.”

¹⁹ Da i we alkomórri zaget pam nisdü. I blamana we bakolórr ama Berrsyiba. Eibrra-am ola nyabelórr ene tonarr.

Na-orrón Olmalbobatal

²⁰ Ngibürr tonarr kakóm, Eibrra-amón darrü oloma izazilürr wagó, “Turkrru! Milka simanal olmal balngónórr Na-orrónkü, marü zoret: ²¹ Uz, ngaen pam, Buz, oya zoret, Kemuel (Arramón ab), ²² Kesed, Azo, Pildas, Yidláp, akó Betuel.” ²³ Betuel Rrebekan ab yarilürr. Milka ini 8 simanal olmal balngónórr Na-orrónkü, Eibrra-amón zoret. ²⁴ Na-orrón solo kol, ngi Rreuma, oyankü ta simanal olmal balngónórr: Teba, Gáam, Ta-as, akó Ma-aka.

23

Eibrra-am Tüp Poko Amiögürr Serran Büdül Angrinüm

¹⁻² Serra 127 pail nóma warilürr, wa ugón narrótókórr Kirriat Arrba wirri basirrdü (darrü ngi módoga: Ibrron), Keinan tüpdü. Eibrra-am palae müötüdü bangrinürr yón amtom akó yón gyaurüm tóba kol Serrakamóm.

22:17 Bwób Zitüł 26:3; Ibrru 6:13-14 [‡] **22:18** Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: Blaman bwób-bwób pamkolpama sab kürü kümtinórre ibü bles ainüm, ka marü olmalbobatalzan bles nyónarre, ... **22:18** Bwób Zitüł 12:3; 28:14; Apostolab Tórrmen 3:25

³ Da Eibrra-am tóba kolan büdüldügab bupadórr, da wa we bóktanórr Et pamkolpamidó wagó, ⁴ “Ka mogoba upso ngyabendóla yabü aodó. Yabü ia darrü tüp poko babula yabükagab amiögüm? Ka igósidi kubó kólba kol büdül gapókdó ola ungrino.”

⁵ Et pamkolpama bóktan we yalkomólóp Eibrra-amka wagó, ⁶ “Wirri pam, kibü turrkr-runünüm. Ma wirri arüng balngomól pama kibü aodó. Ma moba kol büdül kibünüm morroalan ingülküpdu tónggapórrón gapókdó ungrino. Darrü oloma kubó koke badóle marü gapók akyanóm moba kol büdül angrinüm.”

⁷ Da Eibrra-am bupadórr, wakósingül nulkamülürr, tóba singül we tüp elkomólórr Et pamkolpamab obzek kwata, ene tüp pamkolpam nidi kwarilürr. ⁸ Bóktan we yalkomólórr wagó, “Yabü ne ubi asi nóma yarile kürü kolan büdül büb angrinüm yabünüm darrü gapókdó, da kürü bóktan tübarrkrru; e kubó kürü ngidü Eprronón imtinamke, Zoarrón siman olom. ⁹ Ene igósüm, wa kubó sel sine Makpela bwóbdü oya nadü kugupi apórrón wirri ingülküpse, oya ngaon bwób ngarkwat negse. Wa kürü ene tüp poko ki kókya yabü ilküpdu, tóba dudu angrirrún darrem ngarkwatódó, kibü blamanab gapók bwóbüm yabü aodó.”

¹⁰ Eprron ola asi yarilürr ene mórran pokodó tóba Et kolpampükü, ene wirri basirran barrbüñ mamtaedó. Wa bóktan yalkomólórr Eibrra-amka blaman pamkolpamab obzek kwata wagó,

¹¹ “Koke, kürü wirri pam, kürü kurrkrru. Ka marü ene tüp pokó akyandóla, ó ka marü ene kugupi apórrón wirri ingülküpükü akyandóla ene tüp pokodó. Ka akyandóla kólba pamkolpamab obzek kwata. Gapókdó ungri moba kol büdül.”

¹² Eibrra-am akó wakósingül nülkamülürr, da singül tüp elkomólórr ene tüp pamkolpamab obzek kwata, ¹³ ó bóktan we yalkomólórr Eprronka ibü blamanab arrkrrum wagó, “Gyau-ka. Marü ubi ne nóma yarile, kürü kurrkrru. Kubó ka dudu darrem kla nókyenónómo ene tüp pokoankü. [Sipa] kürükagab, da ka kubó ola kólba kol büdül ungrino.”

¹⁴ Eprron bóktan yalkomólórr Eibrra-amka wagó, ¹⁵ “Kürü wirri pam, kürü kurrkrru; ene tüpan ngarkwat módoğa, 400 [silba] mani pokó. Mi gódamiamli; kürüka akó marüka ene wirri ngarkwat kokea. Ene marü mobakama. Ungri moba kol büdül gapókdó.” ¹⁶ Eibrra-am abinürr Eprronón bóktandó. Wa 400 silba mani pokoa müp ngarkwat we ipadórr, Epron ne ngarkwat ngilianórr Et pamab obzek kwata. Ene silba mani pokoa müp we ngarkwatódó yarilürr, bumióg bwóbdü ne ngarkwatódó ingrinóp.

¹⁷ Da Eibrra-am Eprronón tüp pokó ene inzan amiógürr Makpela bwóbdü, abüsa nólgbabi banikda Mamarre bwóbdügab. Wa tüp, ene kugupi apórrón wirri ingülküp, akó blaman ne nugup zid kwarilürr yazebórr, tai kókó tüp pokó ngarkwat ne yarilürr. ¹⁸ Ene elklaza Eibrra-am ugón yazebórr Et kolpamab obzek kwata, nidi togobórr wirri basirran barrbüñ mamtaedó.

19 Ene kakóm, Eibrra-am tóba kol Serran gapókdó we ungrinürr Makpela tüp pokodó, abüsa nólgbabi banikda Mamirre bwóbdügab (ene wa Ibrron), Keinan tüpdü. **20** Et pamkolpama ene tüp poko akó kugupi apórrón wirri ingülküp Eibrra-amón tangdó inzan ugón ingrinóp, tóba pamkolpamab gapók balüng bwóbüm.

24

Eibrra-am Aesakón Kol Kwat Tónggapónórr

1 Eibrra-am amkoman tai myang yarilürr ene tonarrdó. Oya [LOD] bles yónürr blaman kwata.

2 Darrpan ngürr Eibrra-am bóktanórr tóba müótüdü singüldü zaget pamdó, Eibrra-amón elklaza nótó ngabkalórr, wagó, “Moba tang kürü waurr grasana zirrsapó. **3** Ma kürünkü [arüng alkamül-koke bóktan] singri errkyadan LODÓN ngidü, tüp a pülpül God: ma sab kürü siman olomankü darrü kol kokean tududo aini Keinan pamkolpamab ópal olmaldógab, ka nisakü ngyabendóla. **4** A ma sab wamo kürü kólbanan tüpdü, akó kürü kólbanan zitül kolpamdó. Ma sab kürü siman olom Aesakónkü kol olgabi upudo.”

5 Oya zaget pama imtinürr wagó, “Ka sab ia kaino, ene kol ne sab ubi koke nóma warile kürüka akyanóm ini bwóbdü? Ia ka sab marü olom Aesakón yalkomolo ene bwóbdü, ma nólgbabi tamórró?”

6 Eibrra-am bóktan yalkomólórr wagó, “Ma umul-umul namulo, ma kürü olom sab kokean yalkomolo ola. **7** Da LOD, kwitüm God, kürü nótó

küdódürr kürü aban zitüł pamkolpamdó gab akó kólba amtómól tüpdügab, wa kürüka arüng alkamül-koke bóktan igó tóbtanórr wagó, ‘Ka sab ini tüp marü olmalbobatal nókyenónómo.’ Wa tóba anerru singül kwata zirrapondase, igósüm ma sab kol olgabi upudo kürü siman olomankü.⁸ Ene kol ne sab ubi koke noma warile mankü tótókóm, ma sab bago-o kürü ene arüng alkamül-koke bóktandó gab. A ma sab kürü siman olom ola kokean yalkomolo.”⁹ Eibrra-amón zaget pama tóba tang tóba wirri paman waurr grasana zirrapónórr, da wa tóba arüng alkamül-koke bóktan ingrinürr, oya Eibrra-am ne bóktan ekyanórr inikwata.

Eibrra-amón Zaget Pama Rrebekan Omrranórr

¹⁰ Eibrra-amón zaget pama 10 [kamel] yazebórr tóba wirri paman kameldó gab, da wa abün morroal elklazapükü bupadórr, ama Mesopotamia* bwóbdü wamlórr, ene wirri basirrdü Eibrra-amón zoreta Na-orr nóla ngyabelórr.¹¹ Wa ola noma abzilürr, da kamel mórran-mórran ninóp nae badu minggüpanan, wirri basirr kalkuma; ugón simam yarilürr, kolab nae bait ngarkwat noma amrranda.

¹² Zaget pama tóre ugón ekorr wagó: “Lodóe, kürü wirri pam Eibrra-amón God, gyaurka, ma kürü kókya errkya ini ngürr ka nebó kamóm

* **24:10** Mesopotamia, ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü inzan angrirrüna: Arram Na-arrá-im. Ene ngian küp módóga Ibrru bóktane: Arram pamkolpamab kantrri, nis tobarr nis aodó ne pokoa. Ene nis tobarr nis ibü ngi módogamli: Taegrris akó Yuprreitis.

tama, akó ma morroal tonarr okaka simzazilke kürü wirri pam Eibrra-amka. ¹³ Ka zampangólórrón inamüla, nae badu kabedó. Küsíl kola bausdako ene wirri basirran pamkolpamdgab nae baitüm. ¹⁴ Kubó inzan ki yarilün: ka kubó ne küsíl koldó bóktono kagó, ‘Gyaurka, moba nae bele tüp solkomól kürü anónóm’, akó wa ne kubó nómá bóktóne wagó, ‘Enó, akó ka kubó marü kamel ta nae nomyenónómo,’ da wata wató ki waril, ma ne kol zumanike moba zaget pam Aesakónkü. Inzande, ka kubó umul namulo wagó, ma morroal tonarr kuri pupo sina kürü wirri pamdó.”

¹⁵ Ene zaget pamazan tére yarilürr, da módoğa, Rebeka ugón katókórr ene wirri basirrdügab, tóba mariti tónggapórrón nae bele tupodó sidódlórr. Wa Betuelón óp olom warilürr. Betuel Milkan siman olom yarilürr. Milka Na-orrón kol warilürr. Na-orr Eibrra-amón zoret yarilürr. ¹⁶ Rebeka kari agurr ngulkumokur koke warilürr. Wa müór amióg ngarkwatódó warilürr, pampükü ut umul-kók. Nae badudü abinürr, nae bórrngamórr tóba mariti tónggapórrón nae beledó, akó tügasilürr.

¹⁷ Eibrra-amón zaget pama büsai-büsai wamórr oya asenóm ó oya we umtinürr wagó, “Gyaurka, ma ia kürü nae sokol koke kókyeno anónóm marü nae beledógb?”

¹⁸ Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Taia, kürü wirri pam, ugó enó.” Wa tóba mariti tónggapórrón nae bele büsai solkomólórr ama tangdó. Da wa oya nae we emyanórr.

19 Oya nae amyana nóma blakónórr, wa bóktanórr wagó, "Marü kamel ka ta kubó nae nómenónómo, kókó ibü nae anón ubia nóma blakóne." **20** Wa büsai nae ekanórr, ne nae bórrngamórr nae beledó, ama wirri nae kurrópdü. Wa akó büsai natókórr nae badudü, ngibürr nae baitüm kamelabkü anónóm, kókó blamana ngarkwatódó nae enenóp. **21** Ene zaget pama oya piküpan ngazokalórr umul bainüm wagó, LOD oya agóltagól ia morroal küppükü kuri sine, ta ia koke.

22 Ene kamelab nae anóna nóma blakónórr, zaget pama [gold] syók rring[†] ipadórr, oya syókdü angrinüm, akó nis gold tang püid[‡] tang nisabkü ipadórr. **23** Wa we umtinürr wagó, "Ma ia kürü koke kilo, ma noan óp olomla? Ia marü aban müötüdü ut kan asine kibü utüm ini irrüb?"

24 Rebeka bóktan yalkomólórr wagó, "Ka Betuelón ngul olomla. Milka Betuelón ilngumilürr Na-orrkagab. Ka Na-orr akó Milka ibü bobatla. **25** Kibü müötüdü kamelab ut akó alo kan asise, akó yabü ta kan asise utüm kinkü."

26 Ene zaget pama wakósingül nülkamülürr, singül tüp elkomólórr, da LODÓN we [ótóklürr].

27 Wa bóktanórr wagó, "Mi blamana Lodón

[†] **24:22** rring: Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü ini pokó asine: oya müp darrpan beka. Beka Isrrael pamkolpamab müp atanin ngarkwat kla yarilürr. Oya ngarkwat 5 akó pokó grrem ngarkwat yarilürr. Darrpan beka gold wirri darrem yarilürr. [‡] **24:22** tang püid: Ngibürr Godón Bukdü ini pokó asine: ibü müp 10 syekel darrpan-darrpan. Syekel wa Isrrael pamkolpamab müp atanin ngarkwat kla yarilürr. 10 Syekel 110 grrem ngarkwat koralórr. 10 syekel [silba] wirri darrem kwarilürr. Mórrke-mórrke módóga, shekel.

yagürnórre, kürü wirri pam Eibrra-amón God. Wa tóba morroal tonarr koke irrmatórr kürü wirri pamdógab akó wa koke alkamülürr, wa kürü wirri pam ne [alkamül-koke bóktan] ekyanórr. A kótó, LOD kürü dümdüm kolngomóle kólba wirri paman zoretan müót kol-pamdó.”

²⁸ Rebeka busorr müótüdü, tóba aipan müót kolpam büzazilüm ne pokoa tómbapóne. ²⁹ Rebekan siman bólbtó asi yarilürr. Oya ngi Leiban. Wa büsai-büsai wamórr Eibrra-amón zaget pam sisingül akyanóm nae badudü. ³⁰ Wa bólbtan syókdü ne rring akó nizan tangdó tang püid nóma nósenóp akó nóma arrkrrurr oya bólbtá ne poko izazilürr, pama oyaka ne poko bóktanórr, da we wamórr ene pamdó, da módóga, oya we esenórr kamel minggüpanan zamngólórrón nae badu kabedó. ³¹ Leiban oyaka bóktanórr wagó, “Yao, mató ma bles airrünlá Lodkagab. Ma aini iade zamngoldóla? Ka müót kuri tónggapóna akó ka ut bwób tónggapóna marü kamelabkü.”

³² Eibrra-amón zaget pama müótüdü wamórr. Leibanón zaget pama elklaza selókóp kamelab büb kwitüdüğab. I kamelab büdül twal§ akó alo kla tübarrmünürr, akó nae sidüdóp Eibrra-amón zaget pamankü akó wa ne pampükü tamórr, ibü wapór bagulüm. ³³ Leibanón zaget pama alo sirrbünóp oya obzek kwata. Wa bóktanórr wagó, “Ka ngaen-gógópan koke elo-o, kókó ka kubó adrrüto, ka ne bóktanankwata tama.”

§ **24:32** büdül twal alo klama kamelankü, dakla ta ut klama.

Leiban bóktan yalkomólórr wagó, “Taia. Kibü kya kóbó tüzazilnüm!”

³⁴ Da wa bóktanórr wagó, “Ka Eibrра-amón zaget pamla. ³⁵ Lod kürü wirri pam ngaru bapón-koke bles syónürr. Wa wirri mórrrel pamóm kuri baine. Lod oya we kla kuri siliónürr; [sip] a [gout], [kau], silba a gold, zaget pam a zaget kol, akó kamel a [donki]. ³⁶ Kürü wirri paman kol Serra epep nóma warilürr, siman olom ilngumilürr oyankü. Eibrра-amón blaman ne elklaza kwarilürr, wa tóba siman olom kuri iliönürr. ³⁷ Kürü wirri pama kyalórr oyankü arüng alkamül-koke bóktan angrinüm wagó, ‘Ma sab kürü siman olomankü kol kokean upudo ini Keinan pamkolpamab ópal olmaldógab, ka nibiób tüpdü ngyabendóla. ³⁸ A ma kürü aban kolpamdó wam, akó kürü kólbanan zitüł zonaretaldó, kol amkünüm kürü siman olomankü.’ ³⁹ Ka Eibrра-amón imtirrü kagó, ‘Ka sab ia kaino, ini kola ne kürükä koke nóma tókyene?’ ⁴⁰ Da Eibrра-am bóktanórr wagó, ‘LOD, ka ne Godpükü agoldóla, sab tóba anerru zirrsapóne marü ene kwat küppükü ainüm. Ene igósüm, ma sab kol upudo kürü kólbanan zitüł zonaretaldógabi akó kürü aban kolpamdó wamo, ma ene arüng alkamül-koke bóktandógab bago-o, enana i sab bangórre oya akyanóm marü. Ma sab igósidi bago-o.’

⁴² “Ini ngürr ka nae badudu góma tama, ka tóre inzan ekoá kagó, ‘LODóe, kürü wirri pam Eibrра-amón God, marü ubi ne góma yarile, gyaurka, ma kürü kwat dümdüm sekya, ka nebókamóm tama. ⁴³ Errkyadan

ka zamngólórrón inamüla nae badu kabedó. Ngulmokura kubó nómá tubrrune nae aitüm, akó ka oyaka nómá bóktono kagó, "Gyaurka, ma ia kari nae sokol koke kókyeno anónóm moba nae beledógab?" ⁴⁴ Wa ne kubó nómá bóktóne wagó, "Enó, akó ka marü kamelabkü ta kubó nae baito," da wata wató ki waril, LOD ne kol zumanike kürü wirri paman siman olomankü.'

⁴⁵ "Ka tóre nómá elakónóma kólba moboküpü, Rrebeka ugón tubrrune. Mariti tónggapórrón nae bele tupodó sidüde. Wa we abine badudü akó nae ite. Ka oyaka bóktóna kagó, 'Gyaurka, kya kürü nae sokol kókyea anónóm.' ⁴⁶ Wa büsai nae bele tupodágab sabine, da we bóktóne wagó, 'Ugó enó! Ka kubó marü kamel ta nae nóménónómo.' Ka enóna, akó wa kamel ta nae nómyerre. ⁴⁷ Da ka oya we umtina wagó, 'Ma ia noan óp olomla?' Wa bóktan salkomóle wagó, 'Ka Betuelón ngul olomla. Milka Betuelón ilngumilürr Naorrkagab. Ka Na-orr akó Milka ibü bobatla.' Da ka oya syók rring zotena, akó tang nis tang püid nóténa. ⁴⁸ Ka wakósingül nulkamüla, singül tüp elkomóla, Lodón we ótók namüla. Ka LODÓN yagüra, kürü wirri pam Eibrra-amón God, kürü nótó kolngomóle dümdüm kwatana kürü wirri paman zoretan óp bobat apadóm Eibrra-amón siman olomankü, ⁴⁹ Ma ne ubi nómá baino morroal tonarr kürü wirri pam amtyanóm amkoman moboküpi, da ma kürü kyal. Koke ne nómá, gyaurka, kürü ma umulumulan ngigüta. Igósidi ka ma sab gyagüpitótók ipudo nadü kwat mamoanóm."

⁵⁰ Leiban a Betuel bóktan yalkomórri wagó, “Ini Lodkagaba. Ki myamem darrü pokó koke bóktóni marüka, ia morroal o kolae. ⁵¹ Da wóni, Rrebeka. Upa da ugó wam! Wa sab marü wirri paman siman oloman kolóm ki bai, LOD tüób enezan emtyanórr.” ⁵² Eibrra-amón zaget pama ibü bóktan nóma arrkrrurr, wa wakósingül nulkamülürr akó singül tüp elkomólórr Lodón obzek kwata. ⁵³ Da Eibrra-amón zaget pama gold akó silba tómbapórrón büb püti ain kla yusürr akó dokyanan mórrkenyórr, da Rrebekan [gyaur kla] uliónürr. Wa akó simam naret akó aip morroalan wirri darrem gyaur kla nüliónürr.

Rrebekan Pamkolpama Morroal Tonarre Zirrzwapónóp

⁵⁴ Da Eibrra-amón zaget pam akó wankü nidi kwarilürr, ibü alongalo we yarilürr. Akó ene irrüb we amaikóp. I nóma tüberzinürr, Eibrra-amón zaget pama bóktanórr wagó, “Kürü ugó zirrkapónam kólba wirri pamdó.”

⁵⁵ Da Rrebekan siman bólbtó akó aipa bóktan yalkomórri wagó, “Kya ini ngul olom kinkü ae ki warilün äud ngürrüm, ó aprrapórr 10 ngürr. Ene ngürr kakóm, wa sab ugón ki nató.”

⁵⁶ Eibrra-amón zaget pama ma bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü arrmatgu. LOD kürü kwat wató morroal küppükü sine. Kürü ugó zirrkapónam kólba wirri pamdó alkomólóm.”

⁵⁷ Rrebekan aip a bólbtóta bóktarri wagó, “Kya tóba kóbó ngizaunam, da mi kubó umtirre, wa kubó ia warile.” ⁵⁸ I Rrebekan tibióbkagab

ngizaunóp, da umtinóp wagó, “Ma ia ubi baina ini pampükü tótókóm?”

Rrebeka bóktan we yalkomólórr wagó, “Ka ubi baina tótókóm!”

⁵⁹ I Rrebeka akó oya ngakan zaget kol* ibü nilóp Eibrra-amón zaget pampükü tótókóm, akó wa ne pampükü tamórr. ⁶⁰ I Rrebekan bles winóp ini bóktan oporpükü wagó,

“Kibü bólbot, marü sab abün olmal ki kwarilün, akó marü sab atang-koke olmalbobatal ki kwarilün.

Marü olmalbobatala sab ene pamab basirrpükü idi ki yazebnóm, usakü nidi bókrróne!”

⁶¹ Rrebeka tüób akó tóba zaget ngul olmala elklaza tómbapónóp, da kamelab kwitudü we bamselórr. I zaget paman solkwat we zutalórr. Eibrra-amón zaget pama Rrebekan ene inzan upadórr. Da i ene bwób we amgütóp.

Rrebeka Aesakón Kolóm Bainürr

⁶² Aesak tóba ngyaben marrgu ama we tónggapónórr Negeb [nguin-koke bwóbdü], Keinan tüpdü. Da wa Be-err La-ae Rro-i[†] nae badu amgatórr. ⁶³ Darrpan ngürr, ene simam abüs, wa popa agólóm wamórr pórrpótyapdó, da kwit noma yazilürr, wa kamel nosenóp tóbakabóna tótókde. ⁶⁴ Rrebeka kwit noma sazilürr, Aesakón sesenórr, da wa we tübinürr tóba kameldógab, ⁶⁵ ó Eibrra-amón zaget pam

* ^{24:59} ngakan zaget kol ene zaget kol warilürr, Rrebekan ngómdü nótó ungrinürr akó oya ngakan warilürr, wa kari olom noma warilürr. † ^{24:62} La-ae Rro-i ngian küp módogá: Arról God, Kürü Nótó Ngakanda, Oya Nae Badu.

we imtinürr wagó, “We ia nadü pama tótókda mibü basenóm ini pórrpótyapdó?”

Ene zaget pama bóktan yalkomólórr wagó, “We kürü wirri pame.” Rrebeka tóba obzek ngalao mórrkenyórr pokó ipadórr, tóba obzek ngablaorr.[‡]

⁶⁶ Ene zaget pama adrratórr Aesakka, blaman wa ene ne pokó tómbapólórr. ⁶⁷ Ene kakóm, Aesak Rrebekan Serran palae müót kugupidü udódürr. Wa Rrebekan tóba kolóm we upadórr. Oya [moboküpü ubi] oyaka yarilürr. Rrebeka Aesakón zao-zao yónürr tóba aip Serran büdülankwata.

25

Eibrra-amón Ngibürr Olmalbobatal

¹ Eibrra-am darrü kol akó zumiögürr, ngi Keturra. ² Wa Eibrra-amónkü simanal olmal balngónórr: Zimrran, Zoksan, Medan, Midian, Isbak, akó Sua. ³ Zoksan ibü abóm bainürr: Syeba akó Dedan. Da Dedanón olmalbobatal idi kwarilürr: Asyurr pamkolpam, Letus pamkolpam, akó Leum pamkolpam. ⁴ A Midianón simanal olmal idi kwarilürr: Epa, Eperr, Anok, Abida, akó Elda-a. Ini blaman Keturran olmalbobatal koralórr.

⁵ Eibrra-am Aesakónkü blaman kla bimgatórr oya ne kla koralórr. ⁶ A wa enezan ngyabelórr, Eibrra-am tóba ngibürr simanal olmal gyaur kla nülinóp, wa nibiób balngenórr ngibürr

[‡] **24:65** Ibruu kolan bókam tumtum yarilürr tóba obzek ngablaom mórrkenyórr pokó-e, i ene pampükü baserre, wa ne pam ki amige.

koldó. Da ibü metatómpükü we zirrnapónóp tóba olomdógab, Aesak, abüsa nólgbabi banikda, ene tüpdü.

Eibrra-amón Büdül

⁷ Eibrra-am blaman kókó 175 pailüm ngayabelórr. ⁸ Wa dómdóm ngón we semanórr, da narrótókórr wirri kokrrap ngyaben kakóm, oya ne abün morroal pail kwarilürr. Da wa tóba abalbobatal nómrrónóp, ngaen nidi nurrbarinóp. ⁹ Oya olom nis Aesak a Isma-el oya Makpelan kugupi apórrón wirri ingülküpü gapókdó ingriri, Eprronón tüp pokodó, Zoarrón siman olom, tüób Et pam, abüsa nólgbabi banikda Mamrre bwóbdügab. ¹⁰ Ene wa we tüp pokoa, Eibrra-am ne kla amiögürr Et pamdógab. Eibrra-amón we ingriri oya kol Serra ne warilürr. ¹¹ Eibrra-amón büdül kakóm, God oya olom Aesakón bles syónürr. Da Aesak Be-err La-ae Rro-i badu minggüpanandó we ngyabelórr.

Isma-elón Olmalbobatal (1 Krronikol 1:28-31)

¹² Ini Isma-elón olmalbobatalab ngiko, Eibrra-amón siman olom Agarrkagab. Agarr wa Serran [leba zaget] kol warilürr, tüób Izipt kol. ¹³ Ini wa ama Isma-elón simanal olmalab ngiko (igó arrbürrün, ngaen pamdógab kókó blakón pam amrran): ngaen pam Nebayot, Kedarr, Adbe-el, Mibsam, ¹⁴ Misma, Duma, Masa, ¹⁵ Adad, Tema, Zeturr, Napis, akó Kedema. ¹⁶ Ini Isma-elón simanal olmalab ngiko. ¹² Zitüł singüldü balngomól pamóm idi bainóp. Ibü kolpama tibiób

basirr akó marrgu we ngi ngibasilóp. ¹⁷ Isma-el blaman kókó 137 pailüm ngyabelórr, da wa tóba dómdóm ngón we semanórr, da we narrótókórr. Da wa tóba abalbobatal nómrrónóp, ngaen nidi narrbarinóp. ¹⁸ Oya olmalbobatala ene bwóbdü ngyabenónóp Abilamgab kókóta Syurr amrran, abüsa nólgbabi banikda Izipt órdóbóna, kwat-kwat Asirria aodó. I tibi-tibi bwóbdü ngyabenónóp tibiób ngibürr zonaretaldógab.

Zeikob akó Isao

¹⁹ Ini Eibrra-amón olom Aesakón olmalbobatalab ngiko.

Eibrra-am Aesakón ab yarilürr. ²⁰ Aesak 40 pail nómá yarilürr, wa Rrebekan ugón zu-miögürr, Betuelón óp olom. Betuel Padan Arram bwób* pam yarilürr. Rrebeka tüób Leibanón bólbot warilürr, Arram bwób olom.

²¹ Aesak [Lodka] tóre ekorr tóba kolankwata, zitulkus wa olmal balngón-koke kol warilürr. Lod oya tóre arrkrrurr, da oya kol Rrebeka bikóm we esenórr. ²² Da ene olom nisa tibiób bumiógtübumióg namülnürri aipan bikómdü, akó wa bóktanórr wagó, “Ia kürüka ini pokoa iade tómbapónda?” Da wa Lodón amtinüm natókórr.

²³ Da LOD oyaka tóbtanórr wagó,
“Nis bwób zitüł pam nis marü bikómdümamli,
akó nis bwób zitüł pam nisa sab marü
bikómdügab turri, da bürrgrrüti;
darrü sab wirri arüng pam yarile tóba ka-
madódógab,

* **25:20** Padan Arram bwób Mesopotamia bwóbdü yarilürr.

akó naret sab zoretan tangdó yarile.”

24 Ene ngürr nóma semrranórr Rrebekan mórranóm, da módóga, nis siman olom nis namülnürri oya bikómdü. **25** Ngaen-gógópan nótó tómtómólórr, wa óe-óe yarilürr; oya dudu büb igó yarilürr, wamaka ngüina gwarrarrón mórrkenyórra, da i Isaon[†] ngi igósidi ngyesilóp. **26** Ene kakóm, oya zoreta tómtómólórr, da tóba tange Isaon wakub emoanórr. Da i Zeikobón[‡] ngi we ngyesilóp. Aesak ugón 60 pail yarilürr, Rrebeka ibü nóma nulngumilürr.

27 Da ene olom nisa nóma dódórr bairri, Isao bügür pamóm bainürr; wa panze bwóbdü baiblürr. A Zeikob wa piküpan ngyaben pam yarilürr; wa palae müót basirr gódam pam yarilürr. **28** Aesak, narr lar nótó mis apókórr, moboküpüdü wirri ubi yarilürr Isaoka, a Rrebeka wa go Zeikobka wirri ubi warilürr.

29 Darrpan ngürr Zeikob zurr alo bamngul yarilürr. Isao arrak bwóbdügab nóma tübzilürr, wa kari alom ta koke yarilürr. **30** Wa Zeikobka bóktanórr wagó, “Büsai, kürü kya mobanóm óe-óe zurr kari sokol kókya! Ka amkoman aloanómla!” (Ene zitulkusdü, oya Idombóka[§] igósidi ngilian kwarilürr.)

[†] **25:25** Isao Seirr bwóbbóka apónda; Isaon olmalbobatala sab ene bwóbdü ngyabenórre. Seirr ngian küp aprrapórr módóga: ngüinpükü. Isaon darrü ngi Idom yarilürr, oya küp módóga: óe-óe. [‡] **25:26** Zeikob ngian küp módóga: wa wakub amoanda. Ini alapalap bóktana; oya küp módóga: wa ilklió aliónda.

[§] **25:30** Idom, oya küp módóga: óe-óe.

³¹ Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ngaengópan ma kürükä moba ngaen-gógópan amtómól dümdüm darrem* clamóm singrino.”

³² Isao bóktanórr wagó, “Turrkrru, ka büdül kari pokola. Ini ngaen-gógópan amtómól dümdüm kürükö koke tangamtında errkyadan, ka büdül kari pokola, da taia, ka marü akyandóla.”

³³ Da Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ngaen-singül ma kürükö koke larüng alkamül-koke bóktan] kókya, kürükö koke ngaen-gógópan amtómól dümdüm akyanóm.” Da Isao tóba arüng alkamül-koke bóktan ekyanórr Zeikobón. Wa tóba ngaen-gógópan amtómól dümdüm darrem clamóm we ingrinürr Zeikobón tangdó.

³⁴ Da Zeikob Isaon ngibürr brred akó lentil[†] zurr alo iliónürr. Wa elorr akó nae enónórr, bupadórr, da we wamórr.

Da Isao tóba ngaen-gógópan amtómól dümdüm popa inzan amaikürr.

26

Aesak Gerrarr Wirri Basirrdü Ngyabelórr

¹ Akó darrü ku yarilürr ene tüpdü, ngaen singül kwata klamdógbab Eibrra-amón ngyaben tonarrdó. Da módóga, Aesak Abimelekka we wamórr, Pilistia pamkolpamab king nótó yarilürr, Gerrarr wirri basirrdü. ² [LOD] Aesakká we okaka tübyónürr, da tóbtanórr wagó, “Izipt

* ^{25:31} Ene ngaen oloman dümdüm módóga, nis poko ngarkwat apadóm oya abón elklazadógbab, wa nóma narrótókórr.

^{25:33} Ibrru 12:16 † ^{25:34} lentil karian óe-óe sye küpzan klama. ^{25:34} Bwób Zitüł 27:36

tótókgu; marü ka sab milo ma ne bwóbdü ngyaben namulo.³ Ma kya bupso ae ngyaben namülün ini tüpdü; ka marüka sab asi namulo akó ka marü bles mino. Ka sab marü ini dudu tüp ugón mókyeno akó marü olmalbobatal. Akó ka sab igó bóktan küsil ino, ka marü ab Eibrra-amón ne [arüng alkamül-koke bóktan] ekyarró.⁴ Ka sab marü ngarkwat-koke olmalbobatal mülino, pülpüldüzan ngarkwat wimurrko. Akó ka sab ini bwób dudu ibü nókyenónómo. Marü olmalbobataldógab, ka ini tüpdü blaman ne pamkolpamko sab bles ninünümo,⁵ zitulkus Eibrra-am kürü bóktan arrkrrurr, akó ka oya ne zaget iliórrü blaman tómbapónórr. Wa kürü arüng bóktan, gida, akó gida bóktan poko amkomán morroal gangga irrbünürr.”⁶ Da módoga, Aesak we ngyabelórr Gerrarr wirri basirrdü.

⁷ Ngibürr ene basirr pama nómá togobórr oya amtinüm tóba kolánbókamóm, wa ibüka bóktanórr wagó, “Wa kürü bólbotó.” Zitulkus módoga, wa gum yarilürr igó bóktanóm wagó, “Wa kürü kolo.” Wa gyagüpi wamórr wagó, “Ini basirr pama kubó kürü kena kómkólnóm Rrebekanbókamóm.” Zitulkus módoga, wa agurr kol warilürr.

⁸ Aesak barrkyananbóka olazan ngyaben yarilürr, Abimelek, Pilistia pamkolpamab king, müótan pokar mamtaedógab sazilürr ama tüpdü, da Aesakón sesenórr tóba kol Rrebekan aprükdi. ⁹ Da Abimelek tóba zaget pam we zirrnápónóp Aesakón apadóm, da bóktanórr wagó,

“Turrkrru, ene go amkoman marü kolo! Ma igó iade bóktarró wagó, ‘Rrebeka kürü bólbóto?’”

Da Aesak bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Zitulkus módóga, ka igó poko gyagüpi wamnórró, ka sab oyabókamde kena nurrótókón.”

¹⁰ Da módóga, Abimelek Aesakka we bóktanórr wagó, “Ma kibüka ini tonarr iade tónggapóna? Darrü pama ne marü kolpükü nóma ki umtule, ma kibüka müp ki sidüda.”

¹¹ Da módóga, Abimelek ene pamkolpam igó arüng bóktan we nókyenóp wagó, “Darrüpa ne sab Aesakón kle-kle nóma yangóne, ó akó oya kol, sab amkoman büdüldü ingrirre.”

¹² Aesak ene tüpdü elklaza zid iritürr. Zitulkus oya LOD bles syönürr, ene pail kugupidü Aesak 100 alo kla abülürr blaman elklaza zidüdüğab wa ne kla baritürr. ¹³ Aesak mórrel pamóm bainürr. Oya elklaza zida metat morroal dódórr bainónóp, kókó wa amkoman wirri mórrel pamóm bainürr. ¹⁴ Oya äud ngabkan lar koke kwarilürr, [sip] a [gout] akó [kau], akó oya abiün leba zaget kolpam ta asi koralórr. Igósidi Pilistia pamkolpam gyagüp kolaea ekrralórr. ¹⁵ Da módóga, blaman nae badu, Eibrra-amón leba zaget oloma ne kla ulunglürr Eibrra-amón nyaben tonarrdó, Pilistia kolpama tüpi nodnóp.

¹⁶ Da Abimelek Aesakka we bóktanórr wagó, “Kibükagab ugó bupa, zitulkus ma kibükagab wirrian arüng kuri baina.”

¹⁷ Da módóga, Aesak ene bwób we amgatórr. Wa tóba nyaben marrgu we tónggapónórr Gerrarr Buru-burudu, da we nyabelórr. ¹⁸ Aesak

tae nómónóp ene nae badu, ne kla balüngóp Eibrra-amón ngyaben tonarrdó, akó Pilistia kol-pama ne kla nodnóp Eibrra-amón büdül kakóm. Ene nae badu akó dadan ngi ngibasilürr, oya aba Eibrra-am ngaen ne ngi ngibasilürr.

¹⁹ Aesakón zaget pama kugupi alüng koralórr Gerrarr Buru-burudü. Da ene pokodó i arób nae we esenóp. ²⁰ Gerrarr wirri basirrdü sip ngabkan pama ongyalóm togobórr ene nae kugupiankwata Aesakón sip ngabkan pampükü wagó, “Ini kibü nae-e!” Ene zitulkusdü, Aesak nae badu ngi we ngyesilürr Esek,* zitulkus i wankü ongyelóp. ²¹ Ene kakóm, Aesakón zaget pama akó darrü nae badu ilüngóp, da i akó dadanzan ongyal kwarilürr ene nae baduanbókamóm. Da Aesak ene nae badu ngi we ngyesilürr Sitna.[†] ²² Aesak ene pokodógab we bupadórr tóba pamkolpampükü, da akó darrü nae badu we ilüngürr. Ene pokodó, myamem darrü pama koke tamórr oya ongyalan ngitanóm. Da módóga, Aesak ene nae kugupi ngi we ngyesilürr Rreobot,[‡] ó wa we bóktanórr wagó, “Mibü LOD wirri panze bwób tókyerre ngyabenóm, ó ini bwóbdü sab mi küppükü bairre.”

²³ Wa olgabi we wamórr ama Berrsyiba wirri basirrdü. ²⁴ Ene irrüb LOD oyaka we pupo tübyónürr, da bóktanórr wagó, “Ka marü ab Eibrra-amón Godla. Ma gumgu, zitulkus ka mankü asinla. Ka marü sab bles mino akó marü

* ^{26:20} Esek ngian kùp módóga: ongyaltongyal. † ^{26:21} Sitna ngian kùp módóga: bóka bamgün. ‡ ^{26:22} Rreobot ngian kùp módóga: panze bwób.

ka sab abün olmalbobatal mülino, ka ngaen ne [alkamül-koke bóktan] ingrirrū kólba zaget pamankü Eibrra-am.”

²⁵ Aesak [alta] ola előrr, Lodón ngian we ngilialórr oya [ótókóm]. Ene kakóm, wa tóba palae müót we balmelórr. Oya zaget pama akó darrü nae badu we ilüngóp.

Aesak a Abimelek Tibióbkü Alkamül-koke Bóktan Ingrirri

²⁶ Da Abimelek Gerrarrgabi we tamórr Berrsyiba. Wa inkü tamórr: A-uzat, oya ikik bókraran pam, akó Paekol, tóba gazirr pamab singüldü wirri ngi pam. ²⁷ Da módoga, Aesak we nümtinóp wagó, “E kürükä iade togoba? Ka yabü bamtindóla, zitülkus e kürü alzizi kümanikarre, akó e kürü we kolakókyenarre yabióbkagab.”

²⁸ I bóktan we yalkomórri wagó, “Ki tai panzedó kuri eserre wagó, LOD marüka asine, ó ki kibiób ikik apórre kigó, ‘Mi arüng alkamül-koke bóktan ki tónggapórri mibü aodó, kidip akó mató.’ Ki kubó tónggapórrón bóktan ki ingrirre mankü, paudi ngyabenóm. ²⁹ Ma kibüka sab darrü kolae koke tónggapono, ki yabü kokezan kolae ninóp akó yabü morroal tonarrezan ngabkan korálñórró, ma moba kol-pampükü kinkü nóma ngyaben namülnürrü. Akó ki marü paudi zirrmapónóp. Da LOD errkyá marü panzedó kuri bles mine.” ³⁰ Da módoga, Aesak ibünkü wirri alongalo we tónggapónórr. Da i alo elop akó anón klampükü we enónóp. ³¹ Irrbianande darrü ngürr ene pama arüng

alkamül-koke bóktan we tónggapónóp tibiób gazirrgum. Da módóga, Aesak ene äud pam yawal we nókyenóp, ó i oya paudi we amgütóp.

³² Ene ngürr Aesakón zaget pama oya azazilüm we togobórr, i ne badu ilüngnóp, wagó, “Ki nae kuri eserre!” ³³ Aesak ene nae badu ngi ngyesilürr Syiba. § Ene zitulkusdü, ngaendógabi kókó errkya* ini tonarr pamkolpama ene basirr ngi igó ngiliandako wagó, Berrsyiba. Ene ngian küp módóga: arüng alkamül-koke bóktanan badu.

Isao Mogob Kol Nis Nümiögürr

³⁴ Isao 40 pail pam nóma yarilürr, wa nis mogob kol nis nümiögürr Et kolpamdógbab: Zudit, Be-erin óp olom, akó Beismat, Ilonón óp olom. ³⁵ Isaon kol nisa müp ngyaben sidódrri Aesak a Rrebeka, ibüka.

27

Aesak Zeikobón Bles Yónürr

¹ Aesak myangan nóma yarilürr, oya ilküp nisa tümüün ugón bairri. Wa myamem koke ngabkalórr. Wa tóba ngaen olomdó Isaoka górrganórr. Oyaka bóktanórr wagó, “Kürü olom!”

Isao bóktan yalkomólórr wagó, “Ba, ka in-amüla!”

§ **26:33** Syiba ngian nis küp módogamli: arüng alkamül-koke bóktan ó 7. * **26:33** errkya ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitül peba ugón wialómóp.

² Aesak bóktanórr wagó, "Turrkrru, ka myang kuri baina, akó ka kólba büdül ngürrbóka umulkókla. ³ Moba bügür kyab yazeb, arrakóm ugó wam panze bwóbdü kürünkü alóng kla byamkünüm. ⁴ Ma kürünkü morroal misan alo kla tónggapó, ka ne alom ubila, da kürükä sidódke alom. Kürü aloa nóma blakóne, ka kubó marü ugón bles mino. Ka sab solodó nurrótoko."

⁵ Rebeka arrkrru warilürr, Aesak enezan bóktanórr tóba olomdó Isaoka. Da Isao nóma bupadórr panze bwóbdü arrakóm, ⁶ Rebeka tóba olomdó Zeikobka bóktanórr wagó, "Turrkrru, ka marü ab arrkrrua bóktande Isaoka wagó, ⁷ Ma kürü alóng kla kubó sidódke, akó ma kürünkü morroal misan alo kla tónggapó kürü alom. Kürü aloa nóma blakóne, ka kubó marü ugón bles mino [LODÓN] obzek kwata. Ka sab solodó nurrótoko.' ⁸ Kürü olom, tai turrkrru, da tónggapó ka kubó marü enezan milo! ⁹ Ugó wam, mibü [gout] a [sip] negasko, da nis morroal büb baritürrün gout kupo tüdódke kürükä. Ka kubó morroal misan alo kla tónggapono marü abankü, wa ne ngarkwat alom ubi bainürr. ¹⁰ Da kubó alo mató idódke moba abdó oya alom, igósüm wa kubó marü bles mine. Wa sab solodó nurrótókes."

¹¹ A Zeikob tóba aipbóka wagó, "Turrkrru, kürü naretan büb sopae ngüinpüküma, a kürü ma ngüin-koke büb sopaea. ¹² Kürü aba aprrapórr kubó nóma kyamurre, wa kubó umul baine wagó, ka oya ilklió aliónüm kaindóla. Da ka kubó kólbaka igósidi amórr bóktan sidüdo, a bles bain bóktan ma koke."

¹³ Da oya aipa Rrebeka bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Kürü olom, ene amórr bóktana kürüka ki tam. Wata tónggapó, ka marü ne poko mila. Ugó wam, da ene gout kupo nis tüdódke kürüka.”

¹⁴ Zeikob wamórr a ene gout kupo nis nüpadórr, da we tüdödürr tóba aipdü. Wa morroal misan alo kla tónggapónórr, Aesak ne ngarkwat alom ubi bainürr. ¹⁵ Da wa ngaen olom Isaon morroalan mórrkenyórr yazebórr, oyaka ene müót kugupidü ne kla korálórr. Solo kupo olom Zeikobón we püti yónürr. ¹⁶ Wa oya tang nis akó ngüin-koke gepko gout sopae poko-e ngablaorr. ¹⁷ Da wa Zeikobón ekyanórr ene morroal misan alo, akó brred, wa ne kla tónggapónórr.

¹⁸ Da Zeikob abdó wamórr da bóktanórr wagó, “Ba!”

Oya aba bóktan yalkomólórr wagó, “Ó, ka inamüla. Ma ia nótókla, kürü olom?”

¹⁹ Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ka Isao, marü ngaen olom; ka kuri tónggapóna, ma kürü enezan kila. Gyaurka, ugó mórra. Ini alóng kla ugó elóng, ka arrak bwóbdügabi ne kla sidüda marünkü. Ene igósüm ma kürü kubó kókyeno marüka ne bles bain bóktane.”

²⁰ Aesak imtinürr olom wagó, “Kürü olom, ma ini alóng kla büsai ia esena?”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Lod, marü God, kürü kwatódó wató singrine.”

²¹ Aesak Zeikobka bóktanórr wagó, “Kürü minggüpanan tam, da ka kya marü kóbó mya-

murrün, kürü olom, igó umul bainüm ma ia amkoman Isaola o koke.”

²² Zeikob tai wamórr kókó tóba aban minggüpanan. Aesak yamurrür da bóktanórr wagó, “Marü bóktan gyagüp wamaka Zeikobón bóktan bómgóle; a marü tang nis ama Isaon tangzanamli.” ²³ Aesak Zeikobón koke emzyatórr, zitulkus oya tang nis ngüinpükü namülnürri Isaon tang niszan. Aesak Zeikobón ene zitulkusdü kari poko bles yónürrma. ²⁴ Wa akó imtinürr wagó, “Ma ia amkoman kürü olomla Isao?”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ka ta módogla.”

²⁵ Aesak bóktanórr wagó, “Ma ngibürr alóng kla murr ala simarru kürü alóngóm. Ka kya elóngón, da marü kubó ugón bles mino.”

Zeikob ene murr tóba abdó simarrurr, da siliönürr alóngóm. Oya waenpükü ta ekyanórr anónóm. ²⁶ Ene kakóm, Aesak bóktanórr oyaka wagó, “Yao, kürü minggüpanan tam, kürü olom. Da kürü ugó küprük.”

²⁷ Zeikob abdó wamórr, da iprükürr. Aesak Isaon mórrkenyórr ilang nóma apónórr, wa Zeikobón ugón bles yónürr. Wa bóktanórr wagó, “Kürü oloman morroal ilang

wamaka opopor pala ilangda,

LOD ne kla bles yónürr.

²⁸ Marü God gles mor kwitümgab ki kókya akó marü ini tüp ki mórrrel syó!

Marü God metat ki küliolün abün [wit] küp akó küsil waen.

²⁹ Ini tüpan pamkolpama sab marü zaget pam ki
kwarilün,
da i sab marüka wakósingül ki
nümgününüm.

Ma sab moba zonaretalab wirri pam ki namüla,
akó marü aipan olmalbobatal wakósingül ki
nümgününüm marüka.

Blamana marü nidi mamórrorré, i ta sab
bamórrorrón kwarile.

Marü nidi bles mirre, i ta sab bles airrún
kwarile.”

*Isao Aesakón Wirri Arüngi Yatorr Oya Bles
Ainüüm*

³⁰ Aesakón Zeikobón bles aina nóma blakónórr, Zeikob tóba ab we amgatórr. Büzyón babul, Isao arrak bwóbdügab ugón tübzilürr.
³¹ Wa ta inzan morroal mis alo kla tónggapónórr, da sidódürr tóba abdó. Da wa oyaka bóktanórr wagó, “Ba, ugó bupa, mórra, kürünüm ngibürr alóng kla alóngóm. Ene igósüm, ma kubó kürü bles kino!”

³² “Ma ia nótó?” Aesak imtinürr.

“Ka Isao, marü ngaen olom,” wa bóktan yalkomólórr.

³³ Aesak arrkürrürr, da wirribóka térrngónóm bainürr, da bóktanórr wagó, “Ene wa nótó yaril, alóng kla emkólea, ama kürüka sidüde? Ka wata errkyadan elóngá, da ma ma igó bwób kuri tübzila. Ka kólba bles ain bóktan oya kuri ekyena. Wa ene bles ain bóktan metatómpükü kuri ipüde.”

³⁴ Isao tóba aban bóktan nóma arrkrrurr, wa ngürsilpükü wirri yón taegwarr ipadórr. Tóba

abdó bóktanórr wagó, “Ka ta inzan, ba-óe, ma kürü bles kyó!”

³⁵ A Aesak bóktanórr wagó, “Marü zoreta ilklió bülión tonarre tame; marü bles ain bóktan wató kuri ipüde.”

³⁶ Isao bóktanórr wagó, “Oya Zeikob ngi gaoandó ngyesilóp!* Ini ma nis ngima kürü ilklió aliónüm! Kürü ngaensingül amtómól dümdüm ipadórr, akó errkya ma kürü bles bóktan kuri ipüde!” Wa akó imtinürr wagó, “Ma ia kürünkü darrü bles ain bóktan koke irrmüta?”

³⁷ Aesak Isaon bóktan yalkomólórr wagó, “Turrkrru, ka oya marü wirri pamóm kuri ina, akó ka oya blaman zonaretal oya zaget pamóm ninünüma. Ka oya abün wit küp akó küsil waen kuri ilina. Da ka myamem laró tónggapono, kürü olom?”

³⁸ Isao tóba ab wata yatolórr wagó, “Ba, marü wata darrpan bles bóktana? Ba-óe, kürü ta bles kyó!” Wa wirribóka yón sabinürr.

³⁹ Oya aba bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Turrkrru, marü ngyaben bwób sab alam kan koke yarile

ini tüpan mórreldógab,
ó akó ola sab gles mor babul yarile kwitümgab.

⁴⁰ Ma sab gazirr turriki gazirr namulo
ngyabenóm,

akó ma sab moba zoretan zaget pam namulo.
A ma sab oyaka nóma bóka bamgün namulo,

* **27:36** Zeikob ngian küp módóga: ilklió bülión. **27:36** Bwób Zitüł 25:29-34 **27:38** Ibrru 12:17 **27:39** Ibrru 11:20

ma sab oya tangdógab ugón balkomolo; ma
sab ul baino oya müp amarrudügab.”

⁴¹ Isao Zeikobón alzizi amatnikürr, zitülkus ibü
aba Zeikobón bles yónürr. Wa gyagüpítótók
we esenórr wagó, “Kürü aban büdül ngarkwat
minggüpanana. Ene kakóm, ka kólba zoret
Zeikobón ugón emkolo.”

⁴² Aip Rrebekan nóma uzazilóp oya ngaen
oloma Isao ne poko bóktanórr, wa bóktan zir-
rapónórr tóba solo kupo olom Zeikobka, da
bóktanórr oyaka wagó, “Turrkrru, marü nareta
tóba ngürr akyanda marü amkalóm, ma ne
kolae tónggapórró oyaka. ⁴³ Taia, kürü olom,
tónggapó ka kubó marü enezan milo. Er-
rkyadan ugó buso kürü naretódó Leibanka, Ar-
ran bwóbdü. ⁴⁴ Kya ma bupso ola ngyabenke oy-
aka, kókó marü naretan ngürsila zao-zao nóma
baine ⁴⁵ akó oyaene pokoa nóma bamrüke, ma
ne poko tónggapórró oyaka. Ka marü olgab
alkomólóm sab bóktan zirrapono. Kürü ubi
kokea kólba siman olom nis darrpan ngürrdü
amruküm.”

Aesak Zeikobón Leibanka Zirrapónórr

⁴⁶ Rebeka Aesakka bóktanórr wagó, “Kürü
genggorrama kuri küpüde ini arról tonarr
ngakande, Isaon mogob kolabbókamde. Zeikob
akó sab ne inzan kol ini Et koldógab nóma
upude, kürü ngyaben sab morroal koke yarile.”

28

¹ Aesak Zeikobón ngyaunürr, da bles yónürr.
Oya arüng bóktan ekyanórr wagó, “Sab Keinan

kol apadgu. ² Bupa errkyadan, da ugó wam Padan Arram bwóbdü, moba aipan aban müötüdü, ngi Betuel. Mobankü kol olgabi upadke, Leibanón ópal olmaldógab, marü nuguzamón ab nótökse. ³ Wirrian Arüng God marü sab ki bles myó akó marü küppükü ki myó, igósüm ma sab abün bwóbab pamkol-pamab abbobat namulo! ⁴ Wa sab marü ki bles kyó akó marü olmalbobatal, wa Eibrramónzan bles syónürr. Ene igósüm, ini tüp sab marü yarile, ma errkya ne nyayabendóla mogob pamzan, God Eibrra-amón ne tüp sekyanórr!" ⁵ Aesak Zeikobón we zirrapónórr Padan Arram, Leibanka, Betuelón siman olom. Wa Arram bwób pam yarilürr, Rrebekan naret, Zeikob a Isao, ibü aip.

Isao Akó Darriü Keinan Kol Upadórr

⁶ Isao umul bainürr wagó, Aesak Zeikobón kuri bles yónürr akó oya we zirrapónórr Padan Arram, olgabi kol apadóm. Wa ta umul bainürr wagó, Aesak Zeikobón nóma bles yónürr, wa oya arüng bóktan ekyanórr wagó, "Ma sab Keinan kol apadgu." ⁷ Wa akó umul bainürr wagó, Zeikob tóba aipab nisab bóktan kuri arrkrrurr, da wa we bupadórr Padan Arram. ⁸ Isao ugón umul bainürr wagó, oya ab Aesak ubi-koke yarilürr Keinan kolóm. ⁹ Da wa we wamórr Isma-elka, Eibrra-amón siman olom, akó oya óp olom we upadórr, ngi Ma-alat, Nebayotón bólbot nótó warilürr. Isao ngaen-gógópan ngibürr ne kol yazebórr, wa ma oya ibüka daniyónürr.

Zeikobón Nus Betelóm

¹⁰ Zeikob Berrsyiba nóma amgatórr, ama Aran wamlórr. ¹¹ Wa darrü bwób poko nóma semrranórr, da wa we amilürr utüm, zitülkus abüsa bótao bwóbdü wamlórr. Wa darrpan ingülküp ola kla ipadórr, singül müözüm ingrinürr, da utüm we wamórr. ¹² Wa igó nus umtulürr wagó, bata tüpdü alanirrún yarilürr, solo ama kwit amrrarrón yarilürr. Ene batana, Godón anerrua kwit bangülürr akó tüp tübabiliürr. ¹³ Da módoga, [LOD] bata kwitüm zamngólólórr,* da wa we bóktanórr wagó, “Ka LODla, ka marü abbobat Eibrra-amón God akó marü ab Aesakón God. Ka sab marü ini tüp mókyeno, mató akó marü olmalbobatal, ma errkyá ne utürrünla. ¹⁴ Marü olmalbobatal sab igó korale, wamaka atang-koke buru ini tüpdüzan. I sab blaman bwób ayonórre, akó arratnórre blaman órdóma: bolmüöt, solomamtae, dorrmet, akó malubarr. Ini tüpdü blaman pamkolpam sab bles bairrún korale marükama akó marü olmalbobataldóma. ¹⁵ Da módoga, ka sab asi namulo mankü, akó ka marü módlanglo blaman bwóbdüma, ma nega wamlo. Ka akó sab marü kalkomolo ini tüpdü. Ka marü koke molkomolo, kókó ka sab blaman kla tómbapono, ka marü ne [alkamülkoke bóktan] mókyarró.”

¹⁶ Zeikob nóma saogórr utürrún klama, wa bóktanórr wagó, “Amkoman, LOD asine ini bwóbdü, da ka umul-kók namüla wagó, LOD

* **28:13** Ngibürr Ibrru bóktane wialómórrón Bwób Zitüł pebadó inzan angrirrüna: LOD oya kabedó zamngólórrón yarilürr.

28:13 Bwób Zitüł 13:14-15 **28:14** Bwób Zitüł 12:3; 22:18

asine aini.” ¹⁷ Wa gum yarilürr, da bóktanórr wagó, “Ini wata gyabi akó gum angón bwóba! Ini darrü kla kokea: ini amkoman Godón müôte; ini amkoman kwitüdü bamşel mamtaea!”

¹⁸ Irrbianande darrü ngürr nóma türsümülürr, tóba müözüm ne ingülküp ingrinürr, da ipadórr, ama alaninürr oya ene poko gyagüpi amaiküm. Da [olib] oel we ekanórr ene ingülküp kwitüdü.[†] ¹⁹ Wa ene bwób ngi we ngyesilürr Betel.[‡] (Da ngaen ene wirri basirr igó ngilianónóp, Luz.) ²⁰ Da Zeikob larüng alkamül-koke bóktan] tónggapónórr Lodka. Wa igó yarilürr wagó, “God ne kürükä asi nóma yarile, akó wa ne kürü nóma kódlangle ini bwób mamoande, akó wa ne kürü alo kla akó mórrkenyórr bamelóm nóma klióle, ²¹ akó ka ne sab morroal nóma alkomolo kólba aban basirrdü, da Lod ama sab igósidi kürü God yarile. ²² Ini ingülküp, ka ne kla alanindóla marü gyagüpdü ódódóm, sab Godón [ótók] müót yarile. Blaman elklazadógab, ma sab kürü ne kla kliólo, ka sab marü [wantent] mókyalo.”

29

Zeikob Leibanón Müót Basirrdü Abzilürr

¹ Zeikob tótókóm akó we bupadórr. Abusa nólgiabi banikda, wa ama ene pamkolpamab tüpdü wamlórr. ² Da módóga, kwat-kwat wa nae badu sesenórr pórrpótyapdó. Ene pokodó aüd

^{28:17} Bwób Zitül 35:1 † ^{28:18} Wa oel ekanórr ene ingülküp kwitüdü Godón akyanóm, oya ngi wirri kwitüm amngyelóm.

^{‡ 28:19} Betel ngian küp módóga: Godón Müót ^{28:19} Bwób Zitül 35:14

[sip] kopo koralórr, ngón bagólórr badu kabedó. Ene sipab nae anón badu yarilürr. Da nae badu kugupi ait poko wirri ingülküpi murrausürrün yarilürr. ³ Blaman sip ngabkan kolpama tibiób sippükü nóma kwób tóbazenórre, sip ngabkan kolpama badu murraus ingülküp kubó ugón yanerre ene kugupidügab. I tibiób sip nae ugón nómyerre. Ene sipab nae anóna nóma blakóne, ene ingülküp kubó akó salkomórre tóba pabodó murrausüm.

⁴ Zeikob ene sip ngabkan pam nümtinóp wagó, “Kürü gómdamal, e ia nubógabakla?”

I darrem bóktan yalkomólóp wagó, “Ki Arran wirri basirrdügabakla.”

⁵ Zeikob akó ibü nümtinóp wagó, “E ia Leibanónbóka umulakla, Na-orrón bobat?”

I bóktan yalkomólóp wagó, “Ó, ki umulakla oyabóka.”

⁶ Zeikob bamtin bóktan poko akó nümtinóp wagó, “Ia wa taiase?”

I bóktan yalkomólóp wagó, “Ó, wa taiase. Ngaka, oya óp olom Rreizel wóni tóba sippükü tótókdo.”

⁷ Zeikob bóktanórr wagó, “Ngakónam, ini abüs singülküpa. Ini we abüs küp kokea sip darrpan pokodó amarrum. E sip nae nómjenam, da kubó akó yakonamke twal alom.”

⁸ I bóktan yalkomólóp wagó, “Ki gaodó kokeakla, kókó kubó blaman sipa kwób tóbazene. Da darrpan mün ki kubó ingülküp igósidi yanerre nae badu kugupi ait pokodágab. Da ki kubó sip nae ugón nómyerre.”

⁹ Zeikob wa ene pampüküzan ikik yarilürr, Reizel ugón tübzilürr tóba aban sippükü, zitulkus wa sip ngabkan kol warilürr. ¹⁰ Reizel Leibanón olom warilürr akó Leiban Zeikobón aipan naret* yarilürr. Zeikob Reizelón nóma osenórr, Leibanón sippükü, wa wamórr badudü, ingülküp yanenórr, badu murrausürrün kla, da tóba nungzamón aban sip nae we nomyenóp. ¹¹ Zeikob Reizelón uprukürr, da wirribóka we yón sabinürr. ¹² Wa Reizelón uzazilürr wagó, "Ka Rebekan olomla; marü aban nungzamón." Da Reizel busorr ab azazilüm.

¹³ Leiban ene bóktan nóma arrkrrurr wagó, kürü bólbotan oloma kuri tame, wa büsai wamórr oya asenóm. Oya amiögürr, iprukürr, da oya ipadórr, idódürr tóba müötüdü. Zeikob adrratórr oyaka blaman ne klama tómbapónónóp. ¹⁴ Leiban Zeikobka bóktanórr wagó, "Amkoman, ma kürü kólbanan okómópdögabla akó kólbanan óedögabla." Zeikob Leibanka darrpan melpalóm ngyabenórr.

Zeikob Ibü Nümiögürr, Lia akó Reizel

¹⁵ Ene melpal kakóm, Leiban Zeikobka we bóktanórr wagó, "Ma wa kürü minggüpanan nungzamónla, da ma sab kürü popa zaget koke tómbapolo. Ma kürü kyal, marü darrem sab laró kwarile."

¹⁶ Leibanón nis ngul olom nis namülnürri. Ngaen kol ngi Lia, akó solo kupo ngi Reizel. ¹⁷ Lian ilküp agür ngarkwatódó koke

* **29:10** Leiban Zeikobón nuguzamón ab yarilürr, zitulkus Zeikobón aip Rebeka Leibanón bólbot warilürr.

namülnürri, a Reizel ma amkoman morroalan agurr kol dólóng warilürr. ¹⁸ Zeikobón amkoman [moboküpdu ubia] wamórr Reizelka, da wa bóktanórr Leibanka wagó, "Ka sab 7 pailüm zaget namulo marünkü, marü solo kupo óp olom Reizelón amiógüm."

¹⁹ Leiban bóktanórr wagó, "Morroal igósa, ka oya sab marü mókyeno, a darrü pam koke. Ae namülün kankü." ²⁰ Da Zeikob zaget yarilürr 7 pailüm Reizelón amiógüm. Ene tonarra igó bainürr, wamaka äud ngürr korálórr oyaka, zitülkus oya amkoman moboküpdu ubi yarilürr Reizelka.

²¹ 7 Pail kakóm Zeikob bóktanórr Leibanka wagó, "Ma kürü kol ugó kókya. Kürü zaget ngarkwata kuri blakóne. Ki kubó usadi umtuli."

²² Leiban blaman ene basirr kolpam ngibaunürr, da kol amióg tóre we tónggapónórr. ²³ Ene irrüb Leiban tóba ngul olom Lian ugón tudódürr Zeikobón amiógüm. Da i ma usadi we umturri. ²⁴ (Leiban tóba [leba zaget] ngulmokur ngi Zilpa Lian okyanórr oya leba zaget kolóm bainüm.)

²⁵ Da módóga, darrü irrbi Zeikob Lian osenórr. Zeikob wamórr kókó Leibanka da bóktanórr wagó, "Ma kürüka ini ia pokó tónggapóna? Ka wa tai Reizelónkü zaget namülnürrü, ta ia koke? Ma kürü iade ilklió külina?"

²⁶ Leiban bóktan yalkomólórr wagó, "Kibü gida ala inzan babula, solo kupo ngaen-gógópan akyanóm müór. Wata kubó müór ngaen-gógópan nareta ipüde. ²⁷ Ngaen-gógópan ma darrpan udai kol apad tóre elakono, ene udai

kakóm ki sab marü solo kupo óp olom igósidi mókyerre, ma ne akó 7 pailüm zaget nöma namulo kürünkü.”

²⁸ Zeikob abinürr, da ene barnginwóm elakónorr ene udai kugupidü Liadi, da Leiban oya tóba óp olom Rreizelón kolóm we ekyanórr. ²⁹ (Leiban tóba leba zaget ngulmokur, ngi Bila, Rreizelón okyanórr oya leba zaget kolóm bainüm.) ³⁰ Zeikob Rreizelón upadórr, usadi umturri, da oya amkoman moboküpdu wirrian ubi yarilürr Rreizelka; Liaka ma taiwan ubi koke. Da wa akó ngibürr 7 pail amanórr Leibanónkü zagetóm.

Zeikobón Olmal

³¹ Da [LOD] nöma esenórr Zeikobón moboküpdu ubi koke yarilürr Liaka, wa oya kwat tapasukurr olmal basenóm. A Rreizel wa olmal balngón-koke kol warilürr. ³² Lia bikóm esenórr, mórranórr olom siman. Wa ngi ngyesilürr Rruben.[†] Wa igó bóktanórr wagó, “LOD amkoman esenórr kürü müp, kürü müóran moboküpdu ubi kubó kürüka igósidi yarile.”

³³ Lia akó bikóm esenórr, darrü siman olom ilngumilürr. Igó bóktanórr wagó, “Zitülkus LOD igó arrkrrurr, kürü müóran moboküpdu ubi babula kürüka, da wa akó kürü ini igósidi kókyene.” Da wa igósidi ngi ngyesilürr Simion.[‡]

³⁴ Wa akó bikóm esenórr, da nöma mórranórr, wa bóktanórr wagó, “Ini äud ngim siman olom

[†] **29:32** Rruben ngian kùp módóga: ngaka, siman olom módóga.

[‡] **29:33** Simion ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana. Oya kùp módóga: wa arrkrruda.

ilngumila kólba müóranksü. Ini tonarr wa sab kürü minggúpanan arróbórrón yarile.” Da wa olommokur igósidi ngi ngyesilürr Libae. §

³⁵ Lia bikóm akó esenórr. Nóma mórranórr, siman olom ilngumilürr. Wa bóktanórr wagó, “Ini tonarr ka LODÓN yagurlo.” Wa oya igósidi ngi ngyesilürr Zuda.* Ene kakóm, oya olmal basena ugón piküp bainürr.

30

¹ Reizel nóma esenórr wa, “Ka Zeikobónkü olmal koke balngóndola,” oya gyagüp kolaea omkalórr tóba naretódó. Da wa Zeikobón yalórr wagó, “Ma kürü olmal kólngó! Koke ne nóma, ka sab narrótoko.”

² Zeikob ngürsilüm bainürr Reizelka. Da bóktanórr wagó, “Ia ka Godón pabodómla, marü nótó arrmatóda olmal balngón-gum?”

³ Reizel we bóktanórr wagó, “Bila wóni, kürü leba zaget kol. Kubó usadi umtulamke, igósüm wa sab kürünkü olmal iade balngóne. Ka ma sab olmal oyakagab yazebo.”

⁴ Da wa tóba leba zaget kol Bilan Zeikobón kolóm ekyanórr. Zeikobdi umturri, ⁵ ó Bila bikóm we ipadórr, da siman olom ilngumilürr oyankü. ⁶ Ene ngarkwatódó, Reizel bóktanórr wagó, “God pupo syónürr ka dümdüm kla tónggapórró, akó wa kürü bóktan kuri turkrrue, da wa kürü siman olom kókyene.”

§ **29:34** Libae ngi darrü Ibrru bóktan opor minggúpanana. Oya küp módóga: arrób. * **29:35** Zuda ngi darrü Ibrru bóktan opor minggúpanana. Oya küp módóga: agür.

Wa ngi igósidi ngyesilürr Dan.* ⁷ Solkwat Bila akó bikóm esenórr. Zeikobónkü nis ngim siman olom ilngumilürr. ⁸ Ene tonarr Reizel bóktanórr wagó, “Ka kólba naretpükü wirri arüngi bóka bamgünürrü, da ka oya singül kwata kuri natóka!” Da wa igósidi ngi ngyesilürr Naptali.†

⁹ Lia tóba nóma basenórr wagó, oya olmal balngóna kuri piküp bainürr, wa tóba leba zaget kol Zilpan upadórr, Zeikobón ekyanórr kolóm. ¹⁰ Lian leba zaget kol Zilpa siman olom ilngumilürr Zeikobónkü. ¹¹ Olgab Lia bóktanórr wagó, “Kürü morroal ia kine,” da wa oya ngi ngyesilürr Gad.‡

¹² Zilpa akó nis ngim siman olom ilngumilürr Zeikobónkü. ¹³ Lia bóktanórr wagó, “Errkya ka bagürdümla. Blaman kola kürükwata sab igó bóktanórre wagó, ‘Wa bagürdo.’” Da wa olommokur igósidi ngi ngyesilürr Asyerr.§

¹⁴ [Wit] abül tonarr nóma yarilürr, Rruben ngaon bwóbdü wamórr. Wa ola ngibürr bikóm basen nugup zid* nosenóp. Da wa simarrurr tóba aipdü Liaka. Reizel bóktanórr Liaka wagó, “Gyaurka, kürü ngibürr moba olomanóm bikóm basen nugup küp a simkün külió!”

* **30:6** Dan ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanana. Oya küp módóga: wa pupo syórr darrü pama dümdüm kla tónggapónórr. † **30:8** Naptali ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüpanan. Oya küp módóga: bóka bamgün. ‡ **30:11**

Gad ngian küp módóga: morroal ain. § **30:13** Asyerr ngian küp módóga: bagürwóm. * **30:14** Bikóm basen nugup zid, Mórrke-mórrke módóga: mandrake. Alo nugup kokea, merrsinüm ipadnóp kolab okómóp morroal ainüm.

15 Lia Reizelka bóktanórr wagó, “Ia marüka gaodó kokea, ma kürü müór kürrkyórró? Kürü olomanóm bikóm basen nugup kùp akó simkün ia akó mató sazebo?”

Da Reizel bóktan yalkomólórr wagó, “Taia, ma ne moba olomanóm bikóm basen nugup kùp a simkün nóma klino, ene darrem módóga, e kubó Zeikobdi umtuli ini irrüb.”

16 Ene simam Zeikob ngaon bwóbdügab nóma tolkomólórr, Lia natókórr oya asenóm. Oyaka bóktanórr wagó, “Ma kubó kürüka umtulo. Ka marü kuri mümiga kólba olomanóm bikóm basen nugup kùp a simküni.” Ene irrüb i Zeikobdi we umturri.

17 God Lian bóktan turrkrrurr. Wa bikóm esenórr, **5** ngim siman olom ilngumilürr Zeikobónkü. **18** Lia bóktanórr wagó, “God kürü darrem kuri salkomóle, kólba leba zaget kol kólba müór akyanóm.” Da igósidi ngi ngyesilürr Isakarr.[†]

19 Solodó Lia akó bikóm esenórr. Zeikobónkü **6** ngim siman olom ilngumilürr. **20** Lia bóktanórr wagó, “God kürü morroalan lgyaur kla] kuri kókyene. Errkya ini tonarrdó kürü müóra kürü morroal tonarre ngakakale, zitulkus ka oyankü **6** simanal olmal kuri balngórró.” Igósidi ngi ngyesilürr Zebulun.[‡]

21 Ngibürr tonarr kakóm, Lia akó óp olom ulngumilürr. Daena ngi okyanórr.

[†] **30:18** Isakarr ngi darrü Ibrru bóktan opor minggüapanan. Oya kùp módóga: darrem asine. [‡] **30:20** Zebulun ngian kùp módóga: wa gyaur kla ipadórr.

22 Da Godón Reizelónbókama ngam-bangólórr; wa oya bóktan turrkrrurr, da wa oya olmal basen alóp akó tapasukurr. **23** Da Reizel bikóm esenórr a siman olom ilngumilürr. Wa we bóktanórr wagó, “God kürü ene büód kuri amaike.” **24** Reizel tóba siman olom ngi ngyesilürr Zosep.§ Wa bóktanórr wagó, “Kürü [LOD] akó darrü olom ki kókyá oya kakóm.”

Zeikob a Leiban [Sip] Arrgrrat Bóktan Tónggapórri

25 Reizel Zosepón nóma ilngumilürr, Zeikob Leibanka bóktanórr wagó, “Kürü kya zirkapó kólba kwata, kólbanan ngyaben tüpdü alkomólóm! **26** Ma kürü kol a akó olmalpükü külüó, ka nibióbkü zaget namülnürrü marünkü, ó ka kólba kwata ugón bupudo. Ma umulóla ka ne ngarkwatódó zaget tómbapón namülnürrü marünkü.”

27 Da Leiban bóktan yalkomólórr wagó, “Ma moba obzek kwata kürüka ne morroal nóma seserró, da ma kankü ae namülün. Ka umul bairrü ngibürr umul-kók ne pokoa tómbapónónóp wagó, LOD kürü marübókamde mórrrel kókyanórr. **28** Moba zaget darrem ngiblia, da ka sab marü darrem mülino.”

29 Zeikob bóktanórr wagó, “Ma umulóla ka marünkü ia zaget tómbapónórró akó marü sip a [kau] ngarkwata kürü tangdógabi ia dódórr bailürr. **30** Marü aüdan kau a sip kwarilürr, ka ngaensingül nóma tamrró. Errkya marü ma wirri ngarkwat kau a sipako. Da LOD marü

§ **30:24** Zosep ngian küp módóga: wa akó darrü ki emngyel.

kuri bles mine, ka negama wamnórró. Da ma ia, ka kólbanan olmalkolabkü zaget nómatan tómbapolo?”

³¹ Da Leiban imtinürr wagó, “Ka marü ia laró darrem mókyeno?”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ma kürü darrü darrem kla akyan-gu. Wata darrpan kla ma tónggapono. Ka wata sab marü sip a [gout] ngabkalo, ma ne kürü ini bóktandó nómá tüberino: ³² Ka kya ini ngürr kóbó wamlón marü blaman sip a gout ngabkankü. Ka blaman pug pokopükü sip kubó tibi-tibi pokodó irrbulo, akó blaman pugan sip kupo. Ka akó kubó baeb pokopükü gout inzan nangónónómo. Kürü darrem sab we kla kwarile. ³³ Sab ugórr ma büsai eseno wa, ka ia amkoman namülnürrü marüka, ma sab kürü darrem amzyatóm nómá tamo. Blaman gout baeb pokopükü babul ne kla kwarile, akó sip kupo pug-koke ne kla kwarile, ma ugón umul baino wagó, gómol-gómól azebórrónako.”

³⁴ Leiban abinürr wagó, “Ó, ka ubi baina. Inzan ki tómbapó, mazan namüla.” ³⁵ A ene dadan ngürrdü, Leiban tibi-tibi amalórr blaman baeb pokopükü simanal gout akó ópal gout ngibürr goutüdügab. Akó blaman pugan sip kupo dadanzan nangónónóp. Da wa yazebórr, tóba simanal olmal nülinóp ngabkanóm.* ³⁶ Leiban ne sip a gout yazebórr, wa we klampükü wamórr aüd ngürr ngarkwat kan Zeikobkagab.

* ^{30:35} Leiban Zeikobón ilklió-iliónürr. Wa Zeikobón singül kwata wamórr tóba pug pokopükü sip a gout azebóm.

Zeikob we yarilürr, Leibanón ngibürr sip a gout ngabkanóm.

³⁷ Zeikob arról nugup[†] tiz singgalgónórr. Ngibürr sopae bazebde, wa baeb wi tómbapónórr, zitülkus ngibürr ene nugup tizab aumana kwin ama panzedó togobórr. ³⁸ Zeikob olgabi ene baeb wiagótórrón nugup tiz irrbünürr blaman nae currópdü. Wa inzan we zitülkusdü irrbünürr, i wata sip a gout ibü obzek kwata ki korale, i nae anónóm nóma togoble. I nae anónóm nóma togoblórr, ibü ene kupo balngón ubia ugón yazeblórr. ³⁹ Sip a gout ene nugup tiz obzek kwata tibióbbóka olngolórr. Solodó ene ópala küsil kupo balngónónóp. Ngibürr ngüin wibagótórrón, ngibürr ngüin kari baeb pokopükü, ngibürr ngüin wirri baeb pokopükü.[‡] ⁴⁰ Zeikob ene küsil sip a gout kupo nürrgrütóp ene dudu ngorodógabi. Wa barre sip a gout irrbünürr obzek ama Leibanón pug a wi-wi sopae kwóbdü. Wa tóbankü sip a gout yabül we ngarkwatódó tómbapónórr. Wa tóba yabül Leibanónpükü koke dayónürr. ⁴¹ Ene arüng sip a gout kubó dabyónüm nóma bairre, Zeikob kubó ene tiz ibü obzek kwata irrbüle ene nae currópdü. Ene igósüm, i kubó ene tiz minggüpanandó dabyónórre. ⁴² Zeikob nugup tiz koke irrbünürr arüng-koke sip a gout, ibü obzek kwata. Da olgabi módóga, arüng-koke sip a gout Leibanka ogoblórr. A morroal arüng

[†] 30:37 Wa äud nugupdügab tiz singgalgónórr. Ibü ngi Mórrke-mórrke módágako: poplar, almond, akó plane. [‡] 30:39 Zeikob abün sip akó gout yazebórr zitülkus God oya bles yónürr, nugup tizabbókamde koke (31:9).

klama Zeikobka ogoblórr. ⁴³ Inzande Zeikob wirri mórel pamóm bainürr. Oya abün sip a gout, leba zaget kolpam, akó [kamel] a [donki] kwarilürr.

31

Zeikob Leibankagab Busorr

¹ Darrpan ngürr Zeikob arrkrrurr Leibanón simanal olmala ne poko ikik kwarilürr wagó, “Zeikob mibü aban blaman elklaza kuri imtyónürr; wa tóba mórel kuri ipadórr mibü aban elklazadógbab!” ² Zeikob ta umul bainürr Leibanón térrmen tulmila ama darrü tonarr bainürr; ngaen-gógópan inzan koke yarilürr. ³ Da [LOD] Zeikobka bóktanórr wagó, “Ugó alkomał moba abalbobatalab tüpdü akó moba zonaretaldó. Ka sab marüka asi namulo.”

⁴ Da módóga, Zeikob bóktan we zirrapónórr Reizel a Lia ibü tótókóm [sip] a [gout] ngabkan bwóbdü. ⁵ Wa ibüka bóktanórr wagó, “Ka kuri esena yabü aban térrmen tulmil ngaen inzan koke yarilürr. A kürü aban God kankü asi yarilürr. ⁶ E umulamli ka yabü abankü kólba amkoman arüngi zaget namülnürrü. ⁷ A yabü aba ma kürü pugdü küngrilürr; wa kürü darrem kla amaiksimaik nangónónóp 10 münüm. God ma oya koke ok yónürr kürü kulainüm. ⁸ Leiban igó nóma bóktanórr wagó, ‘Pug pokopükü sip a gout marü darrem kwarile,’ da God wató tónggapónórr blaman sip a gouta pug pokopükü kupo balngónóm. A Leiban igó nóma bóktanórr wagó, ‘Wi bagótórrón sip a gout marü darrem kwarile,’ da God wató tónggapónórr blaman sip

a gouta wi bagótórrón kupo balngónóm. ⁹ Inzan kwata God yabü aban sip a gout kuri imtyónürr, ama kürü kuri küliónürr.

¹⁰ “Sip a gout, ibü darrpan pokodó ut ubi nóma semrranórr, ka igó nus umtulürrü. Ka we kla eserró simanal gouta ópalpükü nóma dabyónóp: ibü nguin wi bagótórrón, pug pokopükü, akó póróm-póróm kwarilürr. ¹¹ [Godón anerrua] kürüka nus bóktan yarilürr wagó, ‘Zeikob!’ Ka bóktan yalkomólórró wagó, ‘Ka inamüla.’ ¹² Da wa bóktanórr wagó, ‘Tai ngaka, ese! Ne simanal gouta ópal goutpükü dabyóndako, ibü nguin wi bagótórrón, pug pokopükü, akó póróm-póróm kwarilürr. Ka ini poko igósidi tónggapóna, zitulkus ka blaman ene poko basen namülnürrü Leiban marüka nebóka elngólórr. ¹³ Ka ne Godla marüka nótó okaka tübyónürr Betelóm, ma ne [olib] oel nóla ekarró ingülküp kwitüdü kürü [ótökóm], akó ma [arüng alkamül-koke bóktan] nóla tónggapórró kürüka. Ma ugó bupa, da ini kantrri amgat. Moba amtómól tüpdü alkomól.’”

¹⁴ Reizel a Lia bóktan we yalkomólórrí, “Kibü aban elklaza ia asi korale kibü azebóm oya büdül kakóm? ¹⁵ Wa kibü amkoman mogob kol niszan ngakanda. Wa kibü marüka darreme tómrókórr, da wa ene mani kuri elolórr. ¹⁶ Amkoman, God blaman ne elklaza mibü abdógab kuri imtyónürr, errkyá ma midipa akó mibü olmalabko. Da ma tónggapó, marü God enezan mile.”

¹⁷ Da módóga, Zeikob bupadórr, tóba kol a olmal [kamelab] kwitüdü we yamselórr, ¹⁸ da wa tóba blaman ngabyón lar singül kwata nolngomólnóp, akó blaman ne elklaza kwób isurr

Padan Arramóm. Wa we klampükü alkomólórr tóba abdó Aesakka, Keinan tüpdü. ¹⁹ I solkwat bakonórr, Reizel tóba aban müótan obae godab dandang kla góml-gómól ngaen-gógópan ugón yazebórr, Leiban nóma wamórr sip ngüin alüküm. ²⁰ Ene kwitüm, Zeikob Leibanón, Arramia pam, we ilklió iliónürr; wa oya koke umul-umulan ngitanórr wagó, wa busodase. ²¹ Da wa tóba blaman elklazapükü we busorr oya ne kla koralórr. Wa Yúprreitis tobarr we banikürr, obzek ama ola yarilürr Gilead podopükü bwóbdü.

Leiban Zeikobón Solkwat Akyanórr

²² Aüd ngim ngürrdü, Leibanón ugón izazilóp wagó, Zeikob busorróna. ²³ Leiban tóba simanal zonaretal yazebórr, da 7 ngürrüm Zeikobón we kolakyanónóp solkwat. Oya we emrrónóp Gilead podopükü bwóbdü. ²⁴ Da God ene irrüb nus tamórr Leibanka, Arramia pam, da oyaka we tóbtanórr wagó, "Ma umul-umul namulo Zeikobka kolae pokó bóktan-gum!"

²⁵ Leiban Zeikobón nóma emrranórr, wa tóba palae müót Gilead podopükü bwóbdü ingrinürr singül kwata. Leiban tóba zonaretalpükü tibiób palae müót ta ola balmelóp. ²⁶ Leiban Zeikobka bóktanórr wagó, "Ma ia pokó tónggapórró? Ma kürü ilklió kliórrü, akó ma kürü ngul olom nis góml kwata tüdódürrü, wamaka ma gazirr pokodügab nüpadórró. ²⁷ Ma kürükagab piküpan iade sibsorró akó ilklió kliórrü kürü? Ma kürü koke iade közazilürrü? Ene igósidi, ka marü ki zirrkapórró barnginwómi wórrpükü,

tambarran* bólkalkü akó ap† batulkü. ²⁸ Ma ta kürü koke ok kyórró kólba bobatal akó ngul olom nis aprüküm ibü yawal boweanóm. Ma gonggo poko tónggapórró! ²⁹ Kürü ene arüng asine marü kulainüm. A irrüb marü aban God kürüka tóbtóne wagó, ‘Ma umul-umul namulo Zeikobka kolae poko bóktan-gum!’ ³⁰ Ma igósidi bu-padórró, zitülkus marü wirrian ubia müpadórr moba aban müót basirrdü alkomólóm. A ma kürü godab dandang kla gómol-gómól iade yazebórró?”

³¹ Zeikob bóktan yalkomólórr Leibanka wagó, “Ka gum namülnürrü, zitülkus kamaka ma sab moba óp olom nis arüngi nüpuðo kürükagab. ³² Ma ne darrü olom nóma eseno marü godab dandang kla noakamako, da wa koke ki ngyabe. Mibü zonaretalab ilküpdu ma müób kóbó yamkü, ia marü darrü kla kürüka asine. Asi ne nóma yarile, ipadke!” Zeikob umul-kók yarilürr wagó, Rreizel Leibanón obae godab dandang kla gómol-gómól wató yazebórr.

³³ Da Leiban Zeikobón palae müótüdü bangrinürr angónóm, akó Lian palae müótüdü bangrinürr, akó nis zaget kol nisab palae müótüdü ta bangrinürr, a wa ma darrü kla koke esenórr. Ol-gabi ama Rreizelón palae müótüdü bangrinürr. ³⁴ Rreizel wató yazebórr oya obae godab dandang müótüdü kla, da tóba kamelan kakota mórran kla gómöldó kolatanórr, ó tüób ma ene kwitüdü mórran warilürr. Leiban blaman bwób

* ^{31:27} tambarran, Mórrke-mórrke módoga: tambourine.

† ^{31:27} ap gitazan klama. Oya dokyanan syeako. Mórrke-mórrke módoga: harp.

engólórr ene palae müótüdü, a wa ma darrü kla koke esenórr.

³⁵ Reizel tóba abdó bóktanórr wagó, “Ma kürüka ngürsilgu, ka kari gyaur kokela, a ka gaodó kokela marü obzek kwata zamngólóm, zitülkus ka kólba kolab azidpükümla.” Leiban ene palae müót enan engónórr, tóba obae godab dandang müótüdü kla ta kokean nosenóp.

³⁶ Leibanón nóma blakónórr, Zeikob ngürsil yarilürr oyaka, da bóktanórr wagó, “Ka ia laró kolae térrmen tónggapórró? Ia ka laró kolae tonarr tónggapórró, da ma kürü igósidi kolakyandóla? ³⁷ Da ma kürü blaman elklaza kuri bapila; darrü kla ia ma esena marü müótan ne kla yarilürr? Ma ne nóma esena, ini singri marü akó kürü pamkolpamab obzek kwata. Mibü nizan idi ki zaz tinünüm, amkoman ia nótóka.

³⁸ Ka mankü 20 pailüm namülnürrü kókóta errkyá. Marü sip a gout ibü bikóma koke kolae bainónóp. Ene tumum, ka darrü sip ngorodógab siman sip murr kokean elóngórró. ³⁹ Ka marüka darrü büdül sip akó gout kokean sidódürrü, narr lara ne kla okrralórr. Ka ibü gaodó kólbanóm sip a gout müliónürrü. Ngürr a irrüb gómol-gómol ne klama bamrüknóp, ma kürü darrem klamóm ta katonórró. ⁴⁰ Inzan yarilürr kürüka: blaman ngürrzan abüs urura kürü koklamlórr; irrüb ma ka güb térrngón aengnórró. Ka utüm nabe kainürrü. ⁴¹ Ka marü müótüdü namülnürrü 20 pailüm. Ka 14 pailüm zaget apoarró marü óp olom nisabkü, akó 6 pailüm marü sip a gout ngabkande, akó ma kürü zageten darrem ta amaiksimaik yangórró 10 münum. ⁴² Kürü

abbobat Eibrra-amón God, akó kürü ab Aesak ne Godón gum angólórr, wa kankü babul ne nómá ki yaril, ma amkoman kürü ngaen ki zirrkapórró tang küpan. A God ma kürü müp ngasekalórr akó ka ne wirri zaget tómbapónórró, da sim irrüb God marü zaz mine.”

*Leiban a Zeikob Tibiób [Alkamül-koke
Tónggapórrón Bóktan] Ingrirri*

⁴³ Leiban Zeikobka bóktan yalkomólórr wagó, “Ini kol nis kürü óp olom nisamli; ibü ta ne olmalko, kürü olmalko, akó ini ne sip a gout ta kürüko. Blaman elklaza ma ne kla basendóla, kürüko. A ka ma errkyá gaodó kokela darrü kla tónggapónóm kólba óp olom nis arrmatóm. ⁴⁴ Yao, ugó tam, mi errkyá alkamül-koke tónggapórrón bóktan angrindamli, matóka kótó, da mibü sab we bóktana alngomól yarile.”

⁴⁵ Da Zeikob wirri ingülküp ipadórr, da alan-inürr, ene bóktan gyagüpi amaiküm. ⁴⁶ Wa tóba pamdó bóktanórr wagó, “Ngibürr ingülküp dakainam.” Da i ingülküp yazebóp, darrpan kwób we apónóp. Da i blamana alo we elop ene ingülküp kwób ne yarilürr. ⁴⁷ Leiban ene ingülküp kwób ngi we ngyesilürr wagó, Zegarr Sa-aduta,[‡] akó Zeikob ta ngi ngyesilürr wagó, Galid. §

⁴⁸ Leiban Zeikobka bóktanórr wagó, “Ini ne ingülküp kwóbe errkyá mibü gyagüpi amanik

^{‡ 31:47} Zegarr Sa-aduta ngian küp Arram bóktane módóga: gyagüpi amanik ingülküp kwób. § ^{31:47} Galid ngian küp módóga Ibrru bóktane: gyagüpi amanik ingülküp kwób.

timama; matóka kótó.” Zeikob ene ingülküp kwób Galidbóka igósidi ngyesilürr. ⁴⁹ Leiban ta bóktanórr wagó, “LOD sab ilküp ki singri mibüka, mi sab enezan bürrgrüti,” da ene ingülküp kwóban darrü ngi we kla yarilürr, Mizpa.* ⁵⁰ Leiban akó bóktanórr wagó, “Ma ne sab kürü óp olom nis kle-kle nóma ngankalo, ó akó ma ne ngibürr kol nóma bumigo, mibü ne darrü pama koke nóma tósene, gyagüpi wam, God mibü wató ngabkanda.”

⁵¹ Leiban akó Zeikobka bóktanórr wagó, “Ingülküp kwób yóni, akó kokrrap ingülküp ta yóni, ka ne kla alanina mibü aodó, matóka kótó. ⁵² Ini ingülküp kwób akó ini alanirrún ingülküp mibü timam nisamli, wagó, ka sab koke bôrrgróto marü kolae ainüm, ó ma ta inzan, ma sab koke tóbgróto kürü kolae ainüm. ⁵³ Eibraramón God akó Na-orrón God, ibü ab nisab God nótóke, mibü sab wató ki zaz tiyón.”

Da Zeikob arüng alkamül-koke bóktan we tónggapónórr Godón ngidü, oya ab Aesak ne Godón gum angólórr. ⁵⁴ Zeikob ola podopükü bwóbdü ngoyón lar emkalórr, da ngibürr murr pokó urdü yamselórr Godón agürüm, da akó tóba kolpam we ngibaunürr usakü ene ngibürr murr pokó alóngóm. Ibü alongaloa nóma blakónórr, i ene irrüb ola bazurrurr.

⁵⁵ Zokrrok darrü irrbi, Leiban tóba bobatal akó óp olom nis nüprükóp, akó bles nütünóp.

* **31:49** Mizpa ngian kùp móðóga: barrkyanan kwit azil müót (Mórrke-mórrke móðóga: watchtower).

Da Leiban ibü we bimgatórr, ama tóba bwóbdü alkomólórr.

32

Zeikob Isaon Asenóm Tómbapónدا

¹ Zeikob ta inzan tóba kwata wamórr, da Godón ngibürr anerrua oya semrrónóp. ² Wa ibü noma nosenóp, wa bóktanórr wagó, “Ini Godón marrgu-e!” Da wa ene bwób Ma-anayimbóka* igósidi ngyesilürr.

³ Zeikob ngibürr yada ódód pam zirrnápónóp oya singül kwata tóba naretódó Isaoka, Seirr bwóbdü, Idom tüpdü. ⁴ Wa ibü igó bóktan ikik nókrónóp wagó, “E kubó ini poko bóktónane kürü wirri pamdó Isaoka: ‘Zeikob, marü zaget pam, ini bóktan zirrsapóne marüka, ka Leibanka ngyaben namülnürrü, kókó tai ini ngarkwat. ⁵ Kürü [kau], [donki], [sip] a [gout] asiko, akó ópal a simanal [leba zaget] kolpam. Ka ini bóktan marüka zirrapóndóla, kürü wirri pam, igósüm ma moba obzek kwata kürüka morroal eseno.’”

⁶ Yada ódód pama noma tóbakonórr Zeikobka, i sidrrütóp wagó, “Ki marü naretódó, Isaoka ogoba. Wa errkya kwat-kwata marü asenóm. Wa 400 ngarkwat pampüküma.” ⁷ Zeikobón wirri guma ipadórr, akó müp gyagüpitótóka simiógürr. Wa pamkolpam nis kopo nangónórr, wankü nidi kwarilürr. Akó sip a gout, kau, akó [kamel], ibü ta inzan nangónóp. ⁸ Wa gyagüpi wamórr wagó, “Isao ne sab noma tame

* **32:2** Ma-anayim ngian küp módoğa: nis marrgu.

ngaensingül kopodó gazirrüm, darrü kopoan kekam yarile busom.”

⁹ Da Zeikob tóre ekorr wagó, “Kürü abbotat Eibrra-amón Godóe, akó kürü ab Aesakón God, kürü tóre turrkrru. O [LOD], ma kürükä tóbtarró wagó, ‘Mobanan tüpdü akó moba zitüł pamkolpamdó alkomólke’, akó wagó, ‘Ka sab morroal sidüdo marüka.’ ¹⁰ Ka marü ngarkwatódó kokela, ma ne morroal tonarr okaka simzazilürrü kürükä, marü zaget pam, akó ma ne kla tómbapónórr kürükä, mazan bóktarró. Ka Zodan tobarr nóma baniknürrü, kürü wata tupuruan yarilürr. Kürü ma errkyá nis wirri kopo nisamli! ¹¹ Kürü zid kyó, ka tóredóla, kólba naretan tangdógab, Isao, zitülkus ka gumla wa kubó tame kürü amkalóm, akó aipal tibiób olmalpükü. ¹² Da ma ta tóbtarró wagó, ‘Amkoman, ka sab morroal sidüdo marüka, akó ka marü olmalbobatal abün ninünümo, ena bürkós, malu nóreszane.’ ”

¹³ Zeikob ene irrüb ola umtulürr, akó darrü irrbi oya ne ngabyón lar kwarilürr, wa Isaonkü ini ngarkwat [gyaur kla] ilianórr: ¹⁴ 200 ópal gout akó 20 simanal gout, 200 ópal sip akó 20 simanal sip, ¹⁵ 30 ngómrin ópal kamel tibiób kupopükü, 40 ópal kau akó 10 simanal kau, 20 ópal donki akó 10 simanal donki. ¹⁶ Wa ibü wirri ngorodógab tibi-tibi arrgrratlórr, da zaget pamab tangdó irrbünürr, akó wa ibüka bóktanórr wagó, “E kürü singül kwata ogoblón; kan apólamke darrpan-darrpan ne kopoko.”

¹⁷ Zeikob ngaensingül kopo ne zaget pama arüng bóktan ekyanórr wagó, “Kürü nareta Isao

marü kubó nóma kómrróne akó mümtine, 'Ma noanla, akó ma ia nubó tótókdóla, akó blaman ini ngabyón lar marü obzek kwata noanko?' ¹⁸ da ma igó bóktanke magó, 'Ini marü zaget pam Zeikobón ngabyón larko. Wa gyaur kla zirrtapórre kürü wirri pam Isaonkü. Wa tüób kibü solodó akyanda.'

¹⁹ Zeikob akó dadan arüng bóktan nókyenóp nis ngim zaget pam, aüd ngim zaget pam, akó blaman ngibürr zaget pam oya ngabyón lar nidi nolngomólnóp, wagó, "E kubó wata dadan bóktan poko arüklamke Isaoka, e usakü nóma basenane. ²⁰ E wata kubó inzan bóktalamke magó, 'Marü zaget pama Zeikob kibü solodó akyanda.' " Zeikob gyagüpi wamlórr wagó, "Ka Isaon saul ino ini gyaur klame, ka singül kwata ne kla zirrbapóndóla; da solodó, ka oya nóma eseno, aprrapórr wa kubó kürü morroal küpüde." ²¹ Da Zeikobón gyaur klama oya singül kwata ogoblórr, a wa ma tüób ene irrüb dadan marrgudü ola umtulürr.

Zeikob a God Tibiób Bumiógtübumióg Namülnürri

²² Ene dadan irrüb Zeikob türsümülürr, tóba kol nis nüpadórr, tóba zaget kol nis, akó tóba 11 simanal olmal, Zabok sang kus bwób baurrlürr. ²³ Wa ibü dakla dorrodó nóma amanórr, tóba blaman elklazapükü zirrnápónóp dakla dorrodó. ²⁴ Da Zeikob tebean we burrmatórr,

Da darrü pama tamórr; i usadi we bu-miógtübumióg namülnürri tai kókó sisa tuninürr. ²⁵ Ene pama nóma ngakanórr igó, wa

gaodó koke yarilürr Zeikobón [ut-ut ainüm], wa Zeikobón darrü kartül yamurrürr, da ubi augürr, wa ene pampükü nóma bumiógtübumióg yarilürr. ²⁶ Da ene pama Zeikobka bóktanórr wagó, “Ka kya wamón, zitülkus sisa!”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ka marü kokean molkomolo, kókó ma kubó kürü bles kino!”

²⁷ Ene pama oya imtinürr wagó, “Marü ngi ia nótóke?”

Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Zeikob.”

²⁸ Da ene pama bóktanórr wagó, “Marü ngi sab myamem Zeikob koke yarile, a Isrrael,[†] zitülkus ma God akó pamkolpampükü bumiógtübumióg namüla, da mató bórrgrrota.”

²⁹ Da Zeikob oya imtinürr wagó, “Gyaurka, kürü moba ngi küzazil.”

A wa bóktan yalkomólórr wagó, “Ma kürü ngim iade kümtina?” Da wa oya we bles yónürr.

³⁰ Da Zeikob ene bwób Penielbóka[‡] igósidi ngyesilürr wagó, “Ene zitülkus módóga, ka Godón obzek esena, da ka ma wata arrólóla!”

³¹ Abüsa tüngürürr Zeikob Peniel bwóbzan sórrgrratlórr, da Zeikob tóba kartül amkónkü wamlórr. ³² We zitülkusdü, kókó errkyas ini ngürr, Isrrael pamkolpama kartül kusdü arróbórrón ne murrko koke alóngdako, zitülkus Zeikobón ene kartül murr yamurrürr.

[†] **32:28** Isrrael ngian küp módóga: i Godódi bumiógtumióg namülnürri. **32:28** Bwób Zitüł 35:10 [‡] **32:30** Peniel ngian küp módóga: Godón obzek. § **32:32** errkyas wa ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitüł peba ugón wialómóp.

33

Zeikob a Isao Baserri

¹ Zeikob kwit yazılıürr, da módoga, Isaon esenórr tótókde tóba 400 pampükü. Da olmal tibiób we nürrgrütóp: Lian tóba, Reizel akó nis leba zaget kol nisab go tibiób. ² Zeikob zaget kol nis tibiób olmalpükü ngaensingül irrbünürr, da Lia akó tóba olmal ibü solkwat atanóm, akó Reizel a Zosep solo dómdóm idi murrausürri. ³ Wa tüób singül apónórr ibükagab. Wa tóba naret noma ngorram syónürr, wa tóba singül 7 münumü tüp elkomólólórr oya morroal angónóm.

⁴ Isao sibsorr Zeikobka, da tange myangrao apónórr, oya iprukürr. Da i nizana yón namülnürri. ⁵ Isao kwit noma yazılıürr, wa kol nosenóp tibiób olmalpükü, da Zeikobón imtinürr wagó, “Ini ia nidipako mankü?”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ini we olmalako, God tóba [gail tonarrdóga] kürü küliónürr.”

⁶ Da zaget kol nisa tibiób olmalpükü ngorram sinóp, Isaon obzek kwata wakósingül nümgünóp, singül tüp előkóp. ⁷ Olgabi ma Lia tóba olmalpükü katókórr, wakósingül nümgünóp, singül tüp előkóp. Dómdóm Zosep a Reizel ta inzan kairri.

⁸ Isao imtinürr wagó, “Ka kwat-kwat ne ngabyón lar yabül tómrrónóma, ibü küp laróga?”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü wirri pam, i gyaur klamako, igósüm ma moba obzek kwata kürüka morroal eseno.”

⁹ A Isao bóktanórr wagó, “Kürü zoret, kürü gaodómako. Emorra marü ne klamko mobankü.”

¹⁰ Da Zeikob bóktanórr wagó, “Koke, gyaurka! Ma moba obzek kwata kürüka ne morroal nόma seserró, ini gyaur kla kürükagab sazeb. Marü obzek asende, wamaka ka Godón obzek kuri sesena, zitulkus ma kürü errkyadan morroal kuri küpüda. ¹¹ Gyaurka, ini gyaur kla sazeb, ka marünkü ne kla simarraua. God kürüka gail tonarr yarilürr, akó wa kürü abün elklaza küliónürr, ka ne clamóm namülnürrü.” Zeikob Isaon wata arüngi yatolórr, kókó Isao oya ubi ipadórr ene gyaur kla azebóm.

¹² Da Isao bóktanórr wagó, “Ugó tómbapó, da nau; mi darrpan mün aurri.”

¹³ A Zeikob oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü wirri pam, ma umulóla igó pokó wa, olmal arüng kokeako, akó ka umul-umul namulo ópal [sip] akó ópal [kau] ngabkanóm, zitulkus ibü kupo ngóm taedómako. Mi ibü ne wirri arüngi nόma amarru kwarilo wata darrpan ngürrüm, blamana kubó narrbarine. ¹⁴ Da kürü wirri pam, ma ngaensingül wamlón kürükagab, marü zaget pam. Ka kubó zaorrón akyalo, ngabyón larab akó olmalab agól ngarkwatódó, kókó ka sab marü memrrono, kürü wirri pam, Seirr bwóbdü, Idom tüpdü.”

¹⁵ Da Isao bóktanórr wagó, “Ka ta kubó kólba ngibürr zaget pam marüka módó bimgüta.”

Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, “Ma ene pokó iade tónggapónóm kaindóla? Kürü wirri

pam, ma moba obzek kwata kürüka morroal esena, ene gaodó kuri namüla.”

¹⁶ Da ene ngürr Isao bupadórr Seirr bwóbdü alkomólóm. ¹⁷ A Zeikob ma Sukot wamórr. Wa ola tóbankü müót előrr akó murr müót balmelórr tóba ngabyón larabkü. Ene basirr ngi igósidi ngyesilóp Sukot.*

¹⁸ Zeikob Padan Arram nóma amgatórr, wa Syekem wirri basirrdü morroal tübzilürr, Keinan tüp kugupidü, akó wa darrü marrgu wirri basiran obzek kwata tónggapónórr. ¹⁹ Wa tóba palae müót ne balmelórr, ene tüp poko 100 [silba] poko-e amiógürr Amorrón simanal olmaldógab, Syekemón ab. ²⁰ Wa [alta] ola előrr ene tüp pokodó, da ngi ngyesilürr wagó, El,[†] Isrraelón Gode.

34

Syekem Daenan Kle Tiz Wangónórr

¹ Darrpan ngürr Daena, Lia ne óp olom osenórr Zeikobkagab, wa Keinan basirr kol bangónóm natókórr. ² Ene bwób singüldü balngomól pam Amorr, Ibait bóktan pam, oya siman olom ngi Syekem yarilürr. Daenan nóma osenórr, zumiögürr, da oya kle tiz wangónórr. ³ Syekemón moboküpa arróbórr Daenaka, Zeikobón óp olom, da oya ubia wamórr Daenakamóm, akó wa mis ikik yazeblórr oyaka. ⁴ Da Syekem tóba abdó Amorrka bóktanórr wagó, “Ene ngulmokur kürünkü upa kolóm!”

* **33:17** Sukot ngian küp módoğa: murr müót. **33:19** Zosyua 24:32; Zon 4:5 † **33:20** El ngi Ibrru bóktan opora. Oya küp módoğa: God.

⁵ Zeikob nóma arrkrrurr wagó, oya óp olom, Daenan, kuri kle wangóne, oya simanal olmal ugón [sip] a [gout] ngabkan bwóbdü kwarilürr. Wa darrü poko koke bóktanórr enekwata, kókó i müót basirrdü tübabzilürr.

⁶ Da Syekemón aba, Amorr, Zeikobka Dae-nankwata bóktanóm wamórr. ⁷ Zeikobón simanal olmala nóma barrkrrurr, i sip a gout ngabkan bwóbdügab ugón tóbakonórr. I gyaur akó wirri ngürsil kwarilürr, zitulkus Syekem ne kolaean poko tónggapónórr, Isrrael pamkol-pamab ilküpdu büód sidódürr. Ene dümdüm koke yarilürr Zeikobón óp olompükü nóma umtulürr;ene tónggapón-koke poko yarilürr. ⁸ A Amorr ibüka bóktanórr wagó, "Kürü siman olom, Syekem, oya wirri ubia kuri wame marü óp olomdó. Gyaurka, ekya oya kolóm. ⁹ Mi sab kol gyabalómnórre; e kibü ngul olmal twazeblo, akó ki go darrem yabünüm ngul olmal wazeblo kibiób kolóm. ¹⁰ E kinkü ae ngyabelam. Tüp módóga, popada yabüka! Ngyabelamke ini tüpdü. Agóltagól* akó tüp poko bumióg sab popa yarile."

¹¹ Da Syekem bóktanórr Daenan abdó akó simanal bólbtaldó wagó, "E yabiób obzek kwata kürükä ne morroal nóma seserre, da ka sab yabü nüliónünümo, e kubó kürü ne klamóm kilane. ¹² Ini kolan darrem akó ka sab ne gyaur kla samtülo, yabiób ubi ngarkwatódó irrbünam. Ka sab ekrralo, e kubó kürü ne klamóm kilórre. E wata kürü ene ngul oloman kókyenam kolóm."

* **34:10** agóltagól, darrü küp módóga: elklaza darrem-darrem bumiög.

¹³ Zitulkus Syekem ibü bólbt, Daenan, kle tiz wangónorr, Zeikobón simanal olmala Syekem akó oya ab, Amorr, ibüka ilklió bülión bóktan yalkomólóp. ¹⁴ I bóktónóp wagó, “Ki inzan kla kokean tónggapórre; ki kibiób bólbt kokean ekyerre [gyabi sopae singgalgón]-koke pam. Ene büód poko yarile kibüka. ¹⁵ A ki darrpan dümdümdü ubi bairre: e sab kizan bainane, yabü blaman pamab gyabi sopae ne singgalgórrón nóma korale. ¹⁶ Da mi sab kol gyabalómlo. Akó ki sab yabü aodó ngyabenórre; mi sab darrpan kolpamóm bairre. ¹⁷ A e ne koke nóma ubi bairre yabiób pamab gyabi sopae singgalgónóm, ki sab kibiób bólbt upudórre, da ogobo.”

¹⁸ Amorr a Syekem abirri, i ne gyagüpítótók bóktan ingrinóp. ¹⁹ Da Syekem koke ürrbainürr i oya ne poko tónggapónóm ilóp, zitulkus oya wirri ubi yarilürr Zeikobón óp olomdó. Syekem wirri ngi pam yarilürr Amorrón müótan pamkol-pamdógab.

²⁰ Da Amorr akó tóba siman olom Syekem we aurürri kwób bazen pokodó, ibü wirri basiran barrbüñ mamtaedó, tibiób basirr pamdó bóktanóm. ²¹ I bóktarri wagó, “Ini pam morroal tonarrako mibüka, i ki ngyabelam mibü tüpdü, akó ki agóltagól koralón, zitulkus tüp wirria ibünkü. Mi sab ibü ópal olmal mibiób kolóm wazeblo, akó mi sab mibiób ópal olmal ibü nüliónorré kolóm. ²² A ene pama ubi bairre minkü ngyabenóm akó darrpan kolpamóm bainüm wata ini darrpan dümdümdü wagó,

mibü blaman pamab gyabi sopae singgalgórrón kwarile ibüzanko.²³ Mi ne ini kla nómá tónggapórre, ibü sip a gout akó ngibürr ngabyón lar sab mibü iade kwarile. Mi ibü ubi ipüdórre, da i sab minkü aini iade nyabenórre.”

²⁴ Da blaman pam ene wirri basirran barbüñ mamtaedó nidi kwób bazelórr, ubi bainóp Amorr akó Syekem ibü bóktandó, da blaman simanal olmal akó pam ene wirri basirrdü ibü gyabi sopae singgalgónóp.

²⁵ Äud ngim ngürrdü, blaman pam gyabi sopae singgalgórrón azidüdü nómá kwarilürr, Zeikobón siman olom nis, Simion akó Libae, Daenan siman bólbtó nis, tibiób gazirr turrik nüpadrri, da gazirrum sakó-sakó au-rrürri ene wirri basirrdü. Umul-koke arrkürr gazirr yarilürr, da nizana ene wirri basirran blaman pam büdülämpükü ekrrarri. ²⁶ I Amorrón tóba siman olom Syekem ta gazirr turriki büdülämpükü nómklóp, akó Daenan Syekemón müötüdüğab urruarri, da i ene basirr we amgütóp. ²⁷ Zeikobón ngibürr simanal olmala büdülbüb tómrrónóp, da wirri basirrdü blaman ne elklaza kwarilürr popa yazebóp, ibü bólbtó Daenan kle tiz nólá wangónóp. ²⁸ Ibü sip a gout, [kau], akó [donki] yazebóp. Akó i ta blaman elklaza yazebóp wirri basirr kugupidü, akó ngaon bwóbdü ne elklaza kwarilürr. ²⁹ Ibü blaman ne mórrrel elklaza kwarilürr, kol akó olmal, akó müót kugupidü blaman ne elklaza kwarilürr, barrmüllürr.

³⁰ Da Zeikob, Simion akó Libae ibü nyalórr wagó, “E kürüka wirri müp kuri sidüdi. Keinan

akó Perrez pamkolpama akó blaman pamkolpama ini tüpdü nidi ngyabendako, sab kürü alzizi kümaniknórre. Kürü äudan pamako; i ne mibü akrranóm nóma dabirre akó mibükä ne nóma tóbrrónge, kótó akó kürü müótüdü pamkolpam, mibü sab kolae tirre.”

³¹ A Simion akó Libae bóktan yalkomórri wagó, “Ia wa kibü bólóbót inzan ki kle wangónól, wamaka wa popa kwatódó agól kolo?”

35

God Zeikobón Nis Ngim Bles Yónürr Betelóm

¹ God Zeikobka bóktanórr wagó, “Bupa, da ugó wam Betel, kya ola ngyabelamke. Godónkü [alta] ola elke, wa marüka nóla okaka tübyónürr, ma moba naretan Isaon gum nóma busonürrü.”

² Da Zeikob tóba müót kolpamdó akó wankü nidi kwarilürr, ibüka bóktanórr wagó, “E kubó amalamke blaman mogob godab dandang yabükä ne klamko, ó e yabiób bübpükü ta bagulamke mibü gida ngarkwatódó, akó dólóng mórrkenyórr bamelamke. ³ Yao, ugó bazeb, mi Betel tótókdakla, ka sab alta nóla elo Godka, kürü tóre nótó arrkrrurr ka müpdü nóma namülnürrü, akó kankü wa ta asi yarilürr ka negama wamnórró.” ⁴ Da i blamana tibiób mogob godab dandang kla Zeikobón ilinóp, akó i güblangdó ne rring bamelóp. Da módoga, Zeikob tüp kugupi apónórr, blaman ene elklaza

ola nodóp kugupidü, wirri ouk* nugup murrdü Syekem wirri basirr minggüpanandó.

⁵ I we bazebórr, da minggüpanan wirri basirr pamkolpam Godónbókamde guma yazebórr, da i Zeikobón koke igósidi kolakyanónóp.

⁶ Da módóga, Zeikob tóba pamkolpampükü Luz basirrdü we abzilürr Keinan tüpdü. Errkyatene basirr ngi igó ngiliandako, Betel.[‡] ⁷ Wa alta ola elórr, ó wa ene tüp pokon gi we ngyesilürr wagó, El Betel,[§] zitülkus God tóba we okaka tübyónürr Zeikobka, wa tóba naretan Isaon gum nóma tupsolürr.

⁸ I Betelóm nóma ngyabenónóp, Deborra ugón narrótókórr, Rrebekan zaget kol, oya ngoyón aip. I oya ouk nugup murrdü we ulungóp Betel basirr malubarrdóbóna.* Da Zeikob ene pokon gi we ngyesilürr Alon Bakut.[†]

⁹ Zeikob Padan Arramgabi nóma tolkomólórr, God akó nis ngim oyaka we okaka tübyónürr. Da wa oya bles yónürr. ¹⁰ God oyaka bóktanórr wagó, “Marü ngi wa Zeikobe, a marü ma sab Zeikobbóka myamem koke ngimlianórre; marü ngi ma errkyá módóga, Isrrael.” Da ngi we ekyanórr, Isrrael.[‡] ¹¹ God akó Zeikobka

* ^{35:4} ouk Mórrkean wirri nugupa. Mórrke-mórrke módóga: oak. † ^{35:6} errkyá ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitüł peba ugón wialómóp. ‡ ^{35:6} Betel ngian kúp módóga: Godón Müót.

§ ^{35:7} El Betel ngian kúp módóga: Betel tüp pokoon God. * ^{35:8} malubarr, Mórrke-mórrke módóga: south. Isrrael pamkolpam, ibü malu bolmüótüdübóna yarilürr. † ^{35:8} Alon Bakut ngian kúp módóga: yón-gyaur ouk nugup. ‡ ^{35:10} Isrrael ngian kúp módóga: i Godódi bumiógtumióg namülnürri.

35:10 Bwób Zitüł 32:28

bóktanórr wagó, "Ka Wirrian Arüng Godla. Sab küppükü bailamke akó marü pamkolpama sab abün ki bainünüm! Marükagab sab kantrri, anda, abün kantrria tómbapónorre, ó marü olmalbobataldógabi sab ngibürra kingüm idi bairre. ¹² Ka Eibrra-am a Aesak ibü ne tüp nökyarró, ka akó marü akyandóla. Akó ka sab ini tüp marü olmalbobatal nökyenónómo marü büdül kakóm." ¹³ Da God kwitüdü we kasilürr ene pokodógab, wa oyaka ne bóktanórr.

¹⁴ Olgabi Zeikob kokrrapan ingülküp alaninürr§ ene pokodó, God oyaka ne tóbtanórr. Zeikob anón gyaur kla akó [olib] oel ekanórr ene ingülküp kwitüm Godón [ótókóm]. ¹⁵ Da módoga, God Zeikobka ne tüp pokodó bóktanórr, Zeikob ene tüp pokó ngi we ngyesilürr Betel.

Rreizelón Büdü

¹⁶ Zeikob tóba pamkolpampükü Betel gab we bupadórr Eprrat* tótókóm. I ngibürre kan ngarkwat nóma kwarilürr Eprrat amrranóm, Rreizelón ugón twarrpinürr. Oya mórran müp yarilürr. ¹⁷ Rreizelón büba tai wirribóka azidüm nóma bainürr, oloma ugón tómtómólórr. Oya marrna ain kola we wyalórr wagó, "Ma gumgu, marü akó darrü siman oloma." ¹⁸ Oya arróla nóma blakólórrma, Rreizel tóba dómdóm ngóni

35:11 Bwób Zitüł 17:4-8 § **35:14** Zeikob ene kokrrap ingülküp Godón bóktan gyagüpi amaniküm alaninürr. **35:14** Bwób Zitüł 28:18-19 * **35:16** Eprrat, oya darrü ngi módoga: Betliem.

olom ngi we ngyesilürr Ben-Oni.[†] Oya aba ma Benzamin ngi[‡] ngyesilürr.

¹⁹ Reizel nugu uroatórr, da narrótókórr. Oya Eprrat kwat kabedó we ulungóp. Eprrat erkya Betliembóka ngiliandako. ²⁰ Zeikob kokrap ingülküp we alaninürr Rreizelón gapókdó. Errkya ene ingülküp zamngólórrón duduase, Rreizelón gapókdó timamzan.

²¹ Da módóga, Zeikob[§] we bupadórr tóba pamkolpampükü, da wa tóba palae müót we balmelórr Migdal Ederr* kakota.

*Zeikobón Simanal Olmal
(1 Krronikol 2:1-2)*

²² Zeikob ene bwóbdü néma ngyaben yarilürr, Rruben Bilan palae müötüdü bangrinürr, da usadi we umturri, aban äud ngim koldó. Solodó Zeikob tüób arrkrrurr ne pokoa tómbapónórr. Zeikobón 12 simanal olmal kwarilürr.

²³ Lian we simanal olmal kwarilürr:
Rruben, Zeikobón ngaen siman olom,
Simion, Libae, Zuda, Isakarr, akó Zebulun.

²⁴ Rreizelón nis siman olom nis namülnürri:
Zosep akó Benzamin.

²⁵ Rreizelón [leba zaget] koldógab, ngi Bila,
oya nis siman olom nis namülnürri:
Dan akó Naptali.

[†] **35:18** Ben-Oni ngian kùp módóga: ka wirri azid aengrró ini olomanbókamde. [‡] **35:18** Benzamin ngian kùp módóga: kürü tutul tangdó olom. [§] **35:21** Zeikob: Ngibürr Mórrke-mórrke Godón Bukdü, Zeikobón Isrraelbóka ngilianda. ^{*} **35:21** Migdal Ederr ngian kùp módóga: barrkyanan kwit azil müót, [sip] a [gout] ngabkanóm.

26 Lian leba zaget koldógab, ngi Zilpa, oya nis siman olom nis namülnürri:
Gad akó Asyerr.

Ini blaman Zeikobón simanal olmalko, oyak-agab nidi tóbabótórr Padan Arramóm.

Aesakón Büdül

27 Da módoga, Zeikob tóba olmalkolpükü we tolkomólórr tóba abdó Aesakka, Mamrre basir-dü, Kirriat Arrba wirri basirr minggüpanandó. Ene basirr ngi errkya módoga, Ibrron, Eibrra-am a Aesak ne ngyabenórri. **28** Aesak 180 pailüm ngyabelórr. **29** Wa dómdóm ngón we semanórr, da narrótókórr wirri kokrrap ngyaben kakóm, oya ne abün morroal pail kwarilürr. Da wa tóba abalbobatal nómrrónóp, ngaen nidi nurbarinóp. Oya olom nisa Isao a Zeikob gapókdó we ingrirri.

36

Isaon Simanal Olmalbobatal (1 Krronikol 1:34-37)

1 Ini Isaon simanal olmalbobatalab ngiko (oya darrü ngi Idom yarilürr).

2 Isao mogob kol nis nümiögürr Keinan tüpdügab: Ada, Elonón óp olom, wa Et zitüł pam yarilürr, akó O-olibama, Anan óp olom, Zibionón bobat, wa Ibae zitüł pam yarilürr.

3 Wa akó zumiógürr Basematón, Isma-elón* óp olom, Nebayotón bólbot.

4 Ada Elipazón ilngumilürr Isaonkü, Base-mat Rreuelón ilngumilürr. **5** Akó O-olibama ibü balngónórr: Zeus, Zalam, akó Korra. Ini Isaon simanal olmal kwarilürr, Keinan tüpdü oya äud kola nibiób balngónóp.

6 Isao tóba kol yazeboorr, tóba simanal olmal, tóba ópal olmal, akó blaman nidi ngyabenónóp wankü, akó oya blaman ngabyón lar, akó blaman elklaza wa ne kla yazeboorr Keinan tüpdü, da wa tóba zoret Zeikobkagab barrkyanan kan wamórr darrü tüpdü. **7** Zitülkus módóga, ibü elklaza akó ngabyón lar abün kwarilürr, akó ibü darrpan pokodó ngyaben gaodó koke yarilürr. Tüp gaodó koke yarilürr ibü tangbamtinüm ibü ngabyón lardógab. **8** Da Isao (oya darrü ngi Idom) Seirr[†] podopükü bwóbdü ngyabenóm wamórr.

9 Isao Idom pam kopoab abbobat yarilürr, nidi ngyabenónóp Seirr podopükü bwóbdü. Ini Isaon simanal olmalbobatalab ngiko.

10 Isaon siman olom nisab ngi idi namülnürri: Elipaz, Adakagab, akó Rreuel, Basematk-agab.

11 Elipazón simanal olmalab ngi idi kwarilürr: Teman, Omarr, Zepo, Gatam, akó Kenaz.

* **36:3** Isma-el Eibrra-amón siman olom yarilürr Agarrkagab, Serran leba zaget kol. Da módóga, Isma-el tóba nungzamón zumiögürr. † **36:8** Seirr, oya darrü ngi módóga: Idom.

- ¹² Isaon siman olom Elipaz, oya nis ngim kol Timna wató warilürr. Timna Amalekón ilngumilürr. Ini Adan simanal bobatalko, Isaon ngaen kol nótó warilürr.
- ¹³ Rreuelón simanal olmalab ngi idi kwarilürr: Na-at, Zerra, Sama, akó Miza. Ini Basematón simanal bobatalko, Isaon nis ngim kol nótó warilürr.
- ¹⁴ Isaon äud ngim kol, O-olibama, Anan óp olom, Zibionón óp bobat, oya simanal olmalab ngi idi kwarilürr:
Zeus, Zalam, akó Korra.
- ¹⁵ Isaon olmalbobatalab zitüł singüldü balngomól pam idi koralórr:
Isaon ngaen olom Elipaz, oya simanal olmal:
Teman, Omarr, Zepo, Kenaz, ¹⁶ Korra,
Gatam, akó Amalek. Ini zitüł singüldü balngomól pam koralórr Idom tüpdü, Eli-pazkagab, Adan simanal bobatal, Isaon kol.
- ¹⁷ Isaon siman olom Rreuel, oya simanal olmal:
Na-at, Zerra, Sama, akó Miza. Ini zitüł singüldü balngomól pam koralórr Idom tüpdü Rreuelkagab, Basematón simanal bobatal, Isaon kol.
- ¹⁸ Isaon kol O-olibama, oya simanal olmalab ngi idi koralórr:
Zeus, Zalam, akó Korra. Ini zitüł singüldü balngomól pam koralórr Isaon kol O-olibamakagab, Anan óp olom.
- ¹⁹ Ini blaman Isaon simanal olmalbobatalko, akó ibü singüldü balngomól pam.

*Seirrün Olmalbobatal Ngi
(1 Krronikol 1:38-42)*

20 Seirr darrü Orr pam yarilürr. Oya simanal olmalab ngi módógako:

Lotan, Syobal, Zibion, Ana, **21** Disyon, Ezerr, akó Disyan. Ini Orr pamkolpamab zitüł singüldü balngomól pam koralórr, ngaen Idom tüpdü nidi ngyabenónóp.

22 Lotanón siman olom nisab ngi idi namülnürri:

Orri akó Eman. Timna Lotanón óp bólbot warilürr.

23 Syobalón simanal olmalab ngi idi koralórr: Alban, Mana-at, Ebal, Syepo, akó Onam.

24 Zibionón siman olom nisab ngi idi namülnürri:

Aya akó Ana. Ini we Ana-e, urur nae arób nótó nósenóp, tóba aban [donkizan] ngabkalórr [ngüin-koke bwóbdü].

25 Anan olom nisab ngi idi namülnürri:

Disyon akó O-olibama. O-olibama wa Anan óp olom warilürr.

26 Disyonón simanal olmalab ngi idi koralórr: Emdan, Esban, Itrran, akó Kerran.

27 Ezerrón simanal olmalab ngi idi koralórr: Bilan, Za-aban, akó Akan.

28 Disyanón siman olom nisab ngi idi namülnürri:

Uz akó Arran.

29-30 Ini Orr pamkolpamab zitüł singüldü balngomól pam koralórr Idom tüpdü:

Lotan, Syobal, Zibion, Ana, Disyon, Ezerr, akó Disyan.

*Idom Tüpan King
(1 Krronikol 1:43-54)*

- 31** Ngaen, Isrraelón king küsilan nóma kwarilürr, ini pam ugón Idom tüpan king koralórr:
- 32** Bela, Beorrón siman olom, ngaen-gógópan Idom king wató yarilürr. Oya wirri basirran ngi Din-aba yarilürr.
- 33** Bela nóma narrótókórr, Zobab, Zerran siman olom, Bozrra wirri basirrdügab, kingüm bainürr oya pabodó.
- 34** Zobab nóma narrótókórr, Usyam, Teman pamkolpamdögab, kingüm bainürr oya pabodó.
- 35** Usyam nóma narrótókórr, Adad, Bedadón siman olom, kingüm bainürr oya pabodó. Wa Moab tüpdü wamórr Midian pampükü gazirrüm, da ibü memokan ut-ut ninóp. Oya wirri basirr ngi Abit.
- 36** Adad nóma narrótókórr, Samla, Masrreka wirri basirrdügab, kingüm bainürr oya pabodó.
- 37** Samla nóma narrótókórr, Syaol kingüm bainürr oya pabodó. Wa Rreobot wirri basirr pam yarilürr, Yupperreitis tobarr kabedó.
- 38** Syaol nóma narrótókórr, Ba-al-Anan, Akborrón siman olom, kingüm bainürr oya pabodó.
- 39** Ba-al-Anan, Akborrón siman oloma nóma narrótókórr, Adad kingüm bainürr oya pabodó. Oya wirri basirr ngi Pao yarilürr, akó oya kolan ngi Me-etabel warilürr. Wa Matrredón óp olom, Me-Za-abón bobat.

⁴⁰ Isaon olmalbobatalab zitüł singüldü balngomól pamab ngi módógako:

Timna, Alba, Zetet, ⁴¹ O-olibama, Ela, Pinon,
⁴² Kenaz, Teman, Mibzarr, ⁴³ Magdiel,
 akó Irram. Ini Idom zitüł singüldü
 balngomól pam kwarilürr, ibü ngyaben
 basirr iazan kwarilürr, i tibiób tüpdü
 enezan ngyabenónóp.

Isao Idom pamkolpamab abbobat wató
 yarilürr.

37

Zosepón Nus

¹ Zeikob we ngyabelórr Keinan tüpdü, ngaen
 Aesak, oya aba ne ngyabelórr.

² Ini Zeikobón olmalbobatalab póepe.

Zosep, wa küsil olom yarilürr, pail ngarkwat
 17. Wa tüób [sip] akó [gout] ngabkan pam
 yarilürr tóba naretalpükü. Zeikobón tokom
 ngim ne kol nis namülnürri, ngi Bila akó Zilpa,*
 wa ibükagabi ta simanal olmal nosenóp. Zosep
 tóba abdó bóktan simarrulürr, oya naretala ne
 kolae tómbapónónóp.

³ Zeikobón wirri [moboküpüdü ubi] Zosepka
 yarilürr tóba ngibürr simanal olmaldógar,
 zitulkus oya myangande ilngumilürr. Wa oy-
 ankü morroalan kokrrapan mórrkenyórr ar-
 rgüpürr. ⁴ Oya naretala nóma umul bainóp

* ^{37:2} Bila akó Zilpa Zeikobón tokom ngim kol nis namülnürri.
 Bila Reizelón leba zaget kol warilürr. Oya nis siman olom nis
 ngi Dan akó Naptali. Zilpa Lian leba zaget kol warilürr. Oya nis
 siman olom nis ngi Gad akó Asyerr.

wagó, ibü aban wirri moboküpdu ubi Zosepka yarilürr, a ibüka ma inzan koke, i oya alzizi amanik ugón bókyenóp akó i oyaka morroal tonarre koke ikik kwarilürr.

⁵ Zosep darrü irrüb nus we umtulürr. Wátóba naretal nóma nüzazilóp ene nusbóka, i oya alzizi amanik tai ama ugón we bókyenóp. ⁶ Wa ibüka we adrratórr wagó, “Tübarrkrru, ka ini nus umtula: ⁷ Mi blaman [wit] apapdó kwarila wit singül kur bamelkü darrpan pokodó. Kürü kura bupadórr, dümdüm zamngólórr. Yabü kura kürü kur kal-kal yangónóp ama wakósingül we nümgünóp oyaka.”

⁸ Oya naretala imtinóp wagó, “Ma ia igó gyagüpi tótókdóla, ma sab kingüm baino, ama kibü sab mató tolngomónómo?” Da oya naretala oya ma tai wirribóka alzizi amanik ugón bókyenóp, oya nus akó oya bóktananme.

⁹ Darrü irrüb Zosep darrü nus akó we umtulürr, ó tóba naretal we nüzazilóp wagó, “Tübarrkrru! Ka akó darrü nus umtula. Ene nusdü ka we kla nósenónóma: abüs, melpal, akó 11 wimurra kürüka wakósingül nümgürre.”

¹⁰ Wa tóba nus abdó akó naretaldó nóma adrratórr, da aba we agórr akó we imtinürr wagó, “Ia ini laró nusa? Ia ma inzan gyagüpi tótókdóla, kótó, marü aip, akó marü naretal, ki sab marüka wakósingül nólóngórre?” ¹¹ Zosepón naretal gyagüp kolaea ekrralórr oyakwata, a ibü ab ma kari gyagüpitótók koke ekyanórr.

Zosepón Naretala Sel Inóp Mogob Pamdó

¹² Darrpan ngürr Zosepón naretala Syekem wirri basirr minggüpanan ogobórr tibiób aban sip a gout ngabkanóm. ¹³ Zeikob Zosepónbóka wagó, “Ma umulóla igó, marü naretala sip a gout ngabkandasko Syekem minggüpanan. Ka marü ola zirrapónóm kaindóla ibüka.”

Zosep bóktan yalkomólórr wagó, “Taia.”

¹⁴ Da oya aba we yalórr wagó, “Ma kya kóbó wam moba naretal bangónóm, ia i tib akó sip a gout taiasko. Sab tolkomólke kürü umul-umulan ngitanóm.” Da aba we zirrapónórr Ibrron basirr buruburudügabi.

Zosep we abzilürr Syekem. ¹⁵ Wa ibü byamkünkü wamlórr ene pórrpótyapdó. Darrü pama oya we esenórr, da oya we imtinürr wagó, “Ia ma laró amkündóla?”

¹⁶ Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Ka kólba naretal byamkündóla. Ma ia kürü koke küzazilo, ia i tibiób sip nadü pokodó ngabkandako?”

¹⁷ Ene pama bóktan yalkomólórr wagó, “I ini pokó kuri amgüttré. Ka ibü narrkr-runüma i nóma ikik kwarile wagó, ‘Nau, mi Dotan tótókdakla.’” Da Zosep ibü solkwat we akyanórr ó ibü we nosenóp Dotan wirri basirr minggüpanandó.

¹⁸ I oya ugón esenóp, wa ibükagabi barkyanan kan nóma yarilürr. Wa wa solkwat abzilürr, i bóktan ngaen-gógópan tónggapónóp oya amkalóm. ¹⁹ I tibiób darrpan-darrpan bütazilóp wagó, “Ene metat nus ut olom mamka! ²⁰ Yao, ugó togob, mi oya amkaldakla akó mi kubó oya büb amaikrre darrü kukurru nae-koke

badudü. Mi kubó igó adrrütrre wagó, oya darrü molpokodó gazirr narr lara sómkóle. Da mi kubó oya ugón eserre, oya nusa ia zaget apóni!"

²¹ Rruben ibü narrkrruóp i ne bóktan tónggapónóp, ó wa ma Zosepón yangónórr oya amkalgum. Da wa we bóktanórr wagó, "Mi oya koke emkórre. ²² Ini [ngün-koke bwóbdü] e kubó oya amanikane ini ukyórrün nae badudü. E kubó oya ia koke yangónane!" Wa we bóktanórr oya zid ainüm akó tóba abdó alkomólóm. ²³ Zosep tóba naretaldó nóma abzilürr, i oya morroalan kokrrapan mórrkenyórr ngürsilpükü we atürróp oya bübdügab. ²⁴ I oya ipüdóp, ama nae-koke badudü we amanikóp.

²⁵ I nóma alo kwarilürr, da Isma-elón zitüł pam kopo nosenóp ene kwatana tótökde. I elklaza bumióg pam kwarilürr. I olgab togoblórr Gilead bwóbdügab, kóta Izipt kantrri amrran. Ibü [kamela] abün morroal bübdü balóp ilang móeg[†] barrmülürr. ²⁶ Zuda tóba zonaretaldó bóktanórr wagó, "Mi ia kubó laró darrem ipüdörre, mi ne kubó mibiób zoret nóma emkórre akó oya büb nóma inikórre pamab asen-gum? ²⁷ Morroal igósa, mi oya sel irre ini Isma-el pamdó. Da mi oya koke emkórre; ene zitülkusdü, wa mibü zorete, mi darrpan büb a óeakla." Oya zonaretal blamana we ubi bainóp. ²⁸ Isma-elón[‡] zitüł pama nóma

[†] 37:25 morroal bübdü balóp ilang móeg, Mórrke-mórrke módgako: gum, balm, akó myrrh. [‡] 37:28 Isma-el pamkol-pam, ibü nis ngiamli: Isma-el a Midian pamkolpam.

nórrgrrótópma, ibü we nürrmütóp. Oya nare-tala Zosepón we amurrutóp ene badudügab, ama oya sel inóp Isma-el pamdó. Ene darrem kla ngarkwat 20 silba mani poko. I oya ipüdóp, Izipt we idüdóp.

²⁹ Rrubü darrü pokodógab nóma tolkomólórr ene badudu, wa Zosepón we koke esenórr. Wa oya gyauranme tóba mórrkenyórr we atürrürr.
³⁰ Wa alkomólórr tóba zoretaldó, da wa we bóktanórr wagó, “Ene omokur myamem ola babulase! Ka ia-ia kaino?”

³¹ Da i gout we edabónóp ó Zosepón kokrrapan mórrkenyórr we yanggóbólóp ene goutan óedó.
³² I ene mórrkenyórr tibiób abdó we idüdóp, da we bóktónóp wagó, “Ki ini kla eserre. Ia ini marü olomane?”

³³ Zeikob emzyatórr da we bóktanórr wagó, “Ó, oyane! Kürü olom Zosep syórr angórróna! Darrü molpokodó narr lara kuri elónge!”

³⁴ Zeikob tóba mórrkenyórr gyauranme we atürrürr ó wa tóba bidó mórrkenyórr batenórr. Wa metat yón gyauri ngyabelórr abün ngürrüm.

³⁵ Zeikobón simanal olmala akó ópal olmala togobórr oyaka oya zao-zao ainüm. A wa ibü zao-zao bain-gum badólórr, da we bóktanórr wagó, “Ka sab kólba olom metat inzan yón amto namulo, kóta ka sab nóma narrótoko; ka koke piküp baino.” Wa tóba olom Zosepón we yón amtolórr.

³⁶ Ene tonarrdó, Iziptüm Isma-el pama Zosepón sel inóp Potiparrka, darrü parraoan ngi

pam nótó yarilürr. Wa parraoan büb ngakan gazirr pamab singüldü pam yarilürr.

38

Zuda akó Tamarr

¹ Ene tonarrdó, Zuda tóba zonaretal we bim-gatórr, ama Adulam wirri basirrdü wamórr darrü pampükü ngyabenóm, ngi Aerra. ²⁻³ Zuda olazan ngyaben yarilürr, wa darrü Keinan ngulmokur osenórr. Ene ngulmokuran ab ngi Syua. Da módoga, Zuda ene ngul olom we zumiógürr, da usadi we umturri. Ene kakóm, kola bikóm ipadórr, akó siman olom we esenórr. Zuda ngi ngyesilürr Err. ⁴ Wa akó bikóm we ipadórr. Kola nis ngim siman olom we esenórr, da ngi we ngyesilürr Onan. ⁵ Wa akó aüd ngim siman olom we esenórr, da ngi we ngyesilürr Syela. I ugón Kezib wirri basirrdü kwarilürr, ene oloma nóma tómtómólórr.

⁶ Zudan ngaen oloma wirri pam nóma bainürr, da aba bóktan we tónggapónórr Errónkü kol amiögüm. Da wa kol we zumiögürr, ngi Tamarr. ⁷ Da Zudan ene oloma Err, [LODÓN] ilküpüdü kolae tómbapón yarilürr, da oya Lod büdülümpükü we semkalórr. ⁸ Err nóma narrótókórr, ene kakóm, Zuda Onanón we yalórr wagó, "Moba naretan kol kóblepükü umtulke, ó moba ngubutan zaget elakó. Ma olmal oya pabodó sab nóma nosenónómo, sab oya olmalbobatal kwarile." ⁹ Da módoga, Onan umul yarilürr wagó, ene olmal sab tóba olmal koke korale. I

enezan ngyabenórri, wa oyaka kolae tonarr* tómbapón yarilürr olmal basen-gum. ¹⁰ Wa ne poko tómbapólórr, Lodón ilküpüdü kolae yarilürr, da oya Lod büdülümpükü we emkalórr. ¹¹ Zuda tóba kolalkot Tamarrón we wyalórr wagó, “Ma kya kóblezan ngyabelónke moba aban müötüdü, kókó kürü olom Syela nóma dódórr baine.” Zitülkus módóga, wa igó gyagüpi wamórr, “Wa ta sab kena narrótók tóba naret nisazan.” Da Tamarr we natókórr tóba aban müötüdü ngyabenóm.

¹² Ngibürr pail kakóm, Zudan kola we narrótókórr, Syuan olom nótó warilürr. Oya yón gyaura nóma blakónórr, wa we wamórr Timna wirri basirrdü, tóba zaget pama [sipab] ngüin ne zuluklórr. Wa tóba gódamppükü wamórr, ngi Aerra, Adulam basirr pam.

¹³ Tamarrón darrü oloma uzazilürr wagó, “Marü kolalkot myanga Timna tótókdase tóba sipab ngüin alüküm.” ¹⁴ Wa tóba bidó mórrkenyórr enólórr, akó obzek ngablaorr mórrkenyórr poko-e pamkolpama oya obzek asen-gum. Da wa we natókórr Ena-im wirri basirrdü, ene kwatódó ama Timna tótók. Wa we mórran-mórran bainürr barrbüñ bwóbdü. Da wa igó gyagüpi natókórr wagó, Syela wirri pam kuri bainürr, a i oya Syelan koke ekyenóp kolóm ainüm.

¹⁵ Zuda oya nóma osenórr, wa igó gyagüpi wamlórr wamaka wa popa kwatódó agól kolo, zitülkus tóba obzek mórrkenyórr poko-e ngablaorrón warilürr. ¹⁶ Zuda umul-kók

* **38:9** Ene kolae tonarr módóga: wa tóba ngyaor tüpdü ekalórr.

yarilürr, akó wa koke omzyatórr igó, “Ini wa kürü kolalkoto.” Wa oyaka we wamórr kwat kabedó, da bóktanórr wagó, “Mi ia usadi koke umtuli?”

Tamarr bóktan yalkomólórr wagó, “Ka ne kubó mankü nómá umtulo, ma kubó kürü darrém ia laró kókyeno?”

¹⁷ Zuda bóktan yalkomólórr wagó, “Ka sab marü [gout] kupo zirrsapono.”

Tamarr akó oya imtinürr wa, “Ia ma kürü darrü kla koke kókyeno marü gyagüpi amaniküm ene gout kupo zirrapónóm, igósüm ma ene gout kupo sab solodó zirrsapono?”

¹⁸ Zuda oya umtinürr wagó, “Marü ubi ia ka marü laró mókyeno?”

Tamarr bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü ubi marü ngi opor alóm kla[†] tóba syepükü, akó tupuru, marü tangdó ne klame.” Da elklaza we uliónürr, da módoga, Zuda gómol oyaka agósórr; bikóm we okyanórr. ¹⁹ Ene kakóm, Tamarr nómá alkomólórr, tóba obzekdögab ene mórrkenyórr poko we ininürr, ama akó bidó mórrkenyórr we bamelórr.

²⁰ Ngibürr ngürr kakóm, Zuda tóba gódam Aerran we zirrapónórr gout kupo ódódóm Tamarrka, akó tóba elklaza akonóm. Oya gódamá we wamórr ene wirri basirrdü, a wa ene kol koke osenórr. ²¹ Aerra ene bwóbdü ngibürr pam nümtinóp wagó, “E ia popa kwatódó agól

[†] **38:18** ngi opor alóm kla, Mórrke-mórrke módoga: seal. Ene klame pama oya ingrinürr darrü klamdó.

kol‡ koke osenane, Ena-im kwat kabedó nótó mórralórr?”

Ene pama bóktan yalkomólóp wagó, “Darrü inzan popa kwatódó agól kol ala babulo.”

²² Aerra nóma alkomólórr, Zudanbóka wagó, “Ka ene kol koke osena, akó bwóbdü pama wagó, ‘Darrü inzan popa kwatódó agól kol ala babulo.’”

²³ Zuda bóktan yalkomólórr wagó, “Ka oya ne kla uliórrü, ene go oyanko, zitülkus kol-pama sab nóma umul bairre, mibü sab ngüóng tóngyalnórre. Ka ene gout kupo amkoman zirrapóna, da ma ene kol koke osena.”

²⁴ Äüd melpal kakóm, Zudan darrü pama izazilürr wagó, “Marü kolalkota ta popa kwatódó agól kolzan térrmen tulmil tómbapólórr, da wa errkyá bikómpükümo!”

Da Zuda tóba zaget pam nilóp oya apadóm wagó, “Oya sab ura büdülpükü ae ki zudüng!”

²⁵ Ene pama Tamarrónzan tudódnóp, wa bóktan zirrapónórr tóba kolalkotódó wagó, “Ini elklaza noanko, kürü bikóm wató kókyanórr. Tai ngabkónam akó kóbó tómzyetamke: ini ngi opor alóm kla tóba syepükü akó ini tupuru, ia tai noanko?”

²⁶ Zuda tóba elklaza nóma nómzyetóp, we bóktanórr wagó, “Wa amkoman dümdümo, a ka ma dümdüm kokela, zitülkus ka oya koke okyarró kólba olom Syelan oya kolóm.”

‡ **38:21** popa kwatódó agól kol: Ene Ibrru bóktan oporan küp módóga: popa kwatódó agól kol obae godón müótankü nótó zagetóda.

Zuda myamem kolae tonarr koke tónggapónórr
Tamarra.

²⁷ Ene ngürr nómá semrranórr Tamarrón twarrpinürr, oya nis siman olom nis namülnürri. ²⁸ Tamarr olom nis nómá nulngumilürr, darrüpa tóba tang adrratórr. Marrna ain kola büsai amiögürr, óe-óe sye-i arümürr, da igó warilürr wagó, “Ini ngaen oloma.” ²⁹ Da ene oloma tóba tang aipan bikómdü nómá errngamórr, oya zoreta we tómtómólórr, da marrna ain kola akó bóktanórr wagó, “Ma wirri arüngi ia tómtómóla singül kwata!” Da oya ngi we ngyesilóp, Perrez. ³⁰ Da olgabi oya nareta we tómtómólórr, óe-óe syepükü tang amelórrón. Oya ngi we ngyesilóp, Zerra.*

39

God Zosepónbókamde Potiparrón Müót Bles Yönürr

¹ Isma-el pama Zosepón we idüdóp ama Izipt. Potiparr oya we amiögürr ibükagab manie. Wa Izipt pam yarilürr, darrü parraoan ngi pam. Wa parraoan büb ngakan gazirr pamab singüldü pam yarilürr.

² [LOD] Zosepka asi yarilürr. Wa tóba zaget kari morroal koke idódlórr, ó tüób tóba wirri paman müötüdü ngyabelórr, Izipt pam nótó yarilürr. ³ Potiparr nómá esenórr wagó, LOD oyaka asine ó LOD oya blaman klamdó

§ 38:29 Perrez ngian küp móðoga: arüngükü nótó burruanda.

* 38:30 Zerra ngian küp móðoga: sisa anin zyón. Darrü küp móðoga: óe-óe. 39:2 Apostolab Tórrmen 7:9

tangamtin yarilürr, wa ne kla tómbapólórr,
⁴ Potiparr tóba obzek kwata Zosepka morroal esenórr. Akó Zosep Potiparrón büb ngakan pamóm bainürr. Wa ta Potiparrón müót alngomól akó ngakan pamóm bainürr. Potiparrón müótüdü ne elklaza kwarilürr, oya tangdó blaman kla we irrbünürr. ⁵ Ene ngürrdüğab, Zosepónbókamde LOD Potiparrón müót kolpam bles ninóp akó müótüdü akó ngaon bwóbdü blaman ne kla kwarilürr. ⁶ Potiparr tóba blaman kla Zosepón tangdó irrbünürr ngabkanóm. Zosepónbókamde Potiparrón gyagüpítótókdó darrü müp babul yarilürr darrü klamankwata, wata wa ne alo kla alo yarilürr.

Zosepón Tümün Müótüdü Ingrinóp Potiparrón Kolan Obaean Bóktan Pokode

Zosep wa morroal kómal büb akó agür obzek olom yarilürr. ⁷ Ngibürr tonarr kakóm, oya wirri paman kolan büba ubi bainürr Zosepkamóm, ó oya imtinürr wagó, “Ma kya tam kankü utüm.”

⁸ A wa ma bangónórr ó bóktanórr oyaka wagó, “Turrkrrru, kürü bökamdó kürü wirri paman gyagüpítótókdó darrü müp babula darrü klamankwata tóba müótüdü, akó wa tóba blaman elklaza kürü tangdó irrbünürr ngabkanóm.

⁹ Kibü arüng darrpan ngarkwatódómamlı ini müótüdü, ó wa darrü kla koke yangónórr kürü gumüm, wata mató, zitulkus ma oya kolóla. Da ka ma inzan wirri kolae kla iade tónggapono akó kolae tonarr tónggapono Godka?” ¹⁰ Enana wa Zosepón blaman ngürrzan enan imtilürr, Zosep

kokean ubi bailürr oya minggüpanandó tótókóm wankü utüm.

¹¹ A darrpan ngürr, Zosep nóma bangrinürr ene müötüdü tóba zaget tómbapónóm, darrü zaget olom müötüdü ta babulan yarilürr.

¹² Potiparrón kola oya tumum mórrkenyórr we amiögürr, da we bóktanórr wagó, "Ma kya tam kankü utüm." A wa ma oya gum kórzyónürr ó wa we busorr pul basirrdü. Tóba mórrkenyórr we amgatórr ene kolan tangdó.

¹³ Potiparrón kola nóma esenórr wagó, Zosep tóba mórrkenyórr kuri amgüte ó kuri busue müötüdügab, ¹⁴ wa tóba müötüdü zaget pam we ngibaunürr, da we bóktanórr wagó, "Ini kla ngakónam! Kürü müóra ne Ibrru olom sidódürr ini müötüdü, wa mibü [tiz tangórre]. Wa kürü ut bwóbdü tübangrine kankü utüm. Da ka ma wirribóka taegwarr apóna. ¹⁵ Wa kürü taegwarr nóma arrkrrue, wa tóba mórrkenyórr amgüte kürü tangdó, da we busue pul basirrdü."

¹⁶ Potiparrón kola ene mórrkenyórr tóba kabedó we ingrinürr kókó oya müóra we tübzilürr müötüdü, Zosepón wirri pam. ¹⁷ Ene dadan póep akó we adrratórr tóba müóran umulüm: "Ene Ibrru [leba zaget olom], ma noan sidódürr ini müötüdü, kürüka tame kürü tiz angónóm. ¹⁸ A ka nóma taegwarr apóna, tóba mórrkenyórr popa ola amgüte kürü kabedó, da we busue pul basirrdü!"

¹⁹ Zosepón wirri pama tóba kolan bóktan nóma arrkrrurr wagó, "Marü leba zaget oloma kürü inzan kangóne," oya büba urazan bamzikürr. ²⁰ Zosepón amigóp, tümün müötüdü

we ingrinóp, kingdü kolae nidi tómbapónóp nóla kwarilürr. Da wa we ngyabelórr. ²¹ A LOD Zosepka yarilürr akó oya morroal tonarr emtyanórr, igósidi tümün müót ngakan pama morroal esenórr oyaka tóba obzek kwata. ²² Da wa Zosepón we ingrinürr wirri pamóm ene tümün müótüdü ta blaman ne pam kwarilürr, ibü ngabkanóm. Wa oya wirri zaget ekyanórr blaman kla ngabkanóm akó balngomólóm ene tümün müótüdü. ²³ Tümün müót ngakan pama Zosepón ne zaget iliönürr, wa ene zagetankwata myamem koke gyagüpi amaikürr, zitülkus Zosep blaman kla ngabkan yarilürr. LOD Zosepón tangamtilürr wa ne morroal kla tómbapólórr.

40

Zosep Nis Pam Nisab Nus Müsirrga Nyónürr

¹ Ngibürr tonarr kakóm, Izipt kingan ngyepam gail singüldü pam akó plaoa balkomen singüldü pam, i kolae tonarr tómbapórri tibiób wirri pamdó, Izipt king. ² Wa kari ngürsil ta koke yarilürr ene nis ngi pam nisdü, ³ ó ibü nüpadórr, tümün müótüdü we nüngrinürr, kingan büb ngakan gazirr pamab singüldü pama ne müót ngakalórr, Zosep ne müótüdü yarilürr. ⁴ I barrkyanan tonarr we ngyabenónóp ene tümün müótüdü, ó Potiparr Zosepón we ingrinürr ene nis pam nis ngakanóm.

⁵ Darrü irrüb, ene tümün müótüdü, ngyepam gail singüldü pam akó plaoa balkomen singüldü

pam nizana nus umturri. Ene nus nisab küp darrü-darrü namülnürri.

⁶ Zosep ibüka ene irrbi nóma wamórr, wa ibü nósenórr, i gyakolae obzeke namülnürri. ⁷ Wa ibü we nümtinürr wagó, “E gyaur obzeke iade mórrandamli?”

⁸ I bóktan yalkomólórri wagó, “Ki nizana nus umtuli, a darrü pam myamem babula ini nus müsirrga ainüm, ibü küp ia laróga.”

Zosep ibüka bóktan we yalkomólórr wagó, “Wata God pam gyagüpitótók wató akyanda nus morroal müsirrga ainüm. Kürüka yabiób nus kóbó adrrótam.”

⁹ Ngyepam gail singüldü pama we bóktanórr wagó, “Kürü nus inzan yarile wagó, darrü [gr-reip] syepor kürü obzek kwata yaril. ¹⁰ Aüd tiz oyaka kwaril. Dümdüman ene küsil pórngaea nóma tübase, oya pula ugón bamgorre. Ene greipa we bangurine. ¹¹ Ka parraoan kübül tangdó emona, ene küp yazeba, mor emóniga parraoan kübüldü, ene kübül ma parrao ekyena anónóm.”

¹² Zosep bóktanórr wagó, “Ini nusa we pokobóka apónda wagó, ene aüd nugup ti-zab küp módóga: aüd ngürr. ¹³ Aüd ngim ngürrdü parraoa sab marü singül kwit ine moba büödüğabi. Marü sab malkomóle moba zaget pabodó. Ma oya kübül sab iliolo, ma ngaen enezan tonarr elngónórró. ¹⁴ Da gyaurka, ma sab kürü gyagüpi kúmanikke, blaman klama sab morroal nóma bairre marüka. Ka marü matoa, marüka sab morroal tonarr ki yarilün. Kürü ngi ngiklianke parraodó, ó marü tangbamtin sab

asi ki yarilün kürü tümün müótüdügab arruanóm. ¹⁵ Ngaen-gógópan pokodó, kürü gómol tonarre küpüdóp Ibrru kolpamab tüpüfügab, ó ene dadan tonarrzan klama akó kuri tómbapónē aini Iziptüm. Ka darrü kolae koke tónggapórró tümün müótüdü bangrinüm.”

¹⁶ Ene plaoa balkomen singüldü pama arkrurr wagó, Zosep ngyepam gail singüldü paman nus müsirrga yónürr akó ene bóktan morroal yarilürr ene pamdó. Da wa we bóktanórr Zosepka wagó, “Ka ta nus inzan umtula. Ka äud alóp nosenónóma kólba singüldü. ¹⁷ Tai wirri kwitüm ne alóp yaril, abün obzek balkomerrón brred kwaril, parraoan plaoa bamngul müótüdügabi. Ene brred póyaea elorre.”

¹⁸ Zosep bóktan we yalkomólórr wagó, “Ini nusa we pokobóka apónda wagó, äud alópab küp módoğa: äud ngürr. ¹⁹ Äud ngim ngürrdü, parraoa marü singül sab kwit ine, ugón itüle! Marü büb nugup zonodó alanirre, ó sab póyaea marü büb murr we elóngórre.”

²⁰ Parraoan amtómól ngürr nóma semrranórr, äud ngim ngürrdü, wa wirri garirr tónggapónórr tóba ngi pamabkü. Wa we nurruanórr tóba ngyepam gail singüldü pam akó tóba plaoa balkomen singüldü pam ó ibü we tüdüdóp ene ngi pamab obzek kwata. ²¹ Parraoa ene ngyepam gail singüldü pam akó tóba pabodó salkomólórr, oya kübül parraoan tangdó angrinüm. ²² Ene plaoa balkomen singüldü paman singül itülóp, ama oya büb nugup zonodó alaninóp. Ene pokoa wata amkoman tómbapónórr

Zosep enezan müsirrga yónürr. ²³ Da ene ngyepam gail singüldü paman gyagüpitótók myamem babul yarilürr Zosepka - oyabóka tai imrükürr.

41

Zosep Parraoan Nus Müsirrga Nyónürr

¹ Nis paila nóma blakórri, parraoa inzan nus umtulürr: Wa Nael tobarr kabedó nóma zamngólórr, ² 7 morroal akó wirri büb [kaua] naedógab we tübausürr, ó kayal alo we bókyenóp. ³ Ibü kakóm, akó ngibürr 7 aroam akó korrkorr büb kaua naedógab tübausürr. I we ogobórr, ngibürr kauab minggüpanandó we tóbrrangórr tobarr kabedó. ⁴ Ene korrkorr kaua nóma tóbrrangórr, i ene morroal akó wirri büb kau we olonglórr. Parraoa ugón saogórr. ⁵ Oya uta akó we türümürr, ó akó darrü nus we umtulürr. 7 [Wit] singüla, morroal tulum waorrón, darrpan aipdüğab dódórr bainóp. ⁶ Akó 7 ngibürr korrkorr wit singüla tübausürr, wirri bao urura ne kla mangkó ninóp. ⁷ Korrkorr wit singüla ama morroal tulum waorrón wit singül ololórr. Parraoa nóma saogórr, wa we umul bainürr wagó, "Ka nus umtula." ⁸ Ene irrbi wa gyakolae yarilürr. Wa bóktan we zirrapónórr blaman wirri wapi pamdó akó [wirri gyagüpitótók] pamdó, Izipt kantrri kugupidü. Wa tóba nus we nüdrratürr, a darrü pam gaodó koke yarilürr müsirrga ainüm oyankü.

⁹ Ene ngyepam gail singüldü paman Zosepónbókama ngambangólórr, da we bóktanórr parraodó wagó, "Ka ini ngürr pupo

baindóla, ka kolae* tónggapórró. ¹⁰ Ma ngürsil namülnürrü ene plaoa balkomen singüldü pamdó akó kürükä, ó ma kibü tümün müötüdü we tüngrinürr, Potiparrón müötüdü, kingan büb ngakan gazirr pamab singüldü pam. ¹¹ Darrü irrüb ki nizana nus umturri, ó ene nusab küp darrü-darrü namülnürrí. ¹² Darrü Ibrru omokur kinkü asi yarilürr, kingan büb ngakan gazirr pamab singüldü pam, oya leba zaget olom. Ki kibiób nus oyaka we adrratrri, da wa we müsirrga nyónürr kibükä. ¹³ Ene elklaza wata amkoman tómbapónóp wa enezan müsirrga yónürr. Ma kürü kalkomólórr kólba zaget pabodó, ma ma plaoa balkomen singüldü paman büb nugup zonodó alanirrü.”

¹⁴ Parraoa bóktan we zirrapónórr Zosepkamóm. I ürrbain ta koke apónóp oya ódódóm tümün müötüdügab. Wa tóba ikub ngüin nóma balükürr akó morroal mórrkenyórr nóma püti bainürr, oya parraoan obzek kwata we sidüdóp. ¹⁵ Parraoa we bóktanórr oyaka wagó, “Ka nus umtula; darrü pam gaodó kokea müsirrga ainüm. Ka igó arrkrrua wagó, ma nus müsirrga ain umulóla.”

¹⁶ Zosep bóktan yalkomólórr wagó, “Wirri pam, kótó koke! Wata God kubó ini nus wató müsirrga ine marünkü. Aprrapórr ene bóktan kubó morroal yarile marünkü.”

¹⁷ Parraoa bóktan yalkomólórr wagó, “Turkrru, ka nus igó umtula. Ka Nael tobarr

* **41:9** Ini kolae aprrapórr igó klambóka apónda, wa ne kolae ngaen tónggapónórr ó ta igó klambóka igó, oya bamräkürr Zosepón ngi ngilianóm parraodó.

kabedó nóma zamngóla, ¹⁸ 7 morroal akó wirri büb kaua naedógab we tübase, ó kayal alo we bókyerre. ¹⁹ Ibü kakóm, akó ngibürr 7 kaua naedógab tübase. I yuóg ngyaben kau kwarile akó ibü amkoman aroam akó korrkorr büb kwarile. Ka inzan kau ta kokean nosenarre Izipt kanrridü. ²⁰ Korrkorr akó aroam büb kaua ama ene wirri büb kau dudu olongóle, ngaen-gógópan nidi tübase. ²¹ Ibü alóng kakóm, darrü olom gaodó koke yarile asenóm igó, i ene wirri büb kau olongóle, zitulkus ibü büb wata dadanzan korrkorr kwarile ngaengógópanzan. Ka ugón türsümüla. ²² Ka akó darrü nus inzan umtula. 7 Wit singüla, morroal tulum waorrón, darrpan aipdüğab dódórr bairre. ²³ Akó 7 ngibürr odalórrón akó korrkorr wit singüla tübase, wirri bao urura ne kla mangkó nirre. ²⁴ Korrkorr wit singüla ama morroal tulum waorrón wit singül olol. Ka ini nus wapi pamdó enan nüdrrüta, a darrü pam gaodó koke yaril müsirrga ainüm kürünkü.”

²⁵ Zosep parraodó bóktanórr wagó, “Ene nus nisa darrpan klambóka apóndamlı. God marü kuri mómyene, wa laró tómbapónóm kainda. ²⁶ Da 7 morroal büb kaua, i 7 pailüm bórrangdako, akó 7 morroal wit singüla, i akó 7 pailüm bórrangdako. I nizana darrpan pokom zamngóldamlı. ²⁷ Da 7 korrkorr akó aroam büb kau, solkwat ne klama tübase, i 7 pailüm bórrangdako. Akó 7 yuóg ngyaben wit singül, wirri bao urura ne kla mangkó nirre, i ta 7 pailüm bórrangdako. ²⁸ Ene inzana, kazan bóktóna - God marü kuri mómyene, wa laró

tómbapónóm kainda. ²⁹ 7 pailüm sab wirri mórrrel yarile blaman Izipt tüpdü. ³⁰ A ene kakóm, sab 7 pailüm wirri ku yarile, ó ene morroal pailbókama sab bamrüke, zitülkus sab ini kua tüp kulaine. ³¹ Ene mórrrelbókama sab bamrüke, zitülkus ene ne kua tótókda, sab kari kolae koke yarile. ³² God marü nis ngim ene nus igósüm mókyene, marü umul-umulan ngitanóm wagó, ini bóktana sab amkoman góntuakóne akó kari pokoa God ene kla tónggapónóm mibüka.

³³ “Errkya ma darrü pam ugó yamkü susumüri akó wirri gyagüpítótók pam, da sab oya ingrinke Izipt kantrri ngakanóm. ³⁴ Ma akó sab ngibürr wirri ngi zaget pam irrbünke. Blaman didibur-rdüğab, morroal ne alo klama dódórr baindako, blaman 5 alo klamdögab ma darrpan ipadlo gyagu müötüdü angrinüm ene 7 mórrrel pail kugupidü. ³⁵ Ibü ki dakabain koralón, blaman alo kla ne kla kwarile, sab ene ne morroal pail kwarile, akó blaman wit küp ki urrburrün parraoan gyagu müötüdü blaman wirri basirrdü ne clamko. I ola morroal ki ngabkanónóm. ³⁶ Ene aloa mibü sab ki tangtamtinünüm ini bwóbdü ugórr ngyabenóm, ene 7 pail ku, sab ne klama tame Iziptüm. Ini igósüm, alo kua ini tüp koke kulaine.”

Zosepón Wirri Ngi Atenóp Blaman Izipt Kantrri akó Pamkolpam Ngabkanóm

³⁷ Zosepón kuankwata bóktan morroal yarilürr ibüka, parrao akó tóba ngi pampükü. ³⁸ Parraoa tóba ngi pamdó bóktanórr wagó, “Mi

sab inzan pam myamem koke eserre, Godón Samu ne noan bübdüma.”

³⁹ Olgabi parraoa bóktanórr Zosepka wagó, “God marü kuri mómytene ma kürü blaman ne kla kuri küzazila, akó darrü inzan pam babula mazan, susumüri akó wirri gyagüpítótók pam. ⁴⁰ Ka marü angrindóla wirri ngi pamóm kólba kantrri akó kürü blaman pamkolpam ngabkanóm. I sab tómbapónórre ma ne arüng bóktan bóktalo. Marü ngi sab kari-karibóka yarile kürü ngidügab, zitulkus ka kingan mórran klamdó mórrandóla.” ⁴¹ Akó parraoa bóktanórr Zosepka wagó, “Ka er-ryadan marü angrindóla wirri ngi pamóm blaman Izipt kanrridü.” ⁴² Parraoa tóba ngi opor alóm rring tang pyómdügab irruanórr, ama Zosepón tang pyómdü akyanórr. Akó wa agurr akó wirri darrem mórrkenyórr ipadórr, oya atenórr. Dómdóm, [gold] sein sye ipadórr, oya gepkodó gegómórra yangónórr. ⁴³ Parraoa tóba nis ngim [osab amorrat kla] ugón ekyanórr oya agólóm, da we górrgankü ogoblórr oya singül kwata wagó, “Kwatódóga igó kainam!”[†] Da módóga, parraoa Zosepón ingrinürr wirri ngi pamóm blaman Izipt kanrridü. ⁴⁴ Parraoa bóktanórr Zosepka wagó, “Ka kingla, a pamkol-pama marükagab sab ngaen-gógópan bóktan ipadnórre, da i solkwat ngibürr kla ugón tómbapónórre.” ⁴⁵⁻⁴⁶ Da parraoa Zosepón tóba Izipt ngi we ekyanórr, ngi Zapenat-Panea. Oya kolpükü we ekyanórr, ngi Asenat, Potiperran

41:40 Apostolab Tórrmen 7:10 [†] **41:43** Darrü küp módóga:
Wakósingül amgünäm!

óp olom. Potiperra darrü Izipt pamkolpamab godón [ótók] müót prrist yarilürr, Eliopolis[‡] wirri basirrdü. Zosep Izipt kingan zaget ugón bókyanórr, wa 30 pail nóma yarilürr. Da wa parraodógab bupadórr blaman Izipt kanrridü agóltagólóm. ⁴⁷ Ene 7 mórrrel paildü, tüpa abün alo kla dódórr ninóp, aüd-koke. ⁴⁸ Wa ne alo kla dakabasulürr ene mórrrel paildü Izipt kanrridü, ama gyagu müótüdü we irrbülürr blaman wirri basirrdüma. Wa alo kla inzan irrbülürr blaman darrpan-darrpan wirri basirrdüma, ne alo klama dódórr bainóp ngaon bwóbdü wirri basirr kabedó. ⁴⁹ Zosep aüd-koke wit küp gyagu müótüdü irrbülürr, ngaru-koke, wamaka maludü nóresa, ó wa piküp bainürr wit küp bótangóm, zitülkus darrü pam gaodó koke yarilürr ene kla bótangóm.

⁵⁰ Ene kolae ku paila solkwat togobórr, ngaengóngópan Potiperran óp olom Asenatkagab Zosep nis siman olom nis nosenórr. Potiperra prrist yarilürr Eliopolis wirri basirrdü. ⁵¹ Zosep bóktanórr wagó, “God kürü kuri tangkamtine kólba müp akó kólba aban pamkolpam alókóm.” Da wa tóba ngaen olom ngi we ngyesilürr Manase.[§] ⁵² Wa akó we bóktanórr wagó, “God kürü küppükü kine: wa kürü nis olom nis kuri kókyene ini kanrridü, kürü kolae gyaur ngyabendógab,” da wa tóba nis ngim olom ngi

[‡] **41:45-46** Eliopolis Grrik pamkolpamab bóktan ngie. Darrü ngi módóga: On. Ene wirri basirr Izipt kugupidü yarilürr. [§] **41:51** Manase ngian küp módóga: tangamtin müp alókóm.

we ngyesilürr Iprra-im.*

⁵³ Ene 7 pail wirri mórrel ne kla yarilürr Izipt tüpdü, blakón bwóbdü we tamórr, ⁵⁴ ó ene 7 pail kua we bókyanórr, Zosep enezan yarilürr. Blaman bwób-bwób wata ku yarilürr, Iziptüm ma alo gaodó yarilürr. ⁵⁵ Izipt pamkolpama alom nóma kwarilürr, i parrao wirri arüngi yatonóp alo klamóm. Wa ibü we nilóp wagó, "Zosepka ogob akó tómbapónam Zosep yabü kubó ne poko nilörre."

⁵⁶ Ene kua blaman bwób we gwarranórr. Zosep blaman gyagu müót tapanukuóp, da wit küp bumióg we bókyenóp Izipt pama oyakagab, zitulkus kari kolae ku koke yarilürr Izipt kantrridü. ⁵⁷ Akó pamkolpama togoblórr blaman bwób-bwób Izipt kantrridü wit küp bumiögüm Zosepkagab, zitulkus kari kolae ku koke yarilürr blaman bwób-bwób.

42

Zosepón Naretala Alo Bumiögüm Ogobórr Izipt

¹ Zeikob nóma umul bainürr wagó, [wit] küp Iziptüm asisko, wa tóba olmaldó we bóktanórr wagó, "E yabiób darrem-darrem iade ngabkandakla? E ia darrü kla koke tónggapónane?

² Tübarrkrru, ka kuri arrkrrua wagó, wit küp asisko Iziptüm. E ugó bazeb wit küp bumiögüm mibünkü, zitulkus mi sab alo büdül kena narrbarinün." ³ Da Zosepón 10 naretala

* **41:52** Iprra-im ngian küp módogá: küppükü ain. **41:54**
Apostolab Tórrmen 7:11 **42:2** Apostolab Tórrmen 7:12

we ogobórr Izipt, wit küp bumiógüm. ⁴ A Zeikob ma Zosepón zoret Benzaminün koke zirrapónórr inkü, zitülkus Zeikob gum yarilürr wagó, sab darrü pokoa kena tómbapón oyaka. ⁵ Da Zeikobón olmala pam ngorodó babzilürr wit küp bumióg pokodó, zitülkus Keinan tüpdü ku yarilürr.

⁶ Zosep gabena yarilürr Izipt kanrridü; bwób-bwób pamkolpama alo kla bumiógüm oyaka togoblórr. Da Zosepón naretala we togobórr, tibiób wakósingül nümgünóp, oya obzek kwata singül tüp balókórr. ⁷ Zosep tóba naretal nóma nósenóp, ibü wa nómzyetóp. A wa igó bainürr, wamaka wa mogob pam yarilürr. Wa taren-taren wirri arüngi bóktanórr ibüka. Wa nümtinóp wagó, “E ia nubógab togoba?”

I bóktan we yalkomólóp wagó, “Ki Keinangabakla, alo kla bumiögüm togoba.”

⁸ Zosep naretal nómzyetóp, a i ma oya koke emzyetóp. ⁹ Oya nusbókama ngambangólórr, wa ne nus umtulürr ibükwata ó da we bóktanórr wagó, “E kómdam bain pamakla; e ugósüm togoba kibü kómdam bainüm wagó, kibü arüng-koke bwób poko negako kibü kantrridü!”

¹⁰ I bóktan yalkomólóp wagó, “Koke, wirri pam, ki marü zaget pama kuri togoba wit küp bumiögüm. ¹¹ Ki zonaretalpükümakla, ki darrpan abrrónakla. Ki kómdam bain pam kokeakla, wirri pam, ki amkoman moboküp pamakla.”

¹² Zosep ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Koke, e wata ugósüm togoba kibü kómdam

bainüm wagó, kibü arüng-koke bwób poko negako kibü kanrridü!"

¹³ I bóktan yalkomólóp wagó, "Wirri pam, ki blaman 12 pam kwarilürr, darrpan abdógab Keinan tüpdü. Kibü darrü zoret büdüla, solo kupo zoret kibü abdómase."

¹⁴ Zosep bóktan yalkomólórr wagó, "Koke! E wata amkoman kómdam bain pamakla, ka enezan namüla! ¹⁵ Ini pokoan küpa sab amkoman ki tómbapó: ka parraoan ngidü yabü ini wirri arüng bóktan akyandóla wagó, e sab kokean amgütane ini bwób, kókó yabü solo kupo zoreta sab tame kürüka. ¹⁶ Darrü pam zirrapónam yabükagab oya apadóm; e barrea sab tümün müótüdü koralo, kókó sab amkoman bóktana tübzile e ne pokobóka apóndakla, igósüm ka yabü amkoman nangunünümo. Koke ne nóma, ka parraoan ngidü amkoman poko bóktandóla kagó, e wa amkoman kómdam bain pamakla!" ¹⁷ Da wa ibü we irrbünürr tümün müótüdü, äud ngürrüm.

¹⁸ Äud ngim ngürrdü, Zosep ibüka we bóktanórr wagó, "Ka Godón gum angón pamlá, da ini bóktan mamoalamke, igósüm e arról kwarilo. ¹⁹ Kürü amkoman angunüm wagó, e amkoman moboküp pamakla, yabü darrüpa sab tümün müótüdü ala yarile yabü ne irrbünóp. E barrea sab bakono wit küp amarrum, e ne kla bumigane yabiób olmalkolabkü, alo büdül nidipasko. ²⁰ Da e yabiób solo kupo zoret sab sidüdamke kürüka. Ene igósüm, ka bóktan sab amkoman yanguno ó ka sab yabü büdüldü koke irrbuno." I blamana babinürr.

²¹ Da we bóktónóp tibiób darrpan-darrpandó wagó, "Errkya mi ini azidómakla, mi ne tonarr tónggapónóp mibiób zoretódó. Mi mib ene wirri müp esenóp wa ne kolaedó yarilürr, wa tüób mibü tangbamtinüm arüngi nóma tatop, da mi koke barrkrrurr. Ene zitulkusdü, mi errkya ini müpdümakla."

²² Ruben bóktanórr wagó, "Ka yabü nilarre wagó, kolae tonarr tónggapón-gu ini olomdó. A e ma koke barrkrrurr. Errkya ene darrema kuri tolkomóle mibüka, oya óea neme tópkánórr."

²³ Zosep umul bainürr i ne pokobóka apón kwarilürr. A i ma koke umul bainóp, zitulkus bóktan amzazil pam asi yarilürr oyaka bóktan okaka amzazilüm Izipt bóktane. ²⁴ Zosep ibü we nümgütóp da yónüm wamórr. Wa akó bóktanóm nóma bainürr, wa we tolkomólórr. Wa tóba darrü zaget pam yalórr Simionón apadóm, da ene zaget pama oya sye-i we amrókórr ibü obzek kwata.

Zosepón Naretala Simionón Amgütóp Iziptüm da we Bakonórr Keinan

²⁵ Zosep tóba zaget pam arüng bóktan nökyenóp tóba naretalab alóp murrbausüm wit küpi, akó ibü blamanab [silba] mani poko tibiób alópdó akonóm, ó ibü alo kla aliónüm kwat-kwat alom. Ene bóktan pokoa tómbapónórr. ²⁶ Oya naretala wit küp tibiób [donkidü] yamselóp, ó ene bwób we amgütóp. ²⁷ I nóla bamilóp ene irrüb utüm, darrüpa tóba alóp nóma tapakurr tóba donki ngoyónüm, wa tóba silba mani poko

tumuman nósenóp. ²⁸ Wa tóba zonaretaldó górrganórr wagó, "Kürü silba mani pokoa kuri tolkomóle kólбaka! Yóni, kürü alópdóma!" Ibü moboküpa müp bainóp, ó gum tórrngónpükü tibiób darrpan-darrpan bamtinóp wagó, "God ia laró tonarr tónggapónóm kainda mibüka?"

²⁹ I tibiób ab nóma emrrónóp Zeikobón, Keinan tüpdü, i oya we izazilóp blaman ene ne pokoa tómbapónónóp ibüka wagó, ³⁰ "Izipt kantrrian gabena kibüka taren-taren bóktalórr, ó wa kibü inzan tangónóp, wamaka ki kómdam bain pamakla. ³¹ A ki ma bóktan yalkomólóp oyaka wagó, 'Ki kómdam bain pam kokeakla, ki wata amkoman moboküp pamakla. ³² Ki blaman 12 simanal olmal kwarilnürrü, blaman darrpan abdógab. Darrü zoret büdüla, ó solo kupo zoret asise Keinanóm, kibü abdó.'

³³ "Ene pama, ene kantrri wirri pam nótóke, bóktan yalkomólórr wagó, 'Ka sab igósüm umul baino wagó, e wata amkoman moboküp pamakla: Yabiób darrü ala amgütam kürüka; e barrea sab wit küp barrmuno yabiób olmalkolabkü, alo büdül nidipasko. ³⁴ E yabiób solo kupo zoret sab sidüdamke kürüka. Ene igósüm, ka sab umul baino wagó, amkoman e kómdam bain pam kokeakla, e amkoman moboküp pamakla. Ka sab yabü narezoret salkomolo yabióbka, ó e sab kibü bwóbdü kwarilo, ó e sab agóltagól* kwarilo ini kantrridü.'

³⁵ I tibiób blaman elklaza nóma yusóp tibiób alópdógb, módogá, i blamana tibiób silba mani

* **42:34** agóltagól, darrü küp módogá: elklaza darrem-darrem bumiög.

küppükü paos nósenóp tibiób alópdó! I ene paos nóma nósenóp, i tib akó tibiób ab Zeikob kari gum tórrngón koke kwarilürr. ³⁶ Ibü aba ibüka bóktanórr wagó, “Yabü ubi ia ugósüma wagó, ka kólba blaman olmal nümrüknümo? Zosep kankü babula, Simion kankü babula, ó yabü ubi akó Benzaminün ódódóma. Blaman ini müp kótó bamseldóla!”

³⁷ Da Rruben abdó we bóktanórr wagó, “Ka sab ne Benzaminün koke nóma salkomolo marüka, ma sab kürü siman olom nis ugón nümkalke. Ma oya kürü tangdó ugó ingri, akó ka sab oya salkomolo marüka.”

³⁸ A Zeikob ma bóktan we yalkomólórr oyaka wagó, “Kürü oloma kokean wame mankü, zitulkus oya naret büdüla, ó wa wata dómdóm pammokur módóga arról Reizelkagab. Darrü klama sab kena tómbapón oyaka, kwat-kwat. Ka myang kuri baina akó ene gyaurdügabi, e sab kürü büdülbóka kena agósam.”

43

Zosepón Naretala Benzaminkü Bakolórr Izipt

¹ Keinan bwóbdü, kua wata kari kolae koke bailürr. ² I ne [wit] küp simarruóp Iziptgab, blamaná nóma blakónóp, da Zeikob tóba simanal olmaldó bóktanórr ibüka wagó, “E ugó bako, mibünkü ngibürr alo bumiögüm.”

³ A Zuda tóba ab yalórr wagó, “Ene pama kibü arüng ikik tókrrórre wagó, ‘E myamem kürü obzek koke esenane, kókó e sab yabiób zoretpükü togobo kürüka!’ ⁴ Ma ne kibü zoret

nóma zirrsapono kinkü tótökóm, ki igósidi sab ogobo Izipt, marü alo kla azebóm. ⁵ A ma ne oya koke nóma zirrsapono kinkü tótökóm, ki sab koke ogobo, zitülkus ene pama igó yarilürr wagó, ‘E myamem kürü obzek koke esenane, kókó e sab yabiób zoretpükü togobo kürüka!’ ”

⁶ Zeikob bóktanórr wagó, “E kolaean pokotónggapónarre! E ene pamdó iade adrrütarre wagó, ‘Kibü zoret asise?’”

⁷ I blamana bóktan yalkomólóp wagó, “Ene pama aüd pokokoke bamtilürr, kibü olmalkolabbókamóm. Kibü igó tümtinónóp wagó, ‘Yabü ab ia arrólae? Yabü darrü zoret ia asise?’ Da ki oyaka bóktan blaman we yakonónóp wagó, ‘Ó’. Ki umul ia ki bairre igó, wa kibü inzanóm bamtinda kibiób zoret ola ódódóm?”

⁸ Zuda bóktanórr tóba abdó Zeikobka wagó, “Ene omokura kankü ki tam. Ki kubó wankü darrpan mün ogobo errkyadan. Ene igósüm, kidi, mató, akó kibü olmala alo büdül koke nurrbarine. ⁹ Benzaminün ne arról sab kótó bügasilo. Ka ne sab oya marü obzek kwata koke nóma singrino, ene müp sab kürüka ki yarilün metat. ¹⁰ Ki ne dokyanan ngürr koke nóma ki arrótóp, ki errkya nis ngim igósidi bakorrón ki korala!”

¹¹ Da ibü aba Zeikob bóktanórr ibüka wagó, “Inzan ne nóma yarile, da ini kla tónggapónam: ngibürr morroalan elklaza irrbünam yabiób alópdó ini tüpdügab. Ugó barrmü ene pamdó, ae kla ilinamke oya morroal ainüm: morroal

bübdü balóp ilang móeg,* kari sokol gus mor, meke, akó almónd.[†] **12** Dokyanan mani emorronam yabiób, igósüm ene gao aodóm e yabiób alóp tumum ne mani sakonarre. Aprrapórr wa bütanórr. **13** Yabiób zoret ta ipüdam. Ene pamdó ugó bako errkyadan! **14** Ka tóredóla, Wirrian Arüng God sab ene wirri pam gyaur ekyene yabükwata. Ene igósüm, wa ok nirre yabü narezoret nis Simion akó Benzamin, ibü alkomólóm yenkü. Ka ne olmal nóma eloklo, taia, inzan ki yarilün: ka sab ibü wata inzan eloklo.”

15 Ene pama [gyaur kla] akó dokyanan mani yazebóp. Benzaminün ipüdóp, da we bazebórr ama Izipt. Zosepón obzek kwata we bórrangórr. **16** Zosep Benzaminün nóma esenórr inkü, wa bóktanórr ene pamdó oya müót nótó ngakalórr wagó, “Ini pam yazeb, da kürü müótüdü ugó imarru. Ngóyórrün lar edabónam, da morroal yung. Ini pamab abüs singülküp alo kanküma.” **17** Müót ngakan pama tórrmendó ingrinürr, oya Zosep enezan yalórr. Zosepón zaget pama oya zonaretal imarrurr Zosepón müótüdü. **18** Ibü enezan barrmülürr Zosepón müótüdü, i gum koralórr. Igó gyagüpítótóke ogoblórr wagó, “Mibü igósidi türrbamüne maniankwata, i ne kla yakonóp mibü alópdó, mi ngaen-gógópan nóma bakonórr. I kubó ngürsilpükü togobe mibüka! Mibü sab tubarrmüne leba zaget pamóm akó wa sab mibü [donki] tümtirre.” **19** I müót mamtaedó

* **43:11** morroal bübdü balóp ilang móeg, Mórrke-mórrke módágako: balm akó myrrh. † **43:11** almónd darrü zürük küpa. Mórrke-mórrke módóga: almond.

nóma togobórr, da Zosepón müót ngakan pamdó we bóktónóp wagó, ²⁰ “Gyaurka, kibü wirri pam, ki ngaen-gógópan ae togobórró alo bumiögüm. ²¹ Ki nóma bakorró kókó kwat-kwat, ene irrüb ki we bazurrurü. We tapanukuóp kibiób alóp, da ki nosenóp blaman pamab mani wata tibiób alóp tumuman koralórr. Da ki we manipükü tübarrmüna. ²² Ki kibiób ngibürr manipükü tóbakona akó alo bumiögüm. Ki umul-kókakla kibü alópdó ini mani ia nótó irrbünürr.”

²³ Zosepón müót ngakan pama bóktan yalkomólórr ibüka wagó, “Gyakolaegu! E gumgu! Yabü akó yabü aban Goda yabü mani piküpan yakonórr yabü yabiób alópdó. Ka yabü darrem kla ngaen emorrarró.” Da wa Simionón sidódürr ibüka.

²⁴ Müót ngakan pama ene pam simarrurr Zosepón müót kugupidü. Ibü nae nókyenóp ibü wapór bagulüm. Wa akó ibü donki ngabyónürr. ²⁵ I gyaur kla irrbünóp Zosepón aliónüm, wa abüs singulküp kubó nóma tame, zitulkus i tib barrkrrurr wagó, i kubó usakü elorre.

²⁶ Da Zosep müótüdü néma bangrinürr, i oya gyaur kla we ilinóp, i ne kla tübarrmünürr müótüdü. I wakósingül nümgünóp, singül tüp balókórr oya obzek kwata. ²⁷ Zosep ibü númtinóp tibiób ngyabenankwata. Da we bóktanórr wagó, “E kürü yabiób ab myangbóka küzazilarre, wa iadase? Ia wa arrólase?”

²⁸ Da i bóktan we yalkomólóp wagó, “Marü zaget pam, kibü ab, taiase. Arról duduæ!” I wakósingül nümgünóp akó singül tüp balókórr Zosepón obzek kwata oya wirri ngi amngyelóm.

²⁹ Wa nóma yazılıürr, tóba zoret esenórr Benzaminün. I darrpan aipdüğabi tömtómórri. Wa we bóktanórr wagó, “Ia ini yabü solo kupo zoreta, e kürü noabóka kızazilarre? God marü [gail tonarr] ki mókya, kürü olom!” ³⁰ Zosepón moboküp inuóp wa tóba zoret nóma esenórr akó wa igósidi ene poko büsai we amgatórr darrü bwób amkünüm yónüm. Wa tóba müót marrgudu bangrinürr, da we yón yarilürr. ³¹ Wa tóba obzek nóma bagulürr, wa akó we tubranórr. Tóba yón-gyaur iniklürr. Wa we bóktanórr wagó, “Alo kla arsinam tógaldó!” ³² Alo kla we arrgrütóp, Zosepón tóbanan tógal akó oya zonaretalab tibióban tógal. Akó ene Izipt pam, usakü nidi elop, ibü go tibióban tógal. Ibü gidazan bóktanórr, Izipt kolpama koke dabyónónóp Ibrru kolpampükü alom, zitulkus inkü dabyónüm ngazirra. ³³ Zosepón zonare-tala oya obzek kwata igó bobrranórr i enezan tóbabótórr, naretódágab kókó zoret amrran. I tibiób darrem-darrem nóma ngabkanónóp mórrande, da gübarirr aengóp. ³⁴ Ibü alo kla idüdóp Zosepón tógaldógab. Da Benzaminün alo kla, wa 5 ngarkwat arrbürrün kwarilürr ngibürr naretaldógab. Da i bagürwóm kwarilürr wankü alode akó anónde.

44

Zosepón Kübül

¹ Zosep tóba müót ngakan pam yalórr wagó, “Ene pamab alópdó dokyanan alo kla irrbünam, ibü amarrum ngarkwat. Akó ibü mani tibiób

alóp tumum kolatónamke. ² Kürü [silba] kübül kubó zoretan alóp tumum kolakyanamke oya manipükü, wa ne mani simarrurr [wit] küp bumiögüm.” Da wa tónggapónorr oya Zosep enezan yalórr. ³ Irrbianande, zaget pama Zosepón zonaretal we zirrnapónóp tibiób [donkipükü]. ⁴ I ene wirri basirr noma amgütóp, aibwób-koke, Zosep we bóktanórr tóba müót ngakan pamdó wagó, “Bupa, da ene pamab solkwat akyá! Ma kubó ibü noma nómrrónónomo, nümtinünümke ibü wagó, ‘E kürü morroal tonarr kolae tonarre iade yalkomólane? ⁵ E silba kübül gómol-gómol iade ipüdane? Ini kürü wirri paman anón kübula: wa ugósüm ngakanda, ugórr nyaben amzyatóm. E wirri kolae kuri tónggapónane!’ ”

⁶ Ene müót ngakan pama bupadórr, ibü we nómrrónóp, da wa dadan bóktan pokó we arükürr ibüka. ⁷ Da i bóktan we yalkomólóp wagó, “Kibü wirri pam, ma inzan iade bóktandóla ini pokó? Ki, marü zaget pama, inzan kolaeán tonarr kokean tónggapórre. ⁸ Turrkrru, marü ia kuri ngambangóle, ki inzan tóbakorró marüka Keinan tüpdügab kibiób manipükü marüka akonóm, ne kla nosenóp kibiób alóp tumum? Ki ma gómol-gómol silba akó gold iade ki yazebrre marü wirri paman müótüdügab? ⁹ Ma ne kubó kübül kibü darrüdü noma eseno, wa kubó ki narrótók! Sab ki ngibürr marü [leba zaget] pamóm bairre.”

¹⁰ Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Inzan ki yarilün mazan namüla wagó, kübül kubó noaka noma eseno sab kürü leba zaget olom

yarile. A e ngibürra sab ene [kolaean darrem] koke ipüdane.” ¹¹ Blamana büsai-büsai tibiób alóp we elókóp tüpdü, da we tapanukuóp. ¹² Müót ngakan pama amkünüm we bainürr; naretódágab bókyanórr kókó zoretódó Benzaminka. Ene kübül Benzaminün alópdó esenórr. ¹³ Ene gyaurdügab, i tibiób mórrkenyórr nütürróp. Solkwat donkidü elklaza yamselóp, we bakonórr akó wirri basirrdü.

¹⁴ Zuda tóba zonaretalpükü nómá tübarrbüñürr Zosepón müótüdü, wa wata ola yarilürr. I wakósingül nümgünóp, singül tüp balókórr oya obzek kwata. ¹⁵ Zosep bóktanórr ibüka wagó, “E ini kolae iade tónggapónane? E ia koke umul bainane igó, kazan pamla, gaodómla umul bainüm ene kla, pamkolpam gaodó kokeako ene kla umul bainüm?”

¹⁶ Zuda bóktan yalkomólórr wagó, “Kibü wirri pam, ki marüka ia poko bóktórre? Ia ki laró tónggapórre kibiób morroal bainüm marü ilküpü? God kibü kibiób kolae kuri tóserre. Turrkrru, ki blaman marü leba zaget pamakla; ki blaman akó kübül noa alópdó eserre.”

¹⁷ Da Zosep bóktanórr wagó, “Inzan koke! Ka ene poko kokean tónggapono! Wata ne pam eserre kübülpükü, kürü leba zaget olom wató yarile. A e barrea kubó tai ogoblónke yabiób abdó.”*

Zuda Zosepón Yatorr Benzaminün Alkomólóm

* ^{44:17} Zosep ini blaman kla tónggapónorr tóba naretal apókóm igó poko asenóm wagó, i tibiób tulmil kuri nalüngrré.

¹⁸ Da Zuda tai oya minggüapanandó wamórr. We bóktanórr wagó, "Gyaurka, kürü wirri pamóe, ka marü zaget pama kya dümdüman bóktanón darrü pokó, marü arrkrrum. Enana ma parrao ngarkwatódómla, ma kubó ngürsilgu kürüka, marü zaget pam. ¹⁹ Ki ngaen-gógópan nóma togobórró, ma, kibü wirri pam nótókla, we tümtinóp wagó, 'Ia yabü ab asise akó ia yabü darrü zonaret asise?' ²⁰ Ki bóktan yalkomólóp marüka, kibü wirri pam, wagó, 'Kibü ab myang asise akó solo kupo zoret ta asise, wa myangande noan ilngumilürr. Errkya oya naret büdüla. Dómdóm ma watóke solo aipdüğab, ó oya aban [moboküpü ubi] oyakamóma.' ²¹ Ma kibüka bóktarró, moba zaget pamdó, wagó, 'Oya sab ala sidüdamke kürüka, ugósüm ka oya obzek eseno.' ²² Da wirri pam, ki bóktan marüka yalkomólóp wagó, 'Ene omokura tóba ab kokean amgüte. A wa ne ab nóma amgüte, oya aba sab narrótóke.' ²³ Ma kibüka bóktarró wagó, 'E myamem kürü obzek koke esenane, kókó e sab yabiób solo kupo zoretpükü togobo kürüka.'

²⁴ "Ki nóma bakorró kibiób abdó, marü zaget pam, da ki oya izazilóp ma kibü wirri pama ne pokó tüzazilóp. ²⁵ Kibü aba bóktanórr wagó, 'E bako, mibü ngibürr alo kla bumiógüm.' ²⁶ Da ki bóktan yalkomólóp wagó, 'Ki koke babino ola. Kibü solo kupo zoret ne asi nóma yarile kinkü, ki igósidi babino ola. Sab ki myamem koke eserre ene paman obzek, kókó kibü solo kupo zoret asi yarile kinkü.' ²⁷ Da kürü aba Zeikob bóktanórr kibüka wagó, 'E umulakla, kürü kola nis siman

olom nis nulngumilürr kürükü. ²⁸ Darrüpa kürü kimgatórr, da ka bóktarró wagó, "Ka umulóla wa syórrpókal angórrónase." Ka oya kokean kuri eserró, wa ne ngarkwat bamrukürr. ²⁹ E kubó akó ini ne nóma ipüdane kürükagab, darrü kolae klama aprrapórr tómbapónē oyaka. Ka myang kuri baina akó ene kolaedógabi, e sab kürü büdülbóka kena agósam.' "

³⁰⁻³¹ Zuda akó bóktanórr wagó, "Ka ne olom-koke nóma yalkomolo kólba abdó, marü zaget pam, wa kubó kibü néma tóserre wagó, olommokur babula inkü, da wa kubó narrótóke. Zitulkus módogá, oya ubi babula ngyabenóm, oya moboküpü oloma koke ne néma alkomóle. Wa myang kuri baine akó ene gyaurdüğabi, ki, marü zaget pam, sab kibiób aban büdülbóka kena agósam. ³² Ka kólba bumanikürrü kólba aban ngidü ini omokur alkomólóm kólba abdó. Ka bóktarró wagó, 'Ka ne koke néma salkomolo marüka, da ene müp sab kürükä ki yarilün metat.' ³³ Da módogá, gyaurka, ka marü leba zaget olomóm ala namulo zagetóm marünkü, kürü wirri pam, omokuran pabodó. A omokura ki alkomól basirrdü tóba naretalpükü. ³⁴ Ka wa ia alkomolo kólba abdó, ene omokur babul ne néma yarile kürükä? Ka kari gum kokela kólba aban gyauran büdül asenóm."

45

Zosep Tóba Zonaretal Nüzazilóp Wa Nótóka

¹ Zosep myamem gaodó koke yarilürr tóba moboküpü ne gyaur yarilürr amiögüm tóba

zaget kolpamdógab, ola nidi bórranglórr. Wa wirri arüngi we bóktanórr wagó, "Blamana kya kürü kümgütam!" Da darrü zaget pam babul yarilürr wankü, Zosep tóba zonaretaldó nómá pupo bainürr wa nótó yarilürr. ² Wa wirri taegwarre yón yarilürr, da Izipt pamkolpama barrkrrulürr. Akó nidi kwarilürr parraoan müótüdü, ene bóktan ta barrkrrurr. ³ Zosep bóktanórr tóba zonaretaldó wagó, "Ka Zosep! Kürü ab ia arrólae?" A oya zonaretalab gaodó koke yarilürr bóktan oyaka alkomólóm, zitulkus i gum tórrngón kwarilürr oya obzek kwata. ⁴ Zosep bóktanórr tóba zonaretaldó wagó, "Gyaurka, kürü minggüpanandó togob." I we togobórr oya minggüpanandó. Wa bóktanórr wagó, "Ka yabü narezoretla Zosep, e noan sel inarre mogob pamdó akó i kürü küdüdóp Izipt! ⁵ Da e müp apadgu inibókamde, ó ngürsilgu yabióbka, igósidi e kürü darrem klamóm küngrinarre aini. Kürü God wató zirrkapónórr yabü singül kwata, pamkolpamab arról zid bainüm. ⁶ Ini wata nis ngim paila ku kolakyanóm ini tüpdü. 5 pail duduako kesu angón-koke akó abül-koke. ⁷ God kürü zirrkapónórr yabü singül kwata yabü zid bainüm ini tonarre, yabü ngyaben akó yabü olmalbobatalab ngyaben alblangóm ini tüpdü. ⁸ Da kürü yadi koke zirrkapónóp aini. A God wató küdódürr. God kürü küngrinürr parraoan ikik bókrran pamóm, oya müót ngakanóm akó blaman Izipt kantrri alngomólóm.

⁹ “Büsai ogob kürü abdó. Oyaka bóktónamke wagó, ‘Marü oloma Zosep inzan bóktóne marüka wagó, “God kürü arüng kókyanórr blaman Izipt kantrri ngakanóm. Kürüka tam, ola irrbain-gu. ¹⁰ Ma sab Gosyen bwóbdü ngyabelo kürü minggüpanandó, matóka marü olmal akó bobatal, marü [sip] a [gout] akó [kau], ó marü ne blaman elklazako. ¹¹ Ola marü sab kótó ngamkalo, zitulkus dómdóm 5 paila tótókdako ku kolakyanóm. Ene igósüm, matóka marü olmalbobatal akó marü ngabyón lara sab alo büdül koke nurrbarine.”

¹² “Errkya yabü ilküpa kürü kuri kóserre, ako kürü zoret Benzamin, ma ta kürü kuri kósená, da ini amkoman kótó bóktandóla, Zosep. ¹³ E sab izazilamke kürü ab igó pokó, kürü ne wirri arüng ngie Iziptüm akó e ne blaman kla nósenarre. Da e sab oya büsai sidüdamke.”

¹⁴ Wa tóba zoret Benzaminün we amiógürr akó yón yarilürr. Benzamin ta Zosepón amiógürr akó yón yarilürr. Nizana we yón namülnürrí. ¹⁵ Zosep wata yón yarilürr, tóba blaman zonaretal nóma nüprükóp. Ene kakóm, oya zonaretala usakü ikiküm we bainóp.

¹⁶ Ene bóktan nóma barrkrrurr parraoan wirri müötüdü wagó, Zosepón zonaretala kuri togobe, parrao akó tóba wankü ngi pama ta bagür kwarilürr. ¹⁷ Parraoa Zosepón we yalórr wagó, “Nüzazilnüm moba zonaretal magó, ‘Yabiób elklaza [donki] kwitüdü ugó yamselam, da bakonke Keinan tüpdü. ¹⁸ Yabü ab akó yabiób olmalkol yazebamke, da tóbakonke kürüka. Ka sab yabü

morroalan tüp poko nókyenónómo Iziptüm, ó e sab morroalan ngyabendó kwarilo ene tüpdü.'

¹⁹ Ibü nilnümke magó, 'Ngibürr osab bimurrat kla* yazebamke, Izipt tüpdü kla, yabiób kolabkü akó karipókalabkü. Yabiób abpükü ipüdamke, da tóbakonke. ²⁰ Yabiób elklazabkwata gyakolaegu bimgatóm. Izipt tüpdü ne morroalan klamko, sab yabü kwarile.'

²¹ Da Zeikobón simanal olmala we tómbapónónóp, parraoan bóktan ngarkwatódó. Zosep osab bimurrat kla we nülinóp, parraoa oya arüng bóktan enezan ekyanórr. Wa akó ibü alo nülinóp kwat-kwat alom. ²² Wa ibü küsil mórrkenyórr nülinóp darrpan-darrpan, a Benzaminün wa ma 300 silba poko iliönürr akó 5 ngarkwat küsil mórrkenyórr. ²³ 10 simanal donki kwitudü wa morroalan elklaza yamselórr Iziptgab, da we zirrnápónóp tóba abdó, akó 10 ópal donkidü we kla yamselórr, [wit] küp, brred, akó ngibürr alo kla, ibü kwat-kwat alom, i sab ene iazan togoble. ²⁴ Da wa tóba zonaretal we zirrnápónóp. I nóma bazebórr, wa ibü ikik nókrrónóp wagó, "Kubó ongyal-gu kwat-kwat!"

²⁵ Da i Izipt we amgütóp, ogobórr tibiób abdó Zeikobka, Keinan tüpdü. ²⁶ I Zeikobón izazilóp wagó, "Zosep arrólase! Wa errkya balngomól pamase akó wa dudu Izipt kantrri alngomólida!" Zeikobón moboküpa karibóka koke gübarirr aengórr, da wa ibü amkoman koke nangunóp. ²⁷ I oya nóma izazilóp blaman kla, ibü Zosep ne poko nüzazilóp, akó wa osab

* ^{45:19} osab bimurrat kla, Mórrke-mórrke módoga: cart ó wagon.

bimurrat kla nóma nosenóp, Zosep ne kla zirrnapónóp oya ódódóm Izipt kanrridü, Zeikobón arról dandanga tóbaka tolkomólórr. ²⁸ Zeikob bóktanórr wagó, “Gaedóma, ka yabü amkoman kuri nangunünüma! Kürü olom Zosep arrólae! Ka sab oya asenóm wamo, solkwat ka igósidi narrótoko.”

46

Zeikob Tóba Olmalkolpükü we Bupadórr Izipt

¹ Zeikob tóba blaman elklaza tómbapónórr, we wamórr Berrsyiba wirri basirrdü. Wa ola lar bamngulürr [alta] kwitudü, tóba ab Aesakón God we iliónürr.

² Ene irrüb, Zeikob nuszan kla esenórr. God oyaka bóktanórr, da we ngilianórr wagó, “Zeikob, Zeikob!”

“Ó, ka inamüla,” wa bóktan we yalkomólórr.

³ “Ka Godla, marü aban God. Ma gumgu Izipt tótökóm; ka sab marü olmalbobatalab zitüł wirri ninünümo ola. ⁴ Ka küób sab mankü wamo Izipt, akó ka sab marü olmalbobatal sakono ini tüpdü. Zosep sab marüka asi yarile, ma noma narrótoko.”

⁵ Zeikob Berrsyiba wirri basirr amgatórr. Oya simanal olmala tibiób ab Zeikob, tibiób kari olmal, akó kol osab bimurrat kla kwitudü yamselóp, parraoa ne kla zirrtapónóp. ⁶ I tibiób ngabyón lar akó tibiób blaman elklaza, Keinanóm ne kla bumigóp, we imarruóp, da

Izipt we bazebórr. Zeikob tóba blaman olmal-bobatalpükü wamórr: ⁷ tóba blaman simanal olmal, ópal olmal, akó bobatal.

⁸ Zeikobón olmalbobatalab ngi módögako, Izipt nidi ogobórr, Zeikob akó tóba simanal olmal akó bobatal. Ibü ngi módögako:

Tóba ngaen siman olom, ngi Rruben,

⁹ akó oya simanal olmal:

Anok, Palu, Ezrron, akó Karrmi.

¹⁰ Simion akó tóba simanal olmal:

Zemuel, Zamin, Oad, Zakin, Zoarr, akó Syaol,
Keinan koldógab nótó tómtómólórr.

¹¹ Libae akó tóba simanal olmal:

Gerrson, Koat, akó Merrarri.

¹² Zuda akó tóba simanal olmal:

Syela, Perrez, akó Zerra. (Zudan nis siman
olom nisa Keinanóm ola narrótókrri, ngi
Err akó Onan.)

Perrezón simam olom nis idi namülnürri:

Ezrron akó Amul.

¹³ Isakarr akó tóba simanal olmal:

Tola, Pua, Zasub, akó Syimrron.

¹⁴ Zebulun akó tóba simanal olmal:

Serred, Elon, akó Zale-el.

¹⁵ Ini olmal Zeikob Liakagab nosenóp
Mesopotamia bwóbdü. Daenan ta ola osenórr,
darrpanan óp olom. Liakagab blaman oya 33
ngarkwat olmalbobatal kwarilürr.

¹⁶ Gad akó tóba simanal olmal:

Zepon, Agi, Suni, Ezbon, Erri, Arrod, akó
Arreli.

17 Asyerr akó tóba simanal olmal:

Imna, Isba, Isbi, Berria,
akó ibü óp bólbot Serra.
Berrian siman olom nis:
Eberr akó Malkiel.

18 Ini ne 16 olmalbobatal Zeikob Zilpakagab
nósenóp. Zilpa Lian leba zaget kol warilürr,
Leiban noan okyanórr.

19 Zeikobón solo kol Reizel nis olom nis
nósenórr:

ngi Zosep akó Benzamin. **20** Iziptüm Zosep
nis siman olom nis nósenórr, Manase
akó Iprra-im, Asenatkagab, Potiperran óp
olom, prrist nótó yarilürr Eliopolis wirri
basirrdü.

21 Benzaminün simanal olmal idi kwarilürr:
Bela, Bekerr, Asbel, Gerra, Na-aman, E-i,
Rros, Mupim, Upim, akó Arrd.

22 Ini ne 14 olmalbobatal Zeikob Reizelkagab
nósenóp.

23 Dan tóba darrpanan siman olompükü:
ngi Usyim.

24 Naptali akó tóba simanal olmal:
Zaziel, Guni, Zezerr, akó Syilem.

25 Ini ne 7 olmalbobatal Zeikob Bilakagab
nósenóp. Bila Rreizelón leba zaget kol warilürr,
Leiban noan okyanórr.

26 Da blaman Zeikobón ne olmalbobatala
ogobórr Izipt kóta 66 kwarilürr. Oya simanal
olmalab kol ngarkwat koke ipüdóp. **27** Zosep
nis olom nis nósenórr Iziptüm. Zeikob tóba

olmalbobatalpükü Izipt nóma togobórr, ibü pam ngarkwat kóta 70 emrranórr.

Zeikob Tóba Olmalbobatalpükü Izipt Abzilürr

²⁸ Zeikob Zudan singül kwata we zirrapónórr, Zosepón amtinüm ibü basenóm tótókóm Gosyen tüpdü. I nóma babzilürr, ²⁹ Zosep tóba losab amorrat klamdó] kasilürr, da we wamórr Gosyen tóba ab asenóm. I nóma baserri, Zosep tóba ab we amiógürr akó yón yarilürr. I barrkyanbóka yónüm we bairri. ³⁰ Zeikob we bóktanórr tóba olomdó wagó, “Ka marü gaodó kuri mósená, kürü büdüla ki tam. Ini ngürrdü, ka marü ilküpi kuri mósená akó ka umul kuri baina ma arrólóla.”

³¹ Da Zosep tóba zonaretaldó we bóktanórr akó tóba aban kolpamdó wagó, “Ka kubó wamo parraodó, oya azazilüm kagó, kürü zonaretal akó kürü aban pamkolpama, Keinan tüpdü nidi nyabenónóp, kuri togobe. ³² Ka kubó parrao izazilo igó, e [sip] ngabkan pamakla akó e sip a [gout] akó [kaupükü] kuri tübarrmüna akó blaman yabü ne elklazako. ³³ Kubó parraoa yabü nóma ngibaune akó nóma nümtirre wagó, ‘Yabü zaget ia laróga?’ ³⁴ e kubó izazilamke igó, ‘Wirri pam, ki wata sip ngabkan pamakla kibiób nyaben tonarrdó, kibü abalbobatalazan nyabenónóp.’ Ini bóktandó gab, wa sab igó sidi yabü Gosyen tüp nókyerre nyabenóm. Zitülkus módóga, Izipt pamkolpamab ilküpdu, blaman sip ngabkan pam ngazirr kla kwarilürr. Koke ok nyónónóp tibiób minggüpanandó nyabenóm.”

47

Parraoa Zeikobón Marrgu we Ekyanórr Gosyen Tüpdu

¹⁻² Da Zosep we yazebórr 5 naretal, da i we ogobórr parraodó. Wa parrao we izazilürr wagó, "Kürü ab akó kürü zonaretala kuri togobe Keinangab tibiób [sip] a [gout] akó [kau] akó elklazapükü. I errkya Gosyen tüpdümako." Wa ibü we imarrurr parrao asenóm. ³ Parraoa ibü we nümtinóp wagó, "Yabü zaget ia laróga?"

I bóktan we yalkomólóp wagó, "Wirri pam, ki wata sip ngabkan pamakla, kibü abalbobatalazan ngyabenónóp. ⁴ Ki ini tüpdü bupso ngyabenóm togoba, zitülkus Keinan tüpdü ku kari kolae kokea. Kibü sip a goutan alo opopor babulasko. Gyaurka, ma kibü, marü zaget pam, ok tinünüm Gosyen tüpdü ngyabenóm." ⁵ Da parraoa Zosepón we yalórr wagó, "Marü ab akó zonaretala kuri togobe marüka, ⁶ da Izipt tüp mató ngakandóla. Gosyenóm sab tibiób marrgu ola ki apónónóm. Ngibürr zaget bórrgratórrón pam ne nóma kwarile yabü aodó, kürü ngabyón lar sab morroal ki ngabkanónóm."

⁷ Zosep tóba ab we idódürr parrao asenóm. Zeikob parrao we bles yónürr. ⁸ Parraoa oya we imtinürr wagó, "Ia marü nigó pailako?"

⁹ Zeikob bóktan yalkomólórr wagó, "Kürü 130 pailako, enan agóltagóle emkalnórró. Kürü ngyaben pail abün koke kwarilürr, zitülkus ka kari müpdü koke namülnürrü. Kürü agóltagól ngyabena kuri tugupurr tübine kürü abalbobatalazan ngyabenónóp." ¹⁰ Zeikob nis

ngim parrao we bles yónürr, da we amgatórr.
 11 Da Zosep tóba ab akó zonaretal Iziptüm we irrbünürr morroalan tüpdü, Rrameses wirri basirr minggüapanandó, parraoa oya enezan yalórr. 12 Zosep tóba ab, zonaretal, akó blaman tóba aban kolpam alo kla blaman ngürrzan we nüliónónóp, ibü olmalab ngarkwatódó.

Bwób-bwób Kua Tai Kolae Bailürr

13 Kua amkoman kari kolae koke nóma bainürr, aloa blakónórr blaman bwób-bwób, da Izipt a Keinan kolpama tai kolaem bainóp kuanbókamde. 14 I alo kla enezan bumiógnónóp, Zosep blaman pamkolpamdgab mani we yazeblórr, ama parraoaan wirri müötüdü imarrulürr. 15 Ene blaman mania Iziptüm a Keinanóm nóma blakónórr, da blaman Izipt kolpama we togobórr Zosepka da ilóp wagó, “Gyaurka. Kibü alo kla tülinünüm. Ki marü obzek kwata kena nurrbarinün! Kibü mania kuri blakórre.”

16 Zosep bóktan we yalkomólórr wagó, “Yabü mania nóma blakórre, e ne kla ngabyóndakla kürüka tübarrmü: yabü ene darrem ka alo kla nülinünümo.” 17 I ne kla ngabyónónóp, da we tübarrmüürr Zosepka. Da i we gyabalómnóp, ibü ne [os], sip a gout, kau, akó [donki] kwarilürr, alo klamóm. Ene pail, Zosep pamkolpam alo kla nüliónónóp ibü blaman ngabyón larab darrem.

18 Ene paila nóma blakónórr, Izipt pamkolpama akó küsil paildü we togobórr oya asenóm. Wagó, “Gyaurka, wirri pam, ki koke yalpirre wagó, kibü mania tai kuri blakórre. Akó kibü

ne ngabyón larko, marüko. Darrü klama koke bamine marü akyanóm, wirri pam, da ma kibü büb akó tüp. ¹⁹ Ki büdülüüm kokeakla marü obzek kwata! Kibü blaman tüpa sab igósidi kena kolae bainünüm! Ma kibü ugó tübumióg kibiób tüppükü, alo klamóm. Ki sab parraoan [leba zaget] pam kwarilo, kibü tüp ta sab oya kwarile. Ma kibü alo kla ugó tülinünüm, ngyabenóm akó küsil küp baritüm!”

²⁰ Da Zosep blaman Izipt tüp parraoankü bumiöglürr. Blaman Izipt pamkolpama tibiób tüp darrem klamdó urrbulülürr, zitulkus ku kari kolae koke yarilürr. Da blaman ne tüp kwarilürr ama parraoan korálórr. ²¹ Zosep blaman pamkolpam tóba leba zaget pamóm irrbünürr, Izipt darrü kubdüğab kókó dakla kub. ²² Wa blaman tüp poko bumiögürr, wata prristab ne tüp poko kwarilürr, wa koke bumiögürr, zitulkus parraoa ibü mani gail yarilürr ibü ngyabenóm. Da i igósidi tibiób tüp poko koke sel nülinóp.

²³ Zosep bóktanórr pamkolpamđó wagó, “Tübarrkrru, ka errkya yabü büb akó tüp kuri bumiga parraoankü. Küp ikwóni baritüm apapdó. ²⁴ Abül ngürr nóma semrróne, e sab blaman 5 küpdüğab darrpan küp parrao iliònane. E sab barre küp zidüm urrbulünke akó alo klamóm yabióbkü, yabü müót kolpamabkü, akó yabiób olmalabkü.”

²⁵ I bóktan yalkomólóp wagó, “Ma kibü arról kuri sakona; wirri pam, ma moba obzek kwata kibüka ne morroal nóma eseno, da ki sab parraoan leba zaget pam kwarilo.”

26 Da Zosep gida bóktan poko we ingrinürr Izipt tüpankü wagó, abül ngarkwat nóma semrróne, blaman 5 küpdügab darrpan küp parraoan yarile. Errkya* ini ngürrdü ene gida bóktan poko wa asine. Wata prristab tüpa parraoan tüp pokom koke bainóp.

Zeikobón Dómdóm Ubi Apad

27 Da Isrrael pamkolpama we ngyabenónóp Izipt kanrridü, Gosen bwóbdü. I ola mórrel ipüdóp, akó i abün olmal we nósenónóp.

28 Zeikob Izipt kanrridü we ngyabelórr 17 pailüm, kókó wa 147 pail ngarkwat we emranórr. **29** Oya büdül ngarkwata minggüpanan nóma tamlórr, wa Zosepka bóktan zirrapónórr oya tótókóm. Oyaka bóktanórr wagó, "Ma moba obzek kwata kürükä ne morroal nóma seserró, moba tang kürü waurr grasana zirrsapó akó [alkamül-koke bóktan] ugó kókya wagó, ma sab kürü gapók ala koke ilüngó, Izipt kanrridü. Ma kürü morroal tonarr kómyta akó alkamülgü, ma ne bóktan kókyeno. **30** Kürü ubi ugósüma, ma sab kürü külüngó kürü abalbobatal nólamasko. Ma sab kürü Iziptgabi kündökke ama kólba bwóbdü, kürü abalbobatalab metat urbwóbdü."

Zosep bóktan yalkomólórr wagó, "Ka sab tónggapono, ma kürü ne poko kila."

31 Zeikob bóktanórr wagó, "Ma kürü [arüng alkamül-koke bóktan] ugó kókya, ma sab amkomán tónggapono." Zosep oya ene arüng alkamül-koke bóktan ekyanórr. Zeikob singül

* **47:26** errkya ene tonarrbóka apónda, Bwób Zitüł peba ugón wialómóp. **47:29** Bwób Zitüł 49:29-32; 50:6

tüp we elkomólórr tóba ut bwóbdü Godón [ótókóm].

48

*Zeikobón Dómdóm Bóktan Tóba Bobat Nisdü,
Iprra-im akó Manase*

¹ Ngibürr tonarr kakóm, Zosepón umulan ngitinóp wagó, "Turrkrru, marü ab azidase." Da wa tóba siman olom nis we nüpadórr, Manase akó Iprra-im, da i we ogobórr Zeikobón angónóm. ² Zeikobón nóma izazilóp wagó, "Marü oloma Zosep kuri tame marü angónóm," wa tóba dómdóm arüng ipadórr, da bupadórr, we mórranórr tóba ut bwóbdü.

³ Zeikob bóktanórr Zosepka wagó, "Wirrian Arüng God tóba kürüka okaka tübyónürr Luzüm, Keinan tüpdü, ó kürü God ola bles kyónürr. ⁴ Wa bóktanórr kürüka wagó, 'Turkrru, ka sab marü abün olmalbobatal mülino. Marü olmalbobatala sab blaman bwób ayonórre ini Keinan tüpdü; ka sab ini Keinan tüp marü olmalbobatal nókyenónómo metatómpükü.'

⁵ "Zosep, marü ne nis siman olom nisamli, Iprra-im akó Manase, kürünamli, wamaka Rruben akó Simion, izanamli. I Izipt kantridü gómtómörri, ka ma ene solkwat tamórró. ⁶ Solkwat olmal marü moba korale; ibü tüp akó elklaza sab Iprra-im akó Manase, idi nüliónórre, zitülkus aban pabo idi apadódamli. ⁷ Ka ini tonarr igósidi tónggapóna, marü aipan zitülkusdüğab, Reizel. Kürü bübdü wirri gyaur yarilürr, wa Keinan tüpdü nóma narrótókórr,

wirri kan babul Eprrat wirri basirrdügab, ka kwat-kwat nóma tolkomónórró Mesopotamia bwóbdügab. Ka oya we ulungürrü ne kwata tamlórr Eprrat wirri basirrdü, kwat kabedó.” (Eprratón darrü ngi módóga: Betliem.)

⁸ Zeikob Zosepón olom nis we nósenórr, ó we bóktanórr wagó, “Ini ia noa siman olom nisamli?”

⁹ Zosep bóktan yalkomólórr tóba abdó wagó, “Ini kürü olom nisamli, God nibiób kókyanórr aini Iziptüm.” Zeikob bóktanórr wagó, “Ala tüdó, ka kubó ibü bles nino.” ¹⁰ Ene tonarrdó, Zeikobón ilküpa tümün bairri, zitulkus wa myangan yarilürr. Oya amzyat nabe yarilürr. Da Zosep siman olom nis aban minggüpanandó nüdódürr, ó Zeikob ene siman olom nis nüpadórr, tóba minggüpanandó tüdódürr, we nüprükürr. ¹¹ Wa Zosepka bóktanórr wagó, “Kürü gyagüpítótók inzan yarilürr, kamaka ma büdüla da ka sab marü myamem kokean móseno. A módóga, ini tonarr ma God kürü wató ok kine marü asenóm akó marü olom nis.” ¹² Da Zosep tóba siman olom nis nüpadórr tóba aban ganggópdógab, wakósingül nülkamülürr, singül tüp we elkomólórr. ¹³ Ene kakóm, Zosep Ippra-imün tóba tutul tange ipadórr, da Zeikobón banól kwata sidódürr. Akó wa Manasen ma tóba banól tange ipadórr, da Zeikobón tutul kwata sidódürr. ¹⁴ Zeikobón tang nisa ma simbruatrri ó wa tóba tutul tang ipadórr, Ippra-imün singüldü emngyelórr, wa go zoret yarilürr. Wa tóba banól tang Manasen singüldü emngyelórr, wa go

naret yarilürr. ¹⁵ Zeikob Zosepón bles yónürr ó bóktanórr wagó,

“God ini olom nis ki bles tyó, kürü abalbobatala Eibrra-am akó Aesak ne Godón yagürnóp. Wa kürü [sip] ngabkan pamzan ngakanda kürü ini ngyabende, kürü amtómól ngürrdüğabi kókó ini ngürr.

¹⁶ [Godón anerrua] ini olom nis ki bles tyó, kürü nótó zid kyónürr blaman kolaedógab!

I sab kürü ngi ki idódlam, akó kürü abalbobatalab ngi, Eibrra-am akó Aesak.

Ibü sab abün olmalbobatala ki tóbabótólón ini tüpdü!”

¹⁷ Zosep tóba ab nóma esenórr tóba tutul tang Ippra-imün singüldü angrirrún, oya ene ubi-koke poko yarilürr. Da wa tóba aban tang ipadórr, Manasen singüldü amngyelóm. ¹⁸ Zosep tóba abdó bóktanórr wagó, “Ba, inzan koke! Manase wa ngaen oloma. Ma moba tutul tang oya singüldü ki emngyela.”

¹⁹ Aba badólórr ó we bóktanórr wagó, “Ka umulóla, kürü olom, ka umulóla. Manase ta sab wirri baine akó oya ne olmalbobatal kwarile. Oya zoretan ma sab amkoman abün olmalbobatal kwarile, akó oya ne olmalbobatal kwarile, i ugórr abün kantrri tómbapórre.”

²⁰ Da ibü Zeikob we bles nyónürr ene ngürr ó we bóktanórr wagó,

“Isrrael pamkolpama sab yabü ngidü bles bain kwarile. I sab bóktanórre wagó,

‘Marü sab God igó ki mangó, wamaka Ippra-im akó Manase.’ ”

Ini tonarre, Zeikob Iprra-imün singül kwata ingrinürr Manasekagab.

²¹ Da Zeikob we bóktanórr Zosepka wagó, "Turrkrru, ka büdül kari pokola. God sab marüka asi yarile akó marü sab malkomóle moba abalbobatalab tüpdü. ²² Syekem morroal tüp poko, ka gazirr turriki akó bügür kyabe ne kla amiogrrü Amorr pamkolpamldögab, errkyä marüne, a marü zonaretalab ma koke."

49

Zeikob Tóba Simanal Olmal Bles Ninóp

¹ Zeikob tóba simanal olmal ngibaunürr tóbaka. Wa bóktanórr wagó, "Kürü kal-kal kangónam, zitulkus ka kubó yabü nüzazilnümo sab laróga tómbapóne yabüka darrpan-darrpandó, singül kwata ne paila tótókdako.

² "Yao, darrpan pokodó togob! Tübarrkrru, e Zeikobón simanal olmal!
Kürü bóktan tübarrkrru, ka yabü ab Isrrael!

³ "Rruben, ma kürü ngaen olomla,
ma kürü arüngla.
Ka ngaen-gógópan marü mulngumilürrü, ka
wirri pam nóma bairrü.
Ma wirri ngi pamla ó marü arüng wirria
blaman zoretaldögab.

⁴ Naiz naeazar busoda, ma inzan ngürsil pamla.
Ma sab amkoman wirri pam koke namulo,
zitulkus ma kürü darrü kolpükü umtulürrü,
ó ma kürü ut marrgu [tóman] alóporró.

- 5 "Simion akó Libae narezoretiamli.
 Ibü turrik gazirr klamamli elklaza kolae
 bainüm.
- 6 Ka sab ibü piküpan ikikdi koke barümo,
 akó ibü bóktan tómbapónde koke tang
 namtino.
 Zitülkus módoga, ibü ene ngürsil yarilürr, pam
 we okrralórr;
 i [kau] wapór kus nümgününóp agólgum
 tibiób ubidügab.
- 7 Ibü ngürsil sab ki amórrórrón yarilün, zitülkus
 kari kolae kokea.
 Ibü wirri ngürsil sab ki amórrórrón yarilün,
 zitülkus gyaur babula.
- God sab ibü nórgrro Zeikobón olmalbobata-
 lab aodó,
 akó wa sab ibü nörngene blaman Isrrael
 tüpdü.
- 8 "Zuda, marü zonaretala sab marü magürnórre.
 Ma sab ibü gepko nómóngnónómo, mankü
 nidi bokrrale.
 Marü zonaretala sab marüka wakósingül
 amgünórre.
- 9 Zuda, kürü olom, ma [laeon] kupozanla;
 su we elóngórró, da we bupadórró, moba
 pepesdó we alkomórró.
 Wa siman laeona, wa wapór tang barrngumilda
 tüpdü utüdi.
 Wa wata óp laeonzana, gum-koke nótóka
 arsümülüm?
- 10 Kingan ne arüng bidame, sab oyakagab
 kokean aupe,

- kingan tupuru sab metat oya tangdó yarile,
kókó wa sab tame, kingan arüng noakame;
Blaman pamkolpama sab oya bóktan ar-
rkrru kwarile.
- 11 Zuda tóba [donki] sab sye amele [grreip]
syepordó,
tóba donki kupo sab sye amele amkoman
morroalan grreip syepordó.
Wa tóba mórrkenyórr sab waendó bagulóle;
oya kokrrapan mórrkenyórr sab óe-óe gr-
reip more bagulóle.*
- 12 Oya ilküp nisa sab urzan baini waen anónde,
akó oya zirrgüpa sab gabülpli bairre kau
mor anónde.
- 13 “Zebulun sab malu minggüpanandó
ngyabene,
akó oya malu kabe sab morroal but aren
gagat yarile.
Oya tüp ngarkwata sab wame kókóta Sae-
don wirri basirrdü.
- 14 “Isakarr wa donkizan arüng pama,
tóba mobobdó ne alóp nis ódódda, we
kandó ngón ngagónda.
- 15 Wa sab tóba morroal ngón bagón bwób nóma
esene,
akó tüp wa ia morroala,
wa sab arrngürre tóba müp ódódóm,

* **49:11** Ini bóktanan kùp módóga: Zudan grreip inzan abün kwarile, ene taia oya donkia grreip alom. Oya waen inzan ngarkwat yarile, naezan, gaodó ne klame mórrkenyórr bagulüm.

akó wa sab leba zaget yarile ngibürr pamkol-pamabkü.

16 “Dan sab tóba pamkolpam nolngomónorrre zazzan.

I sab inzan kwarile, wamaka ngibürr Isrrael zitülan.

17 Dan sab gwarzan yarile kwat kabedó,
wa büdülgalzan yarile, nótó utóda kwat minggüpanandó,

[osan] wakub sab nótó arite.

Ene igósidi, ene osa tang nis sab kwit nine,
da ne pam yarile osan mórr kwitudü, sab kakota aupe.

18 “[LODÓE], ka zid bainüm marü mókyala!

19 “Gadón sab molpokodó agóltagól góml pama anin korale;

a wa ma sab ibü wirri arüngi kolatale tóba tüpdügab.

20 “Asyerran tüpdügab sab morroal mórela tamle,

akó wa sab morroal misan alo nüliónorrre ngibürr king.

21 “Naptali wa diazan agólda tebe püoran,
morroal kupo nótó basenda.

22 “Zosep wa küppükü syeporzana arób kabedó.

- Oya syepor soloa gri malmandasko.[†]
- 23 Gazirr pama tibiób bügür kyabe gazirrüm ngürsilpükü togobórr.
- I bügür numrrutóp kyab amanóm oyaka,
oya alzizi amanikdi.
- 24 A oya bügür kyaba pam dümdüm amanine,
akó Zeikobón Arüng Goda oya tang nis arüng nókyene,
oya ngabkan pam nótóke, ingülküpzan nótóke Zeikobón adlangóm.
- 25 Marü aban[‡] God marü sab tangmamtine.
Ene Wirrian Arüng God marü sab bles mine,
wa sab kwitudügabi marü ngupi bles mine,
wa marü tüpdügabi ne naea tótókda, we klame bles mine,
akó wa marü abün olmale bles mine, akó abün ngabyón lare.
- 26 Marü aba ne morroal akyanda, wa wirriana.
Ngaep wirri pododógab ne morroala tótókda, wa karia oyakagab,
ngaep kari pododógab ne mórrela tótókda,
wa karia oyakagab.
- Blaman ene ne morroal kla, Zosepón tangdó ki kwarilün.
Wa tüób tebe-tebe amanikürrüna tóba zonaretaldögabi, ibü balngomólóm.
- 27 “Benzamin wa wirri narr umezan[§] ngürsil pama.

[†] 49:22 Ibrru bóktandögabi ini bóktanan küp nisamli. Nis ngim küp módóga: Zosep narr donkia, sao kabedó; wa molpoko donkia pododó. [‡] 49:25 marü aban: Zeikob tóbabóka apónda.

[§] 49:27 wirri narr ume, Mórrke-mórrke módóga: wolf.

Irrbi wa su akrranda akó almitóda,
akó simam wa góml-gómól azebórrón elklaza arrgrratóda.”

28 Ene Isrrael pamkolpamab blaman 12 zitül kwarilürr. Ibü aban bóktan we kla kwarilürr, wa ibü dómdóm poko nóma nülinóp; wa blaman darrpan-darrpan tóba simanal olmal tibi-tibi dómdóm nyaben bóktan nüliónónóp.

Zeikobón Büdül

29-30 Zeikob tóba simanal olmal arüng bóktan we nókyenóp wagó, “Ka kólba abalbobatal basen kari pokola. E sab kürü ene kugupi apórrón wirri ingülküpdu gapókdó küngrinamke, kürü abalbobatala nóla utódako. Ene gapók Makpela tüp pokodómase, abüsa nólgiabi banikda Mammre bwóbdügab, Keinan tüpdü. Eibrra-am ene ingülküpdu gapók akó tüp poko darrpan münüm nümiögürr Eprronkagab, Et pam nótó yarilürr, tibiób büdül arrbünum. **31** Ene kugupi apórrón wirri ingülküpdu gapókdó Eibrra-am akó tóba kol Serra we nüngrinóp. Aesak akó tóba kol Rrebeka ta we nüngrinóp, akó Lian ta ka küób ola ungrirrú. **32** Ene ne tüp poko akó ingülküpdu gapók kürü bobata Eibrra-am wató nümiögürr Et pamkolpamdógb.”

33 Zeikobón dómdóm ikik bókrran bóktana nóma blakónórr tóba olmaldó, wa tóba ut

49:29-30 Bwób Zitül 23:3-20 **49:31** Bwób Zitül 25:9-10; 35:29

49:32 Bwób Zitül 47:29-30; 50:6

bwóbdü we umtulürr ó dómdóm ngón semanórr, da we narrótókórr. Da wa tóba abalbobatal nómrrónóp, ngaen nidi narrbarinóp.

50

¹ Zosep tóba aban büb amiógürr da yón yarilürr, akó oya obzek iprukürr. ² Zosep tóba zaget pam, dokta nidi kwarilürr, we nilóp, oya ab morroal ilang klame püti ainüm akó mórrkenyórr pokoe arrgótanóm, sab gapókdó angrinüm. Da zaget pama Zeikobón büb muru morroal we tónggapónóp. ³ 40 ngürr yazebóp ene pokodó. Ugón ene tonarr, barrkyan ngarkwat ipadórr büb angrinüm gapókdó. Izipt pamkolpama 70 ngürr yazebóp oya yón amtom.

⁴ Yón amtoa nónma blakónórr, Zosep bóktanórr parraoan wirri ngi pamdó wagó, “E yabiób obzek kwata kürüka ne morroal nónma sesenane, ini bóktan idüdam parraodó kürünkü: ⁵ Kürü aba ini larüng alkamül-koke bóktanpükü] kimgatórr wagó, ‘Tübarrkrru, ka büdül kari pokola. Ka küób ne gapók tónggapórró ingülüp kugupidü kólbankü, Keinan tüpdü, da sab kürü ola küngrinamke.’ Ka kya wamón kólba ab gapókdó angrinüm. Ka akó sab tolkomolo.”

⁶ Parraoa bóktan yalkomólórr wagó, “Taia, ugó wam moba ab gapókdó angrinüm, wa ne arüng alkamül-koke bóktan amgatórr marüka!”

⁷ Da Zosep we wamórr tóba ab angrinüm. Wankü idi ogobórr: blaman parraoan ngi pam, oya müótüdü balngomól byarmarr pam, akó

blaman balngomól byarrmarr pam Izipt kantri-dügab. ⁸ Zosepón müötüdü nidi kwarilürr, tóba blaman zonaretal akó oya aban müötüdü ne kolpam kwarilürr, ta wankü ogobórr. I wata we kla bimgütóp Gosyen tüpdü: tibiób kari olmalpókal, [sip] a [gout], akó [kau]. ⁹ Dokyanan pama oya elngomólóp, [osab amorrat kla] nidi alngomól kwarilürr akó [osab] bübdü nidi mórran kwarilürr. Ene wirri ngoro yarilürr.

¹⁰ Blamana ogobórr kókó [wit] küp aus bwóbdü, ngi Atad, Zodan tobarr dakla dorro. I ola arrat-arrat yón kwarilürr. Zosep wata amkoman yón-gyaurdü yarilürr tóba abankwata 7 ngürrüm. ¹¹ Keinan pamkolpama, ola nidi ngyabenónóp ene tüpdü, nóma esenóp pamkolpam yón-gyaurdi Atadóm, i bóktónóp wagó, "Ini amkoman wirrian yón-gyaura Izipt kolpam-abkü!" Da ene bwób ngi we ngyesilóp Eibel Mizrra-im,* Zodan tobarr dakla dorrodó.

¹² Zeikobón olmala oya bóktan ipüdóp wa enezan yarilürr: ¹³ i oya büdül büb muru we idüdóp Keinan tüpdü, da oya ene kugupi apórrón wirri ingülpüdü gapókdó we ingrinóp Makpela tüp pokodó, abüsa nólgbabi banikda Mamlre bwóbdügab. Eibrra-am ene tüp pokó amiógürr darrü Et pamdögab ngi Eprron, tibiób büdül arrbünum. ¹⁴ Wa tóba ab gapókdó nóma ingrinürr, Zosep we alkomólórr Izipt, tóba zonaretalpükü akó blaman nidi ogobórr wankü tóba ab gapókdó angrinüm.

* **50:11** Mizrra-im bwób ngian küp módóga: Izipt pamkolpamab yón-gyaur bwób.

Zosep Nilóp Tóba Naretal Wagó, “E Gyakolaegu”

¹⁵ Zosepón naretala nóma esenóp wagó, ibü ab büdüla, i tibióbka ola bóktanónóp wagó, “Zosep sab mibü kena alzizi sema, akó darrü gyagüpítótóka kena simióg mibü darrem kolae akonóm, mi oyaka ne kolae tómbapónóp.”

¹⁶ Da i bóktan zirrapónóp Zosepka igó pokó wagó, “Kibü aba solkwat narrótókórr, a ngaenggópan kibü arüng bóktan tókyenóp wagó,

¹⁷ ‘E bóktónamke Zosepka, “Gyaurka, ma moba naretalab kolae tonarr barrgo, i ne kolae pokó tónggapónóp marüka.” Errkya ma kibü ini kolae tonarr ugó torrgonónóm, ki ne kolae tónggapónóp marüka, marü aban Godón zaget pam.” Zosep yón sabinürr wa ene bóktan nóma arrkrrurr.

¹⁸ Oya naretala togobórr, tüp balókórr oya obzek kwata, da bóktanónóp wagó, “Turrkrru, ki errkya marü [leba zaget] pamakla!”

¹⁹ Da Zosep bóktanórr ibüka wagó, “E gumgu! Ka Godón ngarkwatódó kokela! ²⁰ E bóktan tónggapónarre kolae pokó tónggapónóm kürüka. A God ama ene kolae morroalóm yónürr: wa errkya abün pamkolpamab arról akonda, ngaen-ggópan ne tonarra tómbapónórr. ²¹ Da e gumgu! Ka sab yabü ngabkalo akó yabü olmal.” Da wa ibü morroal bóktan nökyenóp, da ibü moboküp ta namurróp.

Zosepón Büdül

22-23 Zosep Iziptüm ngyabelórr tóba aban kol-pampükü. Wa wirri kokrrap ngarkwatzan ngyabelórr, wa Iprra-imün olmalbobatal nósenóp. Akó Manasen siman olom Makirr, oya olmal ta we nósenóp.[†] Wa Makirrón olmal bagürwómpükü simarrurr tóbaka.[‡] Wa 110 pail nóma emrralórr, oya büdül karipoko yarilürr. **24** Zosep bóktanórr tóba zonaretaldó wagó, “Ka büdül kari pokola. A God sab yabü wató tangnamtirre wa sab yabü yakone ini tüpdügab ama yabiób tüpdü, wa ne arüng alkamül-koke bóktan nökyenóp Eibrra-amón, Aesak, akó Zeikob.” **25** Da Zosepón ubi Zeikobón olmal arüng alkamül-koke bóktan akyanóm yarilürr. Wa bóktanórr wagó, “God sab yabü wató tangnamtinórre, ó e sab kürü kuspükü yakonamke algabi.” **26** Zosepón büdüla ugón simiögürr, 110 pail nóma yarilürr. I oya büb morroal ilang klame püti inóp akó mórrkenyórr pokoe-errgótónóp, da oya ingrinóp ingülküp kobendó Iziptüm.

Bwób Zitüł Peba aini blakónda.

[†] **50:22-23** Iprra-im Zosepón ngaen olom yarilürr. Manase solo kupo yarilürr. [‡] **50:22-23** Ibrru bóktane inzan angrirrüna: Zosep Makirrón olmal tóba wakósingüldü irrbünürr i nóma tóbabótórr. **50:25** Bazeb Tonarr 13:19; Zosyua 24:32; Ibrru 11:22

Godón Buk
Portions of the Holy Bible in the Gizrra language of
Western Province, Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Gizrra long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gizrra

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-02-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

d83b2e14-c797-5499-b582-de63912ac614